

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
1928

Ε.τ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

(ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΩΝ ΥΠΟ LEGRAND, ΒΥΡΧΝΕΡ, ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΚΑΙ ΒΕΗ ΕΚΔΟΘΕΙΣΩΝ)

ΥΠΟ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ΄

Αυριώτου

«Δόξα και τιμή και ειρήνη παντί τῷ ἐργα-
ζομένῳ τὸ ἀγαθόν».

Παῦλος, πρὸς Ρωμ. Β' 10.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ πρῶτον πανυπέρολαμπρον ἔργον, ὡς ἀγλαὸς καρπὸς τῆς ἐλευθερίας τῆς τληπαθοῦς Ἡπείρου, εἶναι ἡ ἔκδοσις τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν», δι' ὧν διανοίγονται αἱ λεωφόροι τῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, ἀρχαιολογίας κλπ. τῆς παναρχαιοτάτης ταύτης χώρας, ὅθεν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ Γραικοὶ ἔσχον τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ὁ Ὀμηρικὸς ἦρωσ Ἀχιλλεὺς πρὸς ταύτην στρεφόμενος ἀνεφώνει:

*«Ζεῦ Δωδωναῖε, Πελασγικέ, αἰθέρι ναίων
δυσχειμέρου Δωδώνης»*

τὸν θεὸν ἐπικαλούμενος, καὶ ἡς τὸ μαντεῖον σεβασμιώτατον ἦν παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν, αἱ Πελειάδες ἦσαν πλησιέστεραι τῶν ἄλλων ἱερειῶν πρὸς τὸν θεόν, καὶ οἱ χαμαιεῦναι Σελλοὶ εὐχερέστερον τῶν ἄλλων ἔξεμαίεον τὰ τῶν θεῶν θέσφατα. Ὡς γνήσιος τῶν Σελλῶν τούτων ἀπόγονος καὶ ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ὁ ἀριπρεπὴς πρωτόθρονος τοῦ Ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κοινωνῶν νῦν τῷ ἀποκεκαλυμμένῳ Θεῷ ἡμῶν ἀπ' εὐθείας, (κλαγγούντων λεβήτων καὶ Δωδωναίας μὴ ἐπιδεόμενος θρυός), διέγνω καὶ ἔξεμάντευσε λίαν ἐπιτυχῶς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου, διὸ ἐν τοῖς πρώτοις αὐτοῦ μελήμασι ἔθετο τὴν ἔκδοσιν τοῦ λαμπροῦ Περιοδικοῦ. Δόξα τοίνυν αὐτῷ καὶ τιμή.

Τὰς καλὰς ἀφορμὰς πρὸς σύνταξιν τῆσδε τῆς πραγματείας παρέσχον μοι οἱ κ. κ. Λουδοβ. Βύρχνερ καθηγητῆς ἐν Μονάχῳ, Περικλῆς Βιζουκίδης νομοδιδάσκαλος ἐν Βερολίνῳ καὶ Νίκος Βέης καθηγητῆς τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου συντάξαντες Ἡπειρωτικὴν βιβλιογραφίαν¹⁾, οἷς μεγάλη ὀφείλε-

¹⁾ Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ τόμ. Α' σ. 7—38, Β' 110—152.

ται εὐγνωμοσύνη, διότι διὰ τοιαύτης περισπουδαστοῦ συμβολῆς ἐνεκαινίσαν τὰς σελίδας τοῦ Περιοδικοῦ. Τὸ σπουδαιότερον καὶ ἡ βάσις πάσης ἐργασίας ἐπιστημονικῆς εἶναι «ἡ γνώσις τῶν ἐγνωσμένων», τὸ νὰ γνωρίζῃ τις τί ἔχει γραφῆ περὶ τῆς ὑπὸ χεῖρα πραγματείας ἢ βιβλιογραφία, κατὰ τὸν ἀείμνηστον καθηγητὴν μου Νικ. Πολίτην, εἶναι τὸ ἡμῖς αὐτῆς.

Ἄλλ' ὁμολογουμένως οἱ σοφοὶ οὗτοι ἐπιστήμονες πολὺ ἐσπένεσαν ἐν τῷ διακαεῖ ὑπὲρ τῆς Ἑπείρου ζήλῳ εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἐξ Ἑπείρου μελετῶν συγκεντρωθέντος ἀμητοῦ, καὶ πρὶν ἢ γνωρίσωσι τὰς προγενεστέρους ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐργασίας. Οὕτως, ἐφ' ὅσον ἐγὼ οἶδα, δὲν εἶχον ὑπ' ὄψει κύριον ἔργον πρὸ Ἰθελίας ἐκτυπωθέν, γνωστότατον ἄλλως καὶ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὰς προθήκας τοῦ Βιβλιοπωλείου τοῦ κ. Ἐλευθερουδάκη προβαλλόμενον, ὅπερ ἐπιγράφεται: *Bibliographie albanaise, description raisonnée des ouvrages publiés en albanais ou relatifs à l'Albanie du quinzième siècle à l'année 1900, par Émile Legrand, œuvre posthume complétée et publiée par Henri Gûys élève diplômé de l'école des langues orientales. Paris, librairie universitaire H. Welter, éditeur. Rue Bernard Palissy, 4. Athènes, Élefthéroudakis et Barth, place de la Constitution. 1912 8ον σ. VIII, 328.* Ἀκριβῶς τὸ εἰς χεῖρας τοῦ *Parnot* περιελθὼν χειρόγραφον τοῦ Legrand περιεῖχε 497 βιβλία περιγεγραμμένα κατὰ σύμπτωσιν εὐρέθη ὁ Gûys φιλαλβανὸς εἰς ἄκρον, ὅστις ἀνεβίβασε ταῦτα εἰς 724, χρησιμοποιήσας τὴν ἐν Παρισίοις πλουσίαν εἰς τοιαῦτα βιβλιοθήκην τοῦ *Aladro Καστριώτου* αὐτοτιτλοφορουμένου «*Πρόκλητος τῆς Ἀλβανίας*», καὶ οὗτινος ἡ φωτογραφία προτάσσεται ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου. Ἄλλ' ἴσως τις ἐξ ἀγνοίας ἐνστῆ λέγων: καὶ τίνα σχέσιν ἔχει τὸ ἔργον τοῦτο πρὸς τὴν «Ἑπείρωτικὴν βιβλιογραφίαν» ἀποβλέπον εἰς τὴν Ἀλβανικὴν καὶ μόνον; Ἄλλ' ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω, διότι τὰ πλεῖστα τῶν ἀναγραφόμενων ἔργων ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἑπείρον. Πολλάκις χρῆται τις τοῖς κοινοῖς ὀνόμασιν ἐπὶ διαφόρου σημασίας κατ' ἴδιαν αὐθαίρετον ἐκδοχὴν δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς τί εἶχεν ἐν νῷ ὁ συγγραφεὺς ἐνταῦθα ἐπιθεῖς καὶ εἰς τὰ εἰς τὴν Ἑπείρον ἰδιάζοντα συγγράμματα τὸ ὄνομα «Albanaise». Ἴσως καὶ ἐκ νοοτροπίας αὐτοῦ ἢ τοῦ ἐκδότου.

Τῇ ἀληθείᾳ εἶναι περίεργος ἡ χρῆσις, ἣν ὑφίστανται τὰ ὀνόματα Ἑπείρος, Ἀλβανία παρὰ τοῖς διαφόροις συγγραφεῦσι συχνῶς ἐναλλασσόμενα τοῦ ἐνὸς ἀντὶ τοῦ ἄλλου λαμβανομένου ὅπερ δὲν θὰ συνέβαινε, μὰ τὸν Δία, εἴαν ὄντως ἠλήθευεν ἡ γνώμη τοῦ Πλάτωνος, ὅτι τὰ ὀνόματα εἶναι συμφυῆ πρὸς τὰ πράγματα, ἐκ τοῦ σημαινομένου αὐτοῦ προερχόμενα (ἐν Κρατύλῳ). Αὐτὸς ὁ Σκενδέρβης ἐνησημενίζετο ὑπογραφόμενος «βασιλεὺς

τῶν Ἑπειρωτῶν» καὶ ὀνομαζῶν ἑαυτὸν ἀπόγονον τοῦ Πύρρου¹, καὶ ἡ Ἀλβανία δὲ ὡς Ἑκκλησιαστικῆ Διοίκησις ἀπεκλήθη «Νέα Ἑπειρος». Οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ Βαρλετίου καὶ ἕξῃς ἔχρῳντο τῇ λέξει «Ἑπειρος» καὶ διὰ τὴν Ἀλβανίαν, καὶ δὴ οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανοὶ οἱ τὰ πρῶτα γραμματικὰ καὶ λεξικὰ δοκίμια τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης συγγράψαντες, ὠνόμασαν ταῦτα «*Epirotica*». (Πρὸβλ. *Blancus: Epiroticum vocabularium* κλπ. *Bardius: Dictionarium latino—epiroticum* κττ.) ἀπὸ τοῦ β' ἡμίσεως ὅμως τοῦ 19^{ου} αἰῶνος συγγραφεῖς τινες ὀνομάζουσι καὶ τὴν Ἑπειρὸν Ἀλβανίαν, ὡς καὶ ὁ βιβλιογράφος ἐνταῦθα. Τὸ τοιοῦτον φαινόμενον ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται, κατ' ἐμὲ, εἰ μὴ ὅτι οἱ Ἑπειρωτῆται καὶ Ἀλβανοὶ, ὡς γνήσιοι τῶν Πελασγῶν ἀπόγονοι, εἶναι ἀδελφοὶ διδύμοι, οὕτως ὁμότροποι καὶ ἀλλήλοις συμφνεῖς, ὥστε ἀδιακρίτως λαμβάνεται ὁ εἰς ἀντὶ τοῦ ἄλλου, καὶ ἡ σύγχυσις αὕτη εἶναι μεγαλητέρα ὅσῳ πλέον πρὸς τὴν ἀρχαιότητα πλησιάζομεν ὥστε ἐπὶ Πύρρου δυσκόλως διέκρινέ τις τοῦ Ἑπειρώτου τὸν Ἰλλυριὸν στρατιώτην. Δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ νῦν αἰῶνος, ὅστις χαρακτηρίζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς ὁ αἰὼν τοῦ ἀκράτου φυλετισμοῦ, καθ' ὃν οἱ πλεῖστοι συγγραφεῖς ὑποτάσσουσι τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ συμφέρον, κινουῦνται καὶ γράφουσιν ἐκ λόγων πολιτικῶν καὶ χάριν σκοπιμότητος, εἰς ἣν τὰ πάντα θυσιάζουσι, διαστρέφοντες πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ ἐνσπείροντες παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς λαοῖς τὸ μῖσος καὶ τὴν διχόνοιαν, ὧν ἀποτέλεσμα ὁ ἐξωλέστατος πόλεμος. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁσάκις κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοὶ συνηντῶντο πρὸς συνεννόησιν ἀμέσως ἐτίθετο ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα τῶν Ἑπειρωτικῶν ὄριων ἄλλ' ὑπάρχει μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, τῶν δύο τούτων ἐκγόνων τοῦ μυθολογουμένου χάους, πραγματικῶν ὄριων; ὁ δὲ ὄριζον τί ἄλλο εἶναι ἢ μία ὑποθετικὴ γραμμὴ, ἣτις μετατίθεται ὅσῳ ἀναβαίνομεν πρὸς τὰ ὕψη; πολλάκις παρατηρεῖ τις εἰς τὸν ἄττικὸν ὄριζοντα, ὅστις διακρίνεται διὰ τὰς λεπτεπιλέπτους καὶ καλλιτεχνικὰς γραμμὰς, ὅτι ὁ ὄριζον εἶναι τόσῳ δυσδιάκριτος καὶ ἀδιόρατος, ὥστε ὁ ὕμηττος φαίνεται ἠνωμένος πρὸς τὸν οὐρανόν! Οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν χωρῶν ἀκριβῆς γραμμὴ ἀποχωριστικὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τεθῇ. Ἑπειρωτῆται καὶ Ἀλβανοὶ, παρὰ τινὰ παρομοιωθῆναι κατὰ διαφορὰς ἐποχὰς θλιβερὰ γεγονότα, ἔζησαν καὶ θέλουσι ζῆσει ὡς ἀδελφοί, ζῶτω καὶ ὑπὸ διάφορον πολιτικὴν Κυβέρνησιν, ὀλιγοκέφαλοι ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ Δωριέων, τῶν θεραπόντων τοῦ Πελασγικοῦ Διὸς², οὕτινος οἱ

¹) Καὶ ὁ Κρητὸς Ἀντωνιάδης ὑπέγραψε τὸ δράμα αὐτοῦ «Σκενδέρβης βασιλεὺς τῶν Ἑπειρωτῶν».

²) Καὶ τὸ *perëndi* ἐπίσης ὄνομα τοῦ θεοῦ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς ἰδίως τοῖς Πόσκοις, ἐμπεριέχει τὸν Δία· τὸ δὲ *per* εἶναι μόριον ὁμοτικόν· ὥστε τὸ *perëndi* θεὸς ἀδύνατο νὰ μεταφρασθῇ Ἑλληνιστὶ μὰ τὸν Δία.

μὲν διετήρησαν «ἀσφαλὲς ἔδος» τὴν *Δωδώνην*, οἱ δὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα *Zoi* (= Θεός, κύριος).

Διὰ τοῦτο ὁ ἀξιότιμος κύριος Π. Βίζουκίδης ἐκ τῶν διαπρεπῶν τῆς Ἑπείρου πατριωτῶν ἔπραξεν ἄριστα συμπεριλαβὼν εἰς τὴν βιβλιογραφίαν αὐτοῦ καὶ περὶ Ἀλβανίας συγγράμματα, «ὀρμηθεὶς ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι τὴν Ἑπείρον διαφέρουσι σπουδαίως καὶ τὰ εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀναφερόμενα ἐπιστημονικὰ ἔργα καὶ γενικώτερον ἕνεκα τῶν ποικίλων στενῶν δεσμῶν—ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν καὶ ἐθνολογικῶν καὶ οἰκονομικῶν—οἵτινες συνδέουσι τὰς γειτονικὰς ταύτας χώρας λαῶν συγγενεστάτων»¹⁾.

Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου τοῦ Legrand ἠνάγκασεν ἡμᾶς εἰς τὴν παρέκβασιν ταύτην, ἵνα καὶ ἄλλοις ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν νὰ μὴ περιορίζωνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ τίτλου μόνον, ἀλλὰ νὰ ἴδωσι καὶ τὸ περιεχόμενον, ὑπερὲν ἐὰν ἐγνώριζον οἱ εἰρημένοι ἐλλόγιμοι κύριοι, τὰ ἅπαῶς καλῶς τε καὶ ἀμέμπτως παρὰ Legrand ἀναγραφέντα συγγράμματα, δὲν θὰ ἐπανελάμβανον αὐτὰ ἠκροτηριασμένα καὶ ἐλλιπῆ· εἶναι δὲ τὰ ἡμίση δυστυχῶς οὕτω ἐκ τῶν 873, ὑπερὲν ἀναγράφουσι καὶ οἱ τρεῖς (Βύρχνερ 496, Βίζουκίδης 195 καὶ Βέης 182) τὰ μέχρι τοῦ 1900, ὅπου σταματᾷ ὁ Legrand, σχεδὸν ὅλα εὑρίσκονται παρ' αὐτῶ, (οὗτος ἐν ὅλῳ περιγράφει 724) τὰντεῦθεν εἶναι νέα ἐν ὅλῳ 417 (Βέης 207, Βύρχνερ 110, Βίζουκίδης 100) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄρθρα ἐξ ἡμερηίδων καὶ περιοδικῶν²⁾. Κατὰ ταῦτα τὰ μέχρι τοῦδε παρὰ Legrand καὶ ἐν τοῖς «Ἑπειρ. Χρονικοῖς» περιγραφέντα βιβλία ἀνέρχονται περίπου εἰς 1200—1300. Εἰς ταῦτα ἐγὼ ἐνταῦθα προστίθηναι καὶ παρουσιάζω νέα ὑπερὲν τὰ 1000. Ἐννοεῖται ὅτι καταχρηστικῶς λέγομεν βιβλία ἢ συγγράμματα, διότι καὶ παρὰ τοῖς προηγηθεῖσι καὶ παρ' ἐμοὶ ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ διατριβαὶ καὶ ἄρθρα περιοδικῶν ἢ ἡμερηίδων, ὅσα ἔχουσι ποιῶν τινα ἔκτασιν καὶ σπουδαιότητα.

Παρ' ὅλην τὴν χάριν, ἣν ὁμολογοῦμεν πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Βύρχνερ, διότι πρῶτος αὐτὸς Γερμανὸς διήνοιξεν ἡμῖν τὴν ὁδὸν εἰς τὴν τῆς

¹⁾ Ἑπειρ. Χρον. Β' σ. 110.

²⁾ Ἐνεκεν ἀτελοῦς παρὰ Βύρχνερ περιγραφῆς ἐπανελάβομεν τοὺς ἐξῆς ἀριθμούς, ὡς σημειοῦμεν εἰς τὸ αἰκεῖον μέρος, τῶν ἐτῶν 1829 (Δρομοδείκτης) 1858 (Πάλλης), 1863 (Κουτσουνίκας, τὰ δύο ἀναφέρονται εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόμον τὸν Α') 1866—7 (Στατιστική), 1871 (Dethier), 1871 (Δήμιτσας), 1878 (Ζῶτος), 1881 (Στουρνάρος), 1908 (Salvator), 1913 (Thalloszy παρὰ Βιζ.), 1913 (Λάμπρος), 1919 (Ὁρλάνδος) παρὰ Βέη, ὅστις ἐπανελάβε τὸν παρὰ Βιζ. *Σαλαπάτιαν* προσθεὶς μόνον τὰς σελίδας, ἐνῶ αὐτὸς ἔχει τὰ περισσότερα ἰσως ἄνευ ἐπισημάνσεως τῶν σελίδων· ἡδυνάμην πράττων τοῦτο νὰ ἀδείξω κατὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῆς βιβλιογραφίας μου, ἀλλ' ἐφ' ὅσον πρόκειται ἡ ὅλη βιβλιογραφία νὰ ἐκδοθῇ ἰδιαιτέρως, ὁ ἐπιμεληθησόμενος τῆς ἐκδόσεως ἐκεῖνης δέον ν' ἀνακληρώσῃ καὶ τὴν σοβαρὰν ταύτην ἔλλειψιν.

πατρίδος ἡμῶν βιβλιογραφίαν, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα εἰ μὴ, χάριν τῆς ἀληθείας, τὰς ἐξῆς γενικωτάτας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς πραγματείας νὰ δημοσιεύσωμεν.

Ἐν πρώτοις ἡ βιβλιογραφία αὕτη περιέχει ἀτελεστάτην καὶ σκιώδη, οὕτως εἶπεῖν, περιγραφὴν ἐκείνων, ὅσα θαυμασίως περιέγραψεν, ὡς εἶπομεν, ὁ Legrand· ἵνα δὲ μὴ ἐκλάβῃ ὑπερβολὴν ὁ ἀναγνώστης τὸ τοιοῦτον, παρατίθημι ἐνταῦθα ὀλίγων ἀριθμῶν τὴν ἀντιπαραβολὴν· ἀνοίγω αἴφνης εἰς τὴν σ. 10 τὰ Ἑπειρωτ. Χρονικὰ (τόμ. Α΄) καὶ εὕρισκω τοὺς συγγραφεῖς

Παρά Βύρχνερ, Περραιβὸν	1803	παρὰ Legrand ὑπ' ἀρ.	123
» » Rouqueville	1805	» » »	126
» » »	1805	» » »	127
» » Barbié du Bocage	1804-5	» » »	126
» » Hobhouse	1813	» » »	132
» » Περραιβὸν	1815	» » »	135
» » Vandöcourt	1816	» » »	138
» » Holland	1819	» » »	137
» » Σταγειρίτην	1819	» » »	139
» » Hughs	1820	» » »	147
» » »	1821	» » »	150
» » Δρομοδείκτην (τίτλος)	1829	» » »	172
» » Leake	1835	» » »	181

Ἄρκοῦσι ταῦτα ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ σελίδι εὕρισκόμενα νὰ ἀποδείξωσι τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι δεινὸν ἢ ἀγνοία· καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς δέον νὰ ἔχη αἰεὶ ὑπ' ὄψει τὸ «σπεῦδε βραδέως». Εἰς Γαλλικόν τι ἀναγνωστικὸν ἐνθυμοῦμαι, ὅτι ἀνέγνων ἐν τῷ ἑλλήν. σχολείῳ περὶ τοῦ Πυθαγόρου, ὅτι εἶχε θέσει τὴν ἐξῆς περίφημον ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ἀκαδημείας.

«Οἱ εἰσερχόμενοι ἐνταῦθα σκέπτονται παρὰ πολὺ, γράφουσιν ὀλίγα καὶ λέγουσιν ἐλάχιστα»· χρυσὴ συμβουλή, (καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἀσφαλῶς ἀπὸ τῶν «Χρυσῶν ἐπῶν» ελλημμένη), διὰ πολλοὺς Ἑλληνας λογίους, οἵτινες σπεύδουσι νὰ γένωνται συγγραφεῖς ἄς ἐνθυμῶνται, ὅτι ὁ οὐρανοβάμων τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ὁ μέγας Πλάτων, ἤρξατο τεσσαρακοντούτης συγγράφων. Ἡμεῖς οἱ τὴν ὠραιότεραν χώραν τοῦ κόσμου οἰκοῦντες, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐθνικὰς περιπετείας καὶ συμφορὰς δυστυχεστέραν, οὔτε τὸν χρόνον δυστυχῶς οὔτε καὶ τὰ μέσα ἔχομεν, νὰ μανθάνωμεν καὶ νὰ γινώσκωμεν ὅσα οἱ Εὐρωπαῖοι, οἵτινες καὶ βιβλιοθήκας πλουσιωτάτας ἔχουσι καὶ Λεξικὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ τέλεια καὶ Γενικὰς Βιβλιογραφίας πλήρεις. Ἴδού ταύτην τὴν στιγμὴν περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου διαφήμισις τις τοῦ μεγάλου ἐκδοτικοῦ οἴκου Wolter διὰ τὴν «Sacrorum consiliorum

nova et amplissima collectio. . . . Mansi)· στρέφων τὸ φύλλον διακρίνω ἐπὶ τῆς ἄνω φᾶς διὰ παχέων στοιχείων *Albanie* καὶ ἔναντι: *Emile Legrand, Bibliographie albanaise* κ.λ.π. καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ φύλλου: H. Welter, éditeur, Rue Bernard-Palissy, 4, Paris (VI°). Καὶ ὅμως αὐτὸ τὸ παρ' ἡμῖν ὄλως τυχαῖον καὶ σπανιώτατα συμβαῖνον, παρὰ τοῖς ἐν Ἑυρώπῃ λογίοις καὶ ταῦτα Πανεπιστημίων καθηγηταῖς εἶναι τι λίαν σύνηθες καὶ κοινότατον πρᾶγμα¹. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ὀλίγα περὶ τῆς βιβλιογραφίας τοῦ «Βιβλιογραφικοῦ δοκιμίου» τοῦ κ. Βύργινου, ἐκεῖνο δὲ ὅπερ εἶναι ἀκατανόητον ἐνταῦθα (καὶ εἰς βᾶρος αὐμόνον τοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑπευθύνου συντάκτου τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν»), εἶναι ἡ συνεχῆς τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος ἐπαναλήψεις παραλαμβάνω ὡδὲ τινὰς ἐκ τῶν τοιούτων ἐπαναλήψεων κατὰ χρονολογίαν· ἔνθα, ὡς βλέπει τις, ἐπαναλαμβάνονται δις καὶ τρις οἱ αὐτοὶ τίτλοι μετὰ μικρᾶς ἢ ἄνευ παραλλαγῆς, πρόκειται δὲ πάντοτε περὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

1856 Παν. Ἀραβαντινός, Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου. Ἀθήναι.

1856—1857. I. Π. (τοῦτο ἔχει ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ τοὺς τόμους ὁρθῶς, ἀλλ' ὁ τίτλος κολοβός, ὅθεν καὶ μετὰ ἓνα ἀριθμὸν):

1857 Παν. Ἀραβαντινός. Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου τῶν τε ὁμόρων Ἑλλην. καὶ Ἰλλ. χωρῶν².

1862 Π. Ἀραβαντινός. Πραγματεία περὶ Δωδώνης, Ἰωάννινα 1862.

1862 Π. Ἀραβαντινός. Πραγματεία περὶ Δωδώνης, Ἰωάννινα 1862³
(ἀσφαλῶς τὸ φαινόμενον ὀφείλεται εἰς τυπογρ. ἀβλέπημα).

1863 Λ. Κουτσουνίκας Γενικὴ Ἱστ. τῆς Ἑλλ. Ἐπαν. Ἀθ. I 88 ἔ.

1863 Λ. Κουτσουνίκας Ἱστορία τοῦ Σουλίου ἐν τῇ Γενικῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως. Ἀθ.⁴ (τοῦ Κουτσουνίκα ἡ «Ἑλληνικὴ (καὶ οὐχὶ Γενικὴ) Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως» ἐξεδόθη εἰς δύο τό-

¹) Εἰς τὰς σημειώσεις μου εὗρισκω, ὅτι μετὰ τὸν Legrand ἐξέδωκεν Ἀλβανικὴν βιβλιογραφίαν ὁ Nobert Joke Privatdocent ἐν τῷ Βιενναίῳ Πανεπιστημίῳ. Ὁ δὲ κ. Βύργινος ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «ἀπεφάσιμα νὰ προσφέρω ἐν ἀπάνθισμα γενικῆς βιβλιογραφίας τῆς Ἡπείρου, οἷαν ἔχει ἤδη ἡ Ἀλβανία ἀπὸ τοῦ 1907 ὑπὸ τῶν Manek, Petmezí καὶ Stolz καταρτισθεῖσαν», (Ἡπειρ. Χρον. Τομ. Α' σ. 7) ὡς βιβλιογραφικὸν σημεῖωμα ἢ εἰδήσις αὕτη εἶναι ἐλλιπεστάτη, οὐδὲ ἀναφέρεται τι περὶ τούτου ἐν τῇ Bibliographie Albanaise ἐκδοθεῖση τῷ 1912· ὁ Pekmezí ἐξέδωκε τῷ 1908 ἐν Βιέννῃ ἔνθα διδάσκει εἰς τὸ τμήμα τῶν Ανατολικῶν γλωσσῶν τὴν Ἀλβανικὴν τὴν λαμπρὰν Grammatik der Albanesischen Sprache, καὶ οὐδὲν περὶ τῆς βιβλιογραφίας ταύτης λέγει· καὶ ἐγὼ ἤμαθον πρὸ τινος, ὅτι ὁ Petmezí ἐξέδωκε τριαύτην ἀλλὰ μετὰ τὸ 1926 καὶ οὐχὶ τῷ 1907.

²) Ἡπειρ. Χρον. Α' σ. 14.

³) Ἀὐτ. σ. 14.

⁴) Ἡπειρ. Χρον. Α' σ. 15.

- μους ἐν Ἀθήναις 1863 καὶ 1864· ὁ πρῶτος τόμος, εἰς ὃν ἀναφέρονται καὶ οἱ δύο τοῦ Βύργγερ τίτλοι, περιέχει ἐν σ. ιδ' 198 περὶ Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας ἰδίως τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ).
- 1865 Γ. Χρ. Χασιώτης. Περὶ Ζαγορίου ἐν «Χρυσασίδι» III 706 ἐπ. IV, 13 ἐπ. 42 ἐπ.
- 1866/7. Ἄνωγ. Περὶ Ζαγορίου ἐν «Χρυσασίδι» Γ' (1886) φυλλ. 72 καὶ Δ' σ. 13 καὶ 42. Ἀθ.
- 1866/7. Γ. Χρ. Χασιώτης. Περὶ Ζαγορίου ἐν «Χρυσασίδι» Γ' (1886) φυλλ. 72 καὶ Δ' σ. 13 καὶ 42. Ἀθ.
- 1866/7. Γ. Χρ. Χασιώτης. Περὶ Ζαγορίου ἐν «Χρυσασίδι» Γ' (1886) καὶ Δ' (1867)² (πρόκειται περὶ τῆς αὐτῆς πάντοτε πραγματείας).
- 1876 Η. Καραπάνος. Δωδώνη καὶ τὰ ἔρεπια αὐτῆς Φ(ιλολ.) Σ(ύλλ.) IB' (1876) σ. 1 ἐπ.³
- 1879 Κ. Καραπάνος. Δωδώνη καὶ τὰ ἔρεπια αὐτῆς Ἑ(λλ.), Φ(ιλ.) Σ(ύλλ.) Κωνσταντ. XII ἐπ. 4.
- 1884 Σεραφεῖμ Βυζάντιος Μητροπολίτης Ἄρτης, Δοκίμιον ἱστορικῆς τινος περιλήψεως τῆς ποτὲ ἀρχαίας καὶ ἐγκρίτου Ἠπειρωτικῆς πόλεως Ἄρτης καὶ τῆς ὁσαύτως νεωτέρας πόλεως Πρεβέζης. Ἀθῆν. (καὶ κατωτέρω).
- 1884 Σεραφεῖμ Βυζαντίου, Δοκίμιον ἱστορικῆς τινος περιλήψεως τῆς. . . πόλεως Ἄρτης. . . τῆς Πρεβέζης. Ἀθ.⁴
- 1902 Σ. Λάμπρος Δωδώνη καὶ Δωδωναία (Συλλογὴ) ἐν «Μικταὶ σελίδες». Ἀθ. 1902, 212 ἐπ. (καὶ κατωτέρω)
- 1902 Σ. Λάμπρος. Ἡ Δωδώνη καὶ ἡ Δωδωναία Συλλογὴ. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐφημερίδι Κράτος τῆς 23 Ἰουνίου καὶ 4 Ἰουλίου 1902. Ἀνετυπώθη ἐν ταῖς Μικταῖς Σελίδι 1905 σ. 212 ἐπ.⁵ (ἡ σημείωσις περὶ τῆς τὸ πρῶτον δημοσιεύσεως ἐλήφθη ἐκ τῶν «Μικτῶν σελίδων» σ. 212 καὶ ἐὰν ἔτι ἐπρόκειτο περὶ τῆς β' ἐκδόσεως, ἔπρεπε αὕτη νὰ τεθῆ εἰς τὸ 1905 καὶ οὐχὶ τὸ 1902).
- 1905 Β. Α. Ζῶτος. Μολοσσός. Ἱστορία τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας Β' ἔκδοσις διπλασία τῆς Α' (Βιβλιοθήκη ἔφ. «Πύρρον» Ἀθ.
- 1905 Β. Α. Ζῶτος. Μολοσσός. Ἱστορία τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας Β' ἔκδοσις, Α' ἔκδοσις τῷ 1875 Τόμ. Α' «(Πύρρος)»⁷.
(Ἐν σελ. 18 ἀναφέρεται ἡ πρώτη ἔκδοσις:
«Β. Δ. Ζῶτος. Μολοσσός. Ἱστορία Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας»⁸.
Σημειωτέον ὅτι τὸ Μολοσσός καὶ εἰς τὰ τρία μέρη χωρίζεται τῶν προηγουμένων διὰ τελείας στιγμῆς. Τὸ β' ἐξεδόθη ὄντως ἐν Ἐπιφυλλίδι

¹) Ἠπειρ. Χρον. Α' σ. 15. ²) Αὐτ. σ. 15. ³) Αὐτ. σ. 18. ⁴) Αὐτ. σ. 20.

⁵) Ἠπειρ. Χρον. Α' σ. 23. ⁶) Αὐτ. 31. ⁷) Αὐτ. 32. ⁸) Αὐτ. 18.

τῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἀειμνήστου Γ. Χατζηγιαννάκογλου «Πύρρος», ἀλλ' ἔμεινεν ἀτελής καὶ ὁ πρῶτος τόμος. Περὶ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων προκειμένου δὲν νομίζω, ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἐκάστη νὰ σημειῶται χωρὶς εἰς ἴδιον ἄρθρον, ὅπως πολλαχοῦ πράττει ὁ κ. Βύρχνερ· κατὰ τὴν ἀναγραφὴν τῆς α' ἐκδόσεως δύναται τις νὰ ἀναφέρῃ καὶ ἄλλας ἐὰν ὑπάρχωσι, καὶ μόνον ὅταν εἶναι τελείως ἢ ἐκδοσίς μεταβεβλημένη μόνις εἶναι ἀνάγκη τότε νὰ ἀποτελέσῃ ἴδιον ἄρθρον. Ταῦτα ἐν κεφαλαίῳ ὡς βιβλιοκρισία.

Τὸ ὅλικόν τοῦτο ἠρύσθη τὸ μὲν ἐκ σημειωμάτων ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθηκῶν ἀσχολούμενος εἰς ἱστορικὰς μελέτας καὶ διαφόρους ἐρεῖνας περὶ Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐμῆς βιβλιοθήκης, (τὰ ἀναφερόμενα ἐκ ταύτης βιβλία φέρουσιν ἐν τῇδε τῇ βιβλιογραφίᾳ *). Ὅφειλόν δὲ νὰ προσεπιδηλώσω, ὅτι τινὰ βιβλία εὐχερέστερον εὑρον εἰς τὸ φυλλάδιον (τὸ μόνον δυστυχῶς ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ φίλου κ. Παν. Καλογεροπούλου) τοῦ ἀκαμάτου βιβλιοθηκαρίου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων εἶναι μὲν ἐλάχιστον τοῦτο τοῦ ὅλου καταλόγου μέρος, ἀλλ' ὑπάρχει ἡ λέξις «Ἀλβανία» καὶ ἐντεῦθεν ἑλαθὼν δεκάδας τινὰς συγγρῆματων.

Ὡς πρὸς τὸ σύστημα χάριν τοῦ ὁμοιομόρφου ἠκολούθησα τοῖς βιβλιογράφοις τῶν «Ἑπειρ. Χρονικῶν» καὶ οὐχὶ τῷ Legrand, ὅστις προτάσσει αὐξοῦντα ἀριθμὸν εἰς τὸ βιβλίον καὶ οὐχὶ τὸ ἔτος ὕπερ σύστημα ἔχει εὑρετήριον τελειότερον¹. Τὸ τυπογραφεῖον δὲν ἐσημείωσα πάντοτε, εἰ μὴ εἰς παλαιότερα ἔργα καὶ δὴ εἰς ἱστορικὰ τυπογραφεῖα ἐκδοθέντα σήμερον, ὅτε ὅσῳ εὐκόλως πολλαπλασιάζονται τόσῳ καὶ εὐκόλως διαλύονται ὡς ἐν Ἀθήναις ἐκτὶ π.δ.γ., ἀπόλεσαν ταῦτα τὴν σημασίαν, ὁ δὲ ζητῶν νῦν νὰ ἀγοράσῃ βιβλίον ἀποτείνεται εἰς διεθνὲς τι βιβλιοπωλεῖον καὶ εὐχερῶς προμηθεύεται αὐτό.

Καὶ ἤδη προβαίνομεν, ἵνα σημειώσωμέν τινα περὶ τοῦ κύκλου καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς Ἑπειρωτικῆς καὶ Ἀλβανικῆς βιβλιογραφίας· ἐνταῦθα ἠκολούθησα οὐχὶ τῷ Legrand, ἀλλὰ τοῖς κάλλιον πρὸς τὰ πράγματα προσαρμοζομένοις βιβλιογράφοις τῶν Ἑπ. Χρ., καὶ τὸν κύκλον τοῦτον ἠναγκάσθη νὰ ἐπεκτείνω ἔτι περαιτέρω ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας ποδηγετούμενος. Ἡ Ἑπείρος καὶ ἡ Ἀλβανία, χῶραι πολυπαθεῖς, ἔχουσι λίαν περιπετειώδη καὶ πολυσχιδῆ ἱστορίαν· μὴ ἀποτελέσασαι σχεδὸν ποτε συμπαγὲς καὶ διαρκὲς κράτος² ἦσαν ἀείποτε «λεία Μυσῶν» τῶν ἐπιδρο-

¹) Τὰ εὑρετήρια τῆς βιβλιογραφίας τῶν «Ἑπειρωτ. Χρον.» εἶναι κακῶς συντεταγμένα (καὶ δὴ τὸ τοῦ Βύρχνερ) καὶ ἐλλιπέστατα. ὥστε καθίστανται ἄχρηστα καὶ περιττά.

²) Ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὸν Καστριώτην ὑπῆρχε κράτος παροδικόν· ἐν Ἑπείρῳ μάλιστα ἰδρύθη Ἀλβανικὸν Λεοποτάτον, ἰδ. Παπαρηγοπούλου Ἱστορ. τόμ. Ε' σ. 277. Λάμπρου τόμ. Γ' 647.

μῶν, καὶ σχεδὸν διὰ τῶν αἰώνων (πλὴν τῆς ἀκμῆς τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας) ἐδούλευον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξένοις δεσπόταις, οὐδέποτε ὅμως ὑποκύψασαι ἐν τῷ συνόλω ἀλλὰ πάντοτε διαμαρτυρόμεναι καὶ ἐπανιστάμεναι ἰδίως ἡ Ἀλβανία, ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, ἦτο ἡ ἐπίμαχος χώρα, ἦν ἐπωφθαλιμίων διηγεκῶς οἱ πέριξ γείτονες, καὶ πρὶν ἢ διακόψωσι τὰς σχέσεις πρὸς τὸ κράτος εἶχον θέσει τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, ὡς πρῶτος σταθμὸς τὸ μῆλον τῆς ἔριδος. Αἱ διαφοροὶ βαρβαρικά ὄρδαὶ καὶ οἱ ἐπιδρομεῖς ἐληλάτουν αὐτὴν ἀνήλεως καὶ προσεπάθουν ἔπειτα νὰ παραμορφώσωσι τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἡπειρος οὐκ ὀλίγα ἔπαθεν. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι οὐδεμίαν χώραν διεξεδικήθησαν τόσῳ σκληρῶς, ὅσῳ τὴν Ἡπειρον, 70 ὅλας πόλεις ἐξαφανίσαντες ἀλλὰ δίκην Ἀνταίου ἀντεῖχον θαυμαστῶς, καὶ μετὰ τὰς ἀγρίας καταστροφὰς ἀνελάμβανον καὶ αὐθις, καὶ ὀρμητικώτερον ἐπανίσταντο κατὰ τῶν νέων Δεσποτῶν, καὶ ἠμύνοντο γενναίως πρὸς τοὺς ἐπιδρομεῖς, οἵτινες ἐθραύοντο ἐπὶ τῶν ἀπροσίτων ἐκείνων βράχων ἐνταῦθα ὄντως ἔχει πλήρη τὴν παρομοίωσιν ὁ μυθολογούμενος φοῖνιξ ὁ ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννώμενος¹. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν οἱ ποικιλώνυμοι οὗτοι ἐπιδρομεῖς νὰ μὴ ἀφήσωσι καὶ ἴχνη τῆς διαβάσεως αὐτῶν ἀνεξάλειπτοι καὶ μέχρι σήμερον εἶναι ἡ γλωσσικὴ Βαβυλωνία, ἣτις παρουσιάζεται μείζων ἐνταῦθα ἢ εἰς ἄλλας Βαλκανικὰς χώρας. Ἐν Ἀλβανίᾳ πρὸς τὴν Ἀλβανικῇ, ἣτις θαυμαστὸν ὅσον διετήρησεν ἐν μέσῳ τοιαύτης φθορᾶς τὸ ἀρχαιοπρεπὲς αὐτῆς κάλλος καὶ τὸν χαρακτήρα, ὁμιλεῖται ἡ Σερβικῇ ἢ Ἑλληνικῇ, ἢ Κουτσοβλαχικῇ, ἢ Βουλγαρικῇ καὶ ὡς ξέναι γλώσσαι ἡ Τουρκικῇ (τοῦλάχιστον πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως) καὶ ἡ Ἰταλικῇ γλώσσᾳ. Φυσικῶς πάντες οἱ πέριξ λαοὶ οἱ ἀντιπροσωπεύοντες ἢ εἰσποιοῦμενοι τὰς γλώσσας ταύτας λίαν ἱταμῶς ἠγειρον ἀξιώσεις διεκδικουῦντες δικαιώματα ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους συστηματικῶν ὀργάνωσαν προπαγάνδαν ἐπεκτείναντες ταύτην καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς Ἡπειρου, ζητοῦντες καὶ ταύτην νὰ καταποντίσωσιν εἰς τὸν κατακλυσμόν, ὃν παρεσκεύαζον κατὰ τῆς δυστήνου Ἀλβανίας εἰς τοὺς αὐθάδεις τούτους μνηστῆρας προσεῖθετο καὶ ἡ Αὐστρία τῷ γνωστῷ αὐτῆς δόγματι στοιχοῦσα: *Drang nach Osten*. Οἱ λαοὶ οὖν οὗτοι πρὸς εὐδόωσιν τῶν καταχθονίων αὐτῶν σχεδίων πρὸς τοὺς ἄλλοις ὀργάνωσαν ἐκατρευαίαν διὰ τοῦ τύπου καὶ ἐστρατολόγησαν πρὸς ὑποστήριξιν καὶ διακρόρους ἀργυρονήτους ἐπιστήμονας, οἵτινες δυστυχῶς κατέστησαν τὴν ἐπιστήμην

¹) Ὁ Ε. Schulz ἱερὸς ἐν Ἀμβούργῳ ἔγραψε περὶ Ἀλβανῶν ἐνθουσιῶδες ἄρθρον ἐν *Gartenlaube*, ἐπιγραφόμενον «Ἀλβανικὴ Τανταλίθιος γενεά» μεταφρ. ἐν *Παράρτ. Ἀθηνῶν* (ἀρ. 9 Ἰούλιος σ. 13—15. 1908) ὑπὸ Κων. Μητσοπούλου.

θεραπεινίδα καὶ ὑποχείριον τῆς πολιτικῆς¹ οὕτω λοιπὸν ἐκ τῆς τοιαύτης κινήσεως ἔχομεν δλόκληρον φιλολογίαν². Ἀλλὰ προγενεστέραν ταύτης ἔχομεν τὴν πληθὺν τῶν βιογραφιῶν καὶ ἱστοριῶν τοῦ Σκενδέρβεη. Ὁ περιώνυμος οὗτος ἦρως τῆς Ἀλβανίας διὰ τῶν ἀγώνων αὐτοῦ καὶ τῶν τροπαιῶν, ἃ ἤγειρε κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες εἶχον τρομοκρατήσει τότε καὶ αὐτὴν τὴν Εὐρώπην, ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἡμίθεος καὶ ὡς λαμπρὸν καὶ παρήγορον φαινόμενον ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ καὶ τοῦτ' αὐτὸ μάρτυς καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς πίστεως πρὸς ἐξιστόρησιν λοιπὸν καὶ ἐξύμνησιν τῶν κατορθωμάτων τούτου ἔγραψαν τὰ μεγαλύτερα πνεύματα καὶ οἱ ἰσχυρότεροι κάλαμοι εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Εὐρωπ. γλώσσας. Εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης προηγήθησαν οἱ ἐν ἄνω Ἀλβανίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανοὶ (Lecce, Blanchus, de Rada [υἱός], Rossi, Camarda κ. ἄ.) γράψαντες τὰ πρῶτα γραμματικὰ δοκίμια καὶ Λεξικά· ἐνῶ ἐν τῇ κάτω Ἀλβανίᾳ διαπρέπει ὁ γνωστὸς Κων. Χριστοφορίδης καὶ ἐν Ἑλλάδι ὁ Κουπιτώρης, ὁ Reinhold καὶ ὁ Κουλουριώτης κ. ἄ. Παραλλήλως σχεδὸν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ, ἥτις τυγχάνει οὕσα καθαρῶς φιλολογικῆ, ἀπηλλαγμένη πάθους φυλετικοῦ, βαίνει καὶ ἡ μετάφρασις τῶν ἀγ. Γραφῶν. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι πολύτιμον ὕλικόν καὶ κείμενα αὐθεντικὰ τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης, ἅπερ μετὰ τῶν ποιητικῶν καὶ λαογραφικῶν ἔργων (de Rada [πατήρ], Crispi, Ναῆμ βέης, Hahn, Meyer, Dozon, Μήτκος) ἀποτελοῦσι τὴν μόνην σχεδὸν φιλολογίαν τῶν Ἀλβανῶν· ἐνδιαφέρει ὅμως καὶ τὴν Ἑπειρον οὐ μόνον διότι πολλὰ κείμενα προέρχονται ἐξ αὐτῆς³, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ὑπάρχουσιν, ὡς εἴπομεν.

Ἄλλος κύκλος, ὅστις αὐξάνει σπουδαίως τὴν Βιβλιογραφίαν ἡμῶν, εἶναι οἱ Περιηγηταί, οἵτινες ἐπεσκέψαντο τὴν πατρίδα ἡμῶν καὶ ἔγραψαν περὶ αὐτῆς. Ἡ Ἑπειρος καὶ Ἀλβανία μετὰ τὴν Ἑλλάδα προὐκάλεισε πολυκλή-

¹) Ὁ κολὸς *Gustav Meyer* εἰς τὸ *Albanesische Wörterbuch* ἐν προομίῳ ἀποφαινεταί, ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα ἀνήκει εἰς τὴν Σλαβικὴν οἰκογένειαν! ὁ δὲ Γερμανὸς *Weigand* πολλὰ ἔτη ἐμισθοφόρησεν εἰς τοὺς Ῥωμοῦνους ὑπὲρ τῶν Κουτσοβλάχων, ἐσχάτως δὲ χρεωκοπήσαντος τοῦ ζητήματος τούτου ἐστράφη πρὸς τοὺς Βουλγάρους.

²) Περὶ τῶν γλωσσολογικῶν καὶ ἐθνολογικῶν τούτων ἐργασιῶν ἴδ. *Κουπιτώρη*: «Μελέτη ἱστορικὴ καὶ φιλολογικὴ περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ἀλβανῶν». Μέρ. Α'. Ἀθήναι, 1878 (ἐκ τοῦ «Βύρωνος»). *Meyer* ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς ἀγούστης» ἀρ. 42, Μαΐου 22 τοῦ 1881· καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν ἐν τέλει τοῦ *Albanesische Wörterbuch* τοῦ ἰδίου· τοσαύτη ζωνερά ἡ κίνησις διὰ τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν ἐμφανίζεται ὑπερμεσοῦντος τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Γερμανὸς γλωσσολόγος *Bopp* ἔγραψε περὶ αὐτῆς· ἴδ. *Legrand* ἀρ. 228.

³) Πρβλ. *Camarda*: *Tre canzoni popolari dell' Epiro* 1875 (περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821) καὶ *Μήτκος*. Ὁ *Dozon* τὸ ὕλικόν συνέλεξεν ἐξ Ἰωαννίνων καὶ Πρεμετῆς.

θεῖς περιηγητὰς καὶ θαυμαστάς. Ἡ πολὺ ἀρχαιότης τῆς χώρας ὡς ἔδρας τῶν Πελασγῶν καὶ κοιτίδος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, ἡ Δωδώνη (μάλιστα μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κων. Καραπάνου ἀνακάλυψιν), οἱ Σουλιῶται¹ καὶ ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα ἐξήσκουν ἀρκετὴν μαγείαν, ὥστε νὰ κινήσῃ τὴν περιέργειαν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου διὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ γενναίου Ἡύρου. Ὁ μοναδικὸς ἀλβανικὸς λαὸς, ἡ προσωποποίησης τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων, διασώζων τὸ ἀρειμάγιον τοῦ χαρακτήρος ἐκείνων, ἡμιλῶν γλώσσαν παναρχαιοτάτην, ἣν πολλοὶ ἐκλαμβάνουσιν ὡς αὐτὴν τὴν Πελασγικὴν (ἴδ. Θωμοπούλου, Τὰ Πελασγικά. 1912), ἣν ἐσεβάσθη ὁ χρόνος, καὶ ὃ κάλαμος δὲν διέφθειρεν, ὁ λαὸς οὗτος μετὰ φανατισμοῦ διατηρήσας ἴσθη καὶ ἔθιμα καὶ ἀρχαιοπρεπεῖς παραδόσεις, καὶ διασώζων τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας ἀμείωτον καὶ ὑπὸ τὴν ἀγριωτέραν τυραννίαν, ἐθεωρήθη ὡς *δασις ἐν ἐρήμῳ καὶ ὡς λαὸς ἄξιος ἰδιαιτέρας σπουδῆς καὶ μελέτης*² καὶ τοιοῦτον παριστῶσιν ἡμῖν αὐτὸν οἱ περιηγηταὶ (Réclus-Malte - Brun, Holland, Ami - Boné κλπ.).

Αἱ Ἀλβανικαὶ ἀποικίαι. Οἱ Ἀλβανοὶ φύσει φιλελεύθεροι καὶ χαρακτηρὸς στρατιωτικοῦ, ζῶντες μᾶλλον διὰ τοῦ ὄπλου ἢ διὰ τοῦ ἀρότρου, ἤδη πρὸ τῆς ἀλώσεως ἔτι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤρξαντο μετακινούμενοι ἐκ τῆς τραχείας αὐτῶν χώρας ὡς στρατιῶται καὶ νομάδες καὶ κατερχόμενοι εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα³. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Σκενδέρβει καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ μὲν, ἵνα διατηρήσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ἐθνισμόν, ἀπέβαλον τὴν θρησκείαν ἀφελῶς φρονοῦντες, ὅτι «ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ ἔθνη πρὸ τῶν θρησκευμάτων», οἱ δὲ μετόκησαν εἰς τὴν νότιον Ἰταλίαν καὶ τὴν Σικελίαν καὶ ἄ.⁴ Πρὸς τοῦτοις μετεκαλοῦντο καὶ εἰς Εὐρώπην ὡς ὄργανοι στρατοῦ καὶ πολεμι-

¹ Ἰδὲ τὴν ἐποποιίαν τοῦ Ἰταλοῦ Ἑδουάρ. Φόσκου, Τὸ Σούλι καὶ ὁ Σαμονήλ, κατὰ μετάφρ. Γ. Ζαλοκώστα Ἀθήναι, 1906.

² Τὰ κατὰ τῶν φράγκων πολεμικὰ τῶν Ἀλβανῶν κατορθώματα ἐν Ἑλλάδι, ἐξέμνησεν ὁ Κορωνοῖος Τζάνες. Ἰδε Σάθα, Ἀνέκδ. Ἑλληνικά.

Τὸ πρῶτον ἀναφέρονται ὑπὸ Ἀννης τῆς Κομνηνῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀλβανῖται». εἶτα βρῆθουσιν οἱ Βυζ. χρονογράφοι εἰδήσεων περὶ αὐτῶν, ὃ δὲ Χαλκοκονδύλης γράφει καὶ τὸ ἐθνολογικὸν ἐκεῖνο χωρίον περὶ αὐτῶν. Περὶ τῆς καθόδου τῶν Ἀλβανῶν ἐν Ἑλλάδι ἴδ. Λαμπρινίδην: Οἱ Ἀλβανοὶ ἐν Ἑλλάδι. Παναγιωτόπουλον καὶ Καμπούρογλου. Τινὲς ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν Μεσαίωνα». (Ἐβδομάς 1884). Σάθαν Ἑλληνικά ἀνέκδοτα καὶ τὸ ἐμὸν ἄρθρον ἐν «Φωνῇ τῆς Ἡπείρου» ἔτ. 11^η ἀρ. 801 (1910).

³ Ἰδ. Blondelli, Studi linguisti. Milano. 1856 σ. 59 ἔ. Giuseppe Spata, Studi etnologisi, Palermo. 1870. ὑπάρχουσι καὶ ἐν Αὐστρίᾳ (νῦν Γιουγκοσλαβία) παρὰ τὴν Μητροβίτσαν καὶ ἐν Δαλματίᾳ παρὰ τὴν Ζάραν. Ἰδ. Windisch, von den Klementinen in Syrmien, ἐν Ungarischen Magazin 1872 τόμ. Β', σελ. 77 ἔ. καὶ Erber, La colonia albanese di Borgo Erizzo, Ragusa 1883.

σταί· ἐντεῦθεν ὁ βιβλιογράφος εἶναι ὑποχρεωμένος, ἵνα παρακολουθήσῃ αὐτοὺς καὶ εἰς τὰς νέας ταύτας ἔδρας καὶ τὴν ἐν γένει δράσιν αὐτῶν.

Αἱ ἐπιδρομαί. Ἄλλ' ἔξεναντίας ἔχομεν καὶ τὰς ἐγκαταστάσεις ἢ μᾶλλον ἐπιδρομὰς τῶν Βουλγάρων πρῶτον, εἶτα καὶ τῶν Σέρβων εἰς Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἑπείρον· ὅθεν ἐπιβάλλεται ἡ σημειώσις τῶν σπουδαιότερων συγγραφῶν περὶ τοῦ θέματος καὶ ἡ ἀναγραφὴ τῶν σλαβικῶν ἱστορικῶν πηγῶν, ἐν αἷς ὁ λόγος περὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν νέων Δεσποτῶν εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων καὶ πάντες γνωρίζομεν, ὅσον Θόδωρον ἐποίησεν ἡ περίφημος γνώμη τοῦ Φαλμεράγερ, ὅστις ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἠσχολήθη καὶ περὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ ζητήματος², καὶ πόσον διαμνησθητεῖται ἔτι καὶ νῦν ὁ ἐθνολογικὸς χαρακτήρ τῶν εἰρημένων χωρῶν· καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν ταύτην ἐκμεταλλεύεται διαρκῶς δυστυχῶς ἢ καταχθόνιος Πολιτικὴ καὶ οἱ βουλιμιῶντες γείτονες πρὸς νέας κατακτήσεις. Ἐν μέρει δύνανται νὰ περιληφθῶσι καὶ τινὰ τοιαύτης φύσεως ἔργα εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀναφερόμενα, ἔφ' ὅσον μάλιστα ἀπὸ τοῦ Στράβωνος ἤδη μέρος τῆς Ἰλλυρίας καὶ δὴ ἡ Δασσαρητίς (περιφέρεια Κοριτσᾶς) περιλαμβάνετο εἰς τὴν Μακεδονίαν³.

Οἱ Κουτσόβλαχοι. Ἔτερον, ὅπερ πρέπει ν' ἀποτελέσῃ σπουδαῖον κεφάλαιον ἐνταῦθα, εἶναι τὸ Κουτσοβλ. ζήτημα, περὶ οὗ οὐδὲ νύξιν γίνεται εἰς τὰς γνωστὰς βιβλιογραφίας. Καὶ ὅμως μετὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν, οἱ ἀδελφοὶ Βλάχοι ἀνέρχονται τὴν Πίνδον, εἰσδύουσιν εἰς τὴν Ἑπείρον (Ζαγόριον), διασκορπιζονται ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῆς, ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας μέχρι τῆς Κοριτσᾶς, λίαν ὅμως παροδικῶς ποῦ καὶ ποῦ ἀπαντῶντες καὶ προχωροῦσιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἀλβανίας⁴. Περὶ τῆς κατάγωγῆς καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν ἐγράφησαν καὶ γράφονται πολλὰ πρωτοστατοῦντος τοῦ πολλοῦ Weigand⁵· ἀλλ' ἐντεῦθεν ἀναγκαίως ὀδηγούμεθα πρὸς τὴν Ῥωμουνίαν, ὅθεν καλλιεργεῖται ἡ ἰδέα καὶ διασκορπιζονται πολυάριθμα συγγράμματα. Περὶ τῶν Ῥωμούνων παραλαμβάνομεν μόνον εὐάριθμὰ τινὰ ἔργα, καὶ τοῦτο οὐ μόνον διότι τὸ ζήτημα τῶν

¹) Περὶ βλ. Ἑλληνες στρατιῶται ἐν τῇ Δύσει καὶ ἡ ἀναγέννησις τῆς Ἑλλ. Τακτικῆς ὑπὸ Κ. Σάθα. Ἀθήναι 1885. A. Borpe, Le regiment Albanais, Paris 1902.

²) Das albanesische Element in Griechenland κτλ. 1860.

³) Περὶ βλ. Δήμιτσαν, ὅστις εἰς τὰ «Μακεδονικά» περιλαμβάνει τὴν «Ἑλληνικὴν ἢ Μακεδονικὴν Ἰλλυρίαν» μέχρι καὶ τοῦ Δυρραχίου! περιγράφων ἀρχαιολογικῶς καὶ ἱστορικῶς τὰ μέρη ταῦτα, ἀπερ' οὕτως ὀνομάζοντο ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

⁴) Εἰς τὰ Τύραννα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπεκράτει ἡ Κουτσοβλαχικὴ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς.

⁵) Κύριον ἔργον: Aromunen Τόμ. I—II, Leipzig 1894—5. Ἀντίρροπον τούτου εἶναι τοῦ Otto Reihard ἡ σπουδαία πραγματεία «Οἱ Ῥωμοῦνοι τῆς Μακεδονίας» μετάφρ. ἐν Ν. Ἡμέρᾳ 1895.

Κουτσοβλάχων ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ διότι κορυφαῖοι Ῥωμουνολόγοι, ὡς ὁ Τρανσυλβανὸς Ῥοδέρτος Rösler (Romänische Studien, 1871) καὶ ὁ Οὐγγρος Rethy, ὁ συνεχίσας τὸ ἔργον τούτου διὰ τῆς «Συστάσεως τοῦ Βλαχικοῦ ἔθνους καὶ τῆς Βλαχ. γλώσσης» (1895) δῦσχυρίσθησαν δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων, ὅτι οἱ Ῥωμοῦνοι οὐδεμίαν συγγένειαν ἔχουσι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλ' εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἰλλυριῶν, οἵτινες ὡς νομάδες μετέφησαν ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀλβανίας ἐπὶ Βυζαντινῆς ἐποχῆς! Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἐναντίον τοῦ ἀτταβισμού τῶν Ῥωμοῦνων, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξαφανίζονται οἱ Δᾶκες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ μέσου, διὸ διὰ στρατηγήματος, οὕτως εἰπεῖν, ἐτράπησαν ἄλλην ὁδόν. Ὁ καθηγητὴς καὶ πολιτικὸς Ν. Jorga, ὁ περίφημος ἱστορικὸς τῆς Ῥωμουνίας, ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἤρξατο ὑποστηρίζων ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ ἀνήκουσι εἰς τὴν Λατινικὴν φυλὴν, ἐπομένως καὶ οἱ Ῥωμοῦνοι εἶναι Λατῖνοι, ὑπερ' ἔδει δεῖξαι¹⁾. Οὕτως ἐκ τοῦ κέντρου ἀναγκαζόμεθα πρὸς ἀπαρτισμὸν τελείου ἔργου βιβλιογραφικοῦ νὰ βαδίσωμεν πολλάκις πρὸς τὴν περιφέρειαν, ἥτις τοσοῦτον ἀπομακρύνεται ἐνίοτε τῆς χώρας ἡμῶν, ἵνα θῶμεν ὑπ' ὄψιν τοῦ μέλλοντος ἱστορικοῦ τὸ πολυμερὲς καὶ πολυδαίδαλον ὕλικόν πρὸς πλήρη καὶ σὺπαρακολούθητον γνῶσιν τῶν τυχῶν αὐτῆς.

Ἡ συγγραφικὴ περὶ Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας θρᾷσις κατὰ τὴν 10^ῃ ἑκατοστατηρίδα. Ἀλλὰ περὶ πάντα τὰ θέματα ταῦτα ἡ μεγάλη κίνησις ἀνεπτύχθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, καὶ δὴ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου τέως, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὰς Βιβλιογραφίας, ἐλάχιστα τοῦ λόγου μνημεῖα ἔχομεν καὶ ἐν οἷς σπανιώτερον γίνεται περὶ Ἑπείρου λόγος· αὕτη ὁμως ἤδη ὑπερμεσοῦντος τοῦ 10^{οῦ} αἰῶνος εὐμοιρεῖ ἐρευνητῶν καὶ δὴ ἐγγωρίων πρώτης τάξεως, Ἀραβαντινῶν, Λαμπριδῶν, Χασσιωτῶν, οἷς ὁμοίους οἱ νεώτεροι χρόνοι δυστυχῶς δὲν ἀπέδωκαν. Ἀλλὰ κυρίως ἡ πνευματικὴ αὕτη κίνησις καὶ ὁ δημοσιογραφικὸς ἐκτείνεται ἀγὼν περὶ τῆς περιμαχίτου Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας ἀπὸ τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου καὶ ἐξῆς, ὅτε κίνησις καὶ ὄργασμὸς μέγας ἀνεφάνη εἰς τὴν Ἑλλ. χερσόνησον, σφοδρὸν δὲ ἀνεπτύχθη τὸ αἶσθημα τῆς ἀπελευθερώσεως παρὰ τοῖς Μακεδόσι καὶ δὴ τοῖς Ἑπειρώταις. Ἡ περίοδος αὕτη καὶ διὰ τὴν Ἀλβανίαν εἶναι ἡ γλυκεῖα καὶ ἐλπιδοφόρος ἡὼς τῆς ἀπελευθερώσεως, διότι ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ 400 ἐτῶν ξένην κυριαρχίαν ἀνέθορεν ὑπερήφανον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, οὗ ἡ ἐκδήλωσις διετρανώθη διὰ τῆς δραῖσεως τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἰδρύσεως «τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου τῆς Προσρῆνης»²⁾ ὁ ἀγὼν οὗτος ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς

¹⁾ Ἰδὲ τὴν ἐμὴν εἰς τὸν κ. Jorga ἀπάντησιν εἰς τὸ «Ἐμπρὸς» τῶν Ἀθηνῶν (19 Μαρτ. 1923). «Τὸ Κουτσοβλαχικὸν ζήτημα καὶ ἡ καταγωγὴ τῶν Ἀλβανῶν».

²⁾ *Гоцевиѣ Ср.* Oberalbanien und seine Liga. etc. Leipzig, Περὶ τοῦ Συν-

χώρας κατὰ παντὸς ἑδαφικοῦ ἀκρωτηριασμοῦ καὶ δὴ κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης καταληφθεισῶν ὑπὸ τῆς Αὐστρίας μετὰ Ἀλβανικῶν μερῶν, ἔπειτα καὶ πρὸς τὸ Μαυροβούνιον, εἰς ὃ προσετέθη τότε ἡ Πλάβα, τὸ Ὀλκίνιον (Δουλιτσῖνο) καὶ τὸ Ἀντίβαρι, ἀποσπασθέντα τῆς Ἀλβανίας ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ παρελήφθησαν καὶ τινες συγγραφαὶ ἀφορῶσαι τὰ μέρη ταῦτα· κατὰ τὴν περίοδον ταύτην κυρίως ἀρχεῖται ὁ ἐγγραμματισμὸς τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ ἀναφαίνονται τὰ γηγενῆ πρωτόλεια τῆς Ἀλβανικῆς φιλολογίας, ἀπερ' ἀναγράφει ὁ *Legrand*. Καὶ ὁ διὰ τοῦ τύπου ἀγὼν ἐξικνεῖται εἰς τὸ κατακόρυφον διαρκοῦντος τοῦ Βερολ. Συνεδρίου καὶ μετ' αὐτό. Ἦδη ἐν ἐφημερίαις, περιοδικοῖς καὶ ἐν ἰδιαιτέραις συγγραφαῖς, ἀνακινοῦνται, μελετῶνται καὶ ἐξονυχίζονται ἐν πρὸς ἐν πάντα τὰ ἱστορικά, τοπογραφικά, γεωγραφικά, ἔθνολογικά κττ. ζητήματα τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, ὧν οἱ λαοὶ κινουῦνται πυρετωδῶς καὶ μετὰ ζήλου ὑπερμέτρου πρὸς ἐπιβολὴν τῶν δικαίων αὐτῶν εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Ἡ Ἑπειρος ἐνόμισε πρὸς στιγμὴν, κατόπιν τοσοῦτων ἀγώνων καὶ θυσιῶν, δαπανήσασθαι ἀπειδῶς διὰ τῶν μεγαθύμων αὐτῆς τέκνων εἰς ἐπιτροπὰς ἀντιπροσωπεύσας τὰ δίκαια αὐτῆς ἐν τῷ Συνεδρίῳ κ. ἄ., ὅτι ἔφθασεν ἡ κοθητὴ ὥρα τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' ἐπεύσθη τῆς γλυκείας ταύτης ἐλπίδος καὶ τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῆς κατὰ τῶν ὑπαιτίων δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποκρύψῃ, ἀλλ' ἐξεδήλωσε ζωηρότερον τοῦ δέοντος¹. Ἡ ἐμὴ βιβλιογραφία καὶ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ περιλαμβάνει πᾶν ὅ,τι παρέλιπον οἱ ἄλλοι καὶ ἐθεωρήθη σπουδαῖον διὰ τὴν γνῶσιν τῆς πολιτικῆς, ἔθνολογικῆς καὶ τοπογραφικῆς σημασίας τῆς νέας συνθέσεως τῆς χώρας μετὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Κ' αἰῶνος, ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν. Νέα περίοδος, καθ' ἣν πολλὰ ἐγράφησαν περὶ Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας, διανοίγεται διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς «*Ἐταιρίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ*», καὶ ἐγκαινιάζεται διὰ τῶν ἐπ' αἰσίσις οἰκονοῖς ἀρξαμένων συνεννοήσεων Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν (Καζάζης καὶ οἱ περὶ αὐτόν, Γανῆ βέης, Ἰσμαήλ Κεμάλ, Φασλῆ Τοπτὰν Πασῶς κ.ἄ.)².

δέσμου τούτου πολλὸς ἐγένετο λόγος τότε εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας· μάλιστα λαμπρὰν ἐνεποίησεν ἐντόπωσιν τὸ τελευταῖον ἀρθρον τοῦ Κακονισμοῦ, ὅστις ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «*Αἰῶνα*» τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὃ ἐξεφράζετο ἡ εὐχὴ 500 μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ἐκ τῆς ἄνω Ἀλβανίας καταγομένων. *περὶ συμπράξεως μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὡς ἀδελφῶν καὶ τὸν κοινόν ἀγῶνα.*

¹) Εἰς τὰς ἐφημερίδας, νομίζω, τοῦ 1890 ἐδημοσιεύθη ομοδρὰ διαμαρτυρία κατὰ τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως καὶ ἀποκήρυξις... ὑπὸ τῶν Ἑπειρωτῶν, διὰ τὴν μὴ ἀπελευθέρωσιν ὀλοκλήρου τῆς Ἑπείρου.

²) Ν. Καζάζης, Ἑλληνοαλβανικὴ συνεννόησις. Τὸ Ἀλβανικὸν ζήτημα ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Ἀθήναι, 1907. Λεοντίου Κ. Λεοντίου διδάκτορος τὰ νομικά, μέλους τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου Ἀλβανικῆς ἐνώσεως. Ἀθήναι, 1897 (ἐνθουσιᾶδες ἔργον) καὶ ἄλλα.

αἱ συνεννοήσεις αὐταὶ ὑπερθερμαίνονται καὶ βαυκαλιζονται ὑπὸ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, ὅτε ἐγράφησαν τὰ ὠραιότερα περὶ Μακεδονίας ἔργα καὶ ἀνεκινήθησαν πάλιν τὰ ἐθνολογικὰ ζητήματα. Ἄλβανοὶ δημοσιογράφοι μετὰ σφρίγγους καὶ πλήρεις αὐταπαρηγήσεως ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος πρὸς αἰανάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν ἐθνικοῦ αἰσθήματος παρὰ τοῖς συμπατριώταις (Φαῖκ Κονίτσας, Μιδάτ Φράσσαρης, Σωτ. Πέτσης, Μέξης, Ν. Νάτσης, Πετμεξής, Φανόλης, Ἀδαμίδης, Μπέλος κ. ἄ.¹), ὡς ἐπιστημονικὸν ἐπιστέγασμα καὶ κορυφὴν τῶν γενομένων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐργασιῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ πολυμαθὲς σύγγραμμα τοῦ φίλου κ. Ἰακ. Θωμοπούλου Ζακυνθίου ἱατροῦ ἐν Ἀθήναις².

Ἡ ἀνακήρυξις τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους ἢ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἠπείρου, Ἡ «Βορεία Ἠπειρος». Μέγα καὶ σημαντικὸν γεγονός τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ ἐπαναστάσεως ὑπῆρξεν ἡ ἐκδίωξις τῶν Τούρκων ἐκ τῆς χώρας ἡμῶν, ὃ δὲ Εὐρωπ. πόλεμος ὠδήγησε στρατιᾶν ἐρευνητῶν εἰς αὐτὰς ἐξ ὅλων τῶν Εὐρωπ. χωρῶν μὴ ὑστερησάσης μηδὲ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοῦτο, ἥτις οὐ μόνον ἐνήργησε τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Πρεβέζης, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἠπειρον ἀπέστειλεν ἀρχαιολόγους πρὸς μελέτην τῶν Βυζαντινῶν μνημείων· τὸ ζήτημα τῆς «Βορείας Ἠπείρου» καὶ ἡ παροδικὴ ἐγκυτάστασις τῶν Ἰταλῶν εἰς τμήμα τῆς Ἀλβανίας παρέσχον ἀφορμὰς, ἵνα γραφῶσι πολλὰ ἀξία λόγου ἔργα, καίτοι μὴ ἀπηλλαγμένα σκοπιμότητος πολιτικῆς³· ἀπὸ διετίας δὲ ἐνεργοῦνται καὶ αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀπολλωνίας ὑπὸ Γαλλικῆς ἀποστολῆς, καὶ τὰ ἀξιόλογα εὐρήματα καθεκάστην ἀναγγέλλει ὁ τύπος.

Δὲν ἐκρίναμεν ἄνω σκοποῦ νὰ περιλάβωμεν ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ ταύτῃ καὶ τὰς βιογραφίας τῶν λογίων καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ὡς καὶ τῶν ποιητῶν τῆς χώρας, ἥτις ὡς εὐλογίαν Θεοῦ ἔχει νὰ γεννᾷ μεγάλους εὐεργέτας· τούτοις ἐπισυνάπτεται καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἀγίων, δι' ὧν σεμνύνεται αὕτη (πρὸβλ. τοὺς ἰσαποστόλους Κλήμεντα, Ναοῦμ, Κοσμᾶν κλπ.), ὧν οἱ βίοι καὶ πολύτιμος ἱστορικὴ πηγὴ καὶ τὰ μαρτυρολόγια κοινότατον ἀνάγνωσμα προτάσσονται τούτων αἱ Ἀκολουθίαι, αἵτινες ἐξετυπώθησαν ἐν τῇ ἱστορικῇ τυπογραφίᾳ τῆς περὶ ἡμῶν Μοσχόπολεως.

¹) Ὡς κέντρα τῆς μεγάλης ταύτης πνευματικῆς κινήσεως τῶν Ἀλβανῶν ἦσαν κυρίως τὸ Βουκουρέστιον καὶ ἡ Σόφια. ἔπειτα ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ἀγγλία, ἐν οἷς ἐξεδόθησαν πλείστα ἔργα, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες.

²) Πελασγικά ἴτοι περὶ τῆς γλώσσης τῶν Πελασγῶν, ἀρχαῖαι Πελασγ. ἐπιγραφαί. . . ἐρμηνευόμενα διὰ τῆς σημερινῆς Πελασγικῆς Ἀλβανικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀθῆναι, σ. ρα' 870 ἔσν· ὃ διαπρεπὴς δόκιμος ἔχει ἔτοιμον ἤδη πρὸς ἐκδοσιν καὶ Β' τόμον.

³) Ἰδ. Γιαννοπούλου Πύρρου Ἠπειρώτου, Οἱ Ἰταλοὶ ἐν Ἠπείρῳ. Ἀθῆναι, 1917· καὶ Ἐυαγγελίδου Δημ. Ἡ Βόρειος Ἠπειρος, 1919 (ἐν ἀμφοτέροις ὑπάρχει ἡ σχετ. βιβλιογραφία).

Ἐκ τῶν πολλῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἐκτυπούμενων διδακτικῶν βιβλίων ἀναφέρομεν μόλις δεκάδα, ἵνα πᾶς τις λάβῃ ἔννοιαν ποία ἐπίδρασις ἐκ τῶν πέριξ λαῶν ἀσκεῖται εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην ἀναδημιουργίαν τοῦ νεοπαγοῦς κράτους ἀναφέρομεν ἐπίσης καὶ 2—3 ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις τῷ 1910 ἀλβανιστὶ ἐκτυπωθέντων. Εἰδικὴ Ἀλβανικὴ βιβλιογραφία ἐξεδόθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλβανοῦ ἐν Αὐστρίᾳ καθηγητοῦ *Πετμέζη*, ἣν δυστυχῶς δὲν ἔχω ἴδει.

Ταῦτα ἐν νῶ καὶ ὑπ' ὄψει ἔχοντες κατεστρώσαμεν τὴν συμπλήρωσιν ταύτην τῆς Ἑπειροαλβανικῆς βιβλιογραφίας, ὁμολογοῦντες δὲ πρῶτοι ἡμεῖς τὰς ἐλλείψεις αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην, ἵνα ἐπικαλεσθῶμεν τοῦ ἀναγνώστου τὴν ἐπιεικίαν, διότι ἐν οὕτῳ ἀπογειοτάτῳ σημείῳ, μακρὰν τῶν μεγάλων πνευματικῶν κέντρων καταρτίσαντες αὐτὴν δὲν ἠδυνήθημεν ἀρτιωτέραν νὰ ἐμφανίσωμεν! Ἐν τούτοις εὐχαριστοῦμεν τῷ μεγαλοδυνάμῳ Θεῷ διότι καὶ οὕτω ἰκάνωσεν ἡμᾶς, ἵνα θῶμεν τὸν λίθον εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τῆς πατρίδος, καὶ δώσωμεν τοῖς σοφοῖς ἀφορμὴν, ἵνα σοφώτεροι γένωνται, καὶ τῆς σοφίας ταύτης τῶν ἀγαθῶν κοινωνοὺς καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καταστήσωσιν.

Τῷ δὲ σεβασμιωτάτῳ καὶ φίλῳ μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδωνι τῷ Βλάχῳ χάριν οὐ τὴν τυχούσαν ὁμολογῶ, κινήσαντι τὴν χεῖρά μου εἰς τὸ ἔργον, καὶ παρασχόντι μοι τοῦνδύσιμον, ἵνα πρὸς βραχὺ ἀποστάς τῶν κοινῶν διοικητικῶν φροντίδων θεραπεύσω τὰς φίλας Μούσας καὶ ἐντυφήσω εἰς παλαιῶν ἡμερῶν ἀναμνήσεις, ἀναδιφῶν τόμους Πατριωτικῆς βιβλιοθήκης καὶ σημειώσεις νεανικῆς ἡλικίας.

Ἐγγραφον ἐν Καρναῖς τοῦ ἁγίου Ὁρους Ἀθῶ κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ 1928 σωτηρίου ἔτους.

1480 *Paulus Angelus*. Historia Scanderbergi edita per quemdan Albanesem. Venetiis.

Ἡ πρώτη αὕτη ἱστορία τοῦ Καστριώτου σώζεται μόνον ἐν Ἰταλικῇ μεταφράσει (18. Legrand: Bibliographie Albanaise ἀρ. 97 καὶ 101)· τὸν τίτλον ἠρυσάμην ἐκ τῆς Historia e Scanderbeat τοῦ Φανόλη σ. 7· πρβλ. καὶ Δήμιτσαν «Κριτικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ ἐθνικότητος Γεωργίου τοῦ Καστριώτου κτλ.» σ. 56).

1539 *Anonymus Venetus*. Commentario de le Cose di Scanderbeg. φύλ. 33 Venetiis.

1555 *Bellon du Mans, Pierre*. Les observations de plus. singul. et choses mémor. Anvers, 8ον (Μετάφρασις Λατινικὴ, τῷ 1589 Antverpiae, 8ον, ἀμφοτέρω ἐν τῇ βιβλιοθ. τῆς Βουλῆς).

1614 *Gerlach, St.*, Tagenbuch. 4ον.

(Τὴν Ἑπείρον καὶ Ἀλβανίαν ἐπεσκέψατο τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1576 18. σ. 518).

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Γ' 1—2 (1928)

Εὐφ. τῆς Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

- 1619 **Χριστοφόρος Ἄγγελος**. Περὶ τῆς καταστάσεως τῶν σήμερον εὐρισκομένων Ἑλλήνων, ἐγγειρίδιον. Ex Officina Cantrelli, Iege Academiae Cantabrigiensis. 8ον μέγ.
- 1621 **Budi, Pietro**, Speculum Confessionis in Epiroticam linguam a — episcopo Supatense e Sardanense translatum Roma apud haeredem (sic) Bartholomei Zanetti.
- 1635 **Bardius, F.**, Dictionarium Latino-Epiroticum. Roma σ. 188 (σπανιώτατον περιέχει ἄνω τῶν 4000 λέξεων).
- 1675 **Guillet, Andr. Georges**, (ἦ de Saint Georges). Athènes ancienne et nouvelle et l' estat présent de l' empire des Turcs, contenant la vie du Sultan Mahomet, le ministère de Coprogli Achmet Pascha grand Vizir... Avec le Plan de la ville d' Athènes par le Sr. de la Guilletière, seconde édition augmentée en plusieurs endroits, sur les Mémoires de l' auteur. Paris. (Λαμπρὰ περιγραφή τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων κτλ. τῶν Ἀλβανοφώνων τῆς Ἀττικῆς σ. 23 ἔ. (Ἐθν. Βιβλιοθήκη Γ. Π. 913 Μα).
- 1678 **Spon, Jacob**, Voyage d' Italie, de Dalmatie, de Grèce et du Levant, fait aux années 1675 et 1676 par — docteur médecin agrégé a Lyon, et Georges Wheler, gentilhomme Anglais. Lyon. (Τομ. I—III, 12ον Βιβλιοθ. Ἐθνικῆ).
- (Περὶ Χειμαριωτῶν τόμ. I. σ. 71 ἔ. Οὗτος ἐπισκεψάμενος τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων εὗρε διαπρέπουσαν ἐπὶ πολυανθρωπία, λαμπρότητι καὶ ἐμπορικῷ πλούτῳ Ἀραβαντ. Χρονογρ. Β' σ. 234 ἐνταῦθα ἐσφαλμένως σημειοῦται τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐπισκέψεως).
- 1690 Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Δονάτου ἐπισκόπου Ἐβροίας. Βενετία, παρὰ Νικ. Γλυκεῖ.
- 17... **Arndt, von, Vergleichendes Wörterbuch**.
(Τὸ λεξικὸν συνετάχθη κελεύσει Αἰκατερίνης τῆς Β' τῆς Ρωσσίας· ὁ συγγραφεὺς διὰ τῆς ἀναλύσεως τῶ ἀλβ. λέξεων πείθεται, ὅτι ἡ ἀλβ. γλῶσσα εἶναι ἀρχαιοτάτη συγγενῆς τῇ Βασικῇ, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν).
- 1723 **Μαυρομάτη, Νεοφύτου**, μητροπολίτου Ἄρτης καὶ Ναυπάκτου. Βιβλίον περιέχον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Νεοφύτου κτλ. Βουκουρέστιον, φυλλ. 32, 4ον.
- (Ἐν ἀρχῇ ὑπάρχουσι στίχοι ἐπαινετικοὶ πρὸς τὸν ἐκδότην μητρ. Νεόφυτον (φ. 1—2) καὶ θαῦμα τελεσθὲν εἰς αὐτὸν (φ. 5 ἔ.). Ἴδε δλόκληρον τὴν Διήγησιν ταύτην γραφείσαν παρὰ τοῦ ἰδίου παρὰ Legrand, Bibliogr. Hellénique (τοῦ ΙΗ' αἰῶνος Τόμ. Α' (1918) σ. 177—182. (Ἴδ. καὶ 1880).
- 1728 **Καϊζιούλη, Παρθενίου**, Ἰωαννίτου, Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα πατέρων καὶ φιλοσόφων συλλεχθέντα παρὰ τοῦ ἐν Ἱεροδιδασκάλου λογιωτάτου κυρίου..., προσφωνηθέντα δὲ τοῖς εὐγενεστάτοις καὶ χρη-

σιμωτάτοις ἀνταδέλφοις κυρίῳ Ζαχαρίᾳ καὶ κυρίῳ Νικολάῳ Σελέκη τοῖς ἐξ Ἰωαννίνων, τανῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα καὶ μετὰ πλείστης τῆς ἐπιμελείας διορθωθέντα. Ἐνετίησι παρὰ Νικ. Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, 16^{ον} σ. 316. φ. 4—5. «Τῷ ἀναγινώσκοντι. Παρθένιος ἱερομόναχος ὁ καὶ Κατξιούλης ὁ ἐξ Ἰωαννίνων». (Βιβλιοθ. Ἰωασαφαίων. Σκήτη Κανσοκαλυβίων. Ἄθως).

1732—1746 *Assemani, Jos. Simon*, *Kalendária Ecclesiae universae*. Τομ. I—VI. Roma.

(Τομ. V. σ. 5 ε. Τὸς μὲν Ἡπειρώτας καὶ Μακεδόνας θεωρεῖ ὡς αὐτόχθονας· περὶ δὲ τῶν Ἀλβανῶν εἰσάγει τὴν περίφημον θεωρίαν τῆς προελεύσεως αὐτῶν ἐκ τῆς ἐν Καυκάσῳ Ἀλβανίας κατὰ τὴν ἐπὶ Βυζαντινῶν μετανάστευσιν τῶν Ἐθνῶν).

1741* *Ἀκολουθία*.

1) Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου καὶ θαυματοουργοῦ Μοσχόπολις, 6^{ον} σ. 1—17, (B' ἐκδ. παρὰ Νικ. Γλυκεῖ Βενετ. 1774).

2) Τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἐράσμου τοῦ ἐν τῇ Ἀχρίδι. Μοσχόπ. σ. 18—26.

3) Τοῦ ὁσίου. . . . Ναοῦμ τοῦ θαυματοουργοῦ τοῦ ἐν τῷ Λιβανίσκῳ Διαβόλεως κειμένου (sic). αὐτ. σ. 27—71.

1741 Ἀκολουθία τῶν ἁγίων πεντεκαίδεκα ἱερομαρτύρων τῶν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου μαρτυρησάντων ἐν Τιβεριουπόλει τῇ κοινῶς Στρομνίτζη, νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδεδομένη, δαπάνη μὲν τῆς σεβασμίας Μονῆς τοῦ ὁσίου. . . . Ναοῦμ τοῦ θαυματοουργοῦ, διορθώσῃ δὲ τοῦ λογιωτάτου κ. Μιχαῆλ τοῦ Γκόρας. . . . Μοσχόπολις σ. 31, 6^{ον}.

(Εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ἐκδόσεις τῆς Μοσχόπολεως καὶ Ὁσίου Ναοῦμ προτάσσεται πληθὺς ἐπιγραμμάτων καὶ ἄλλων σημειωμάτων ἄπλετον φῶς ἐπιχεόντων εἰς τὴν γραμματείαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, σημειούσθω δὲ καὶ τοῦτο ἐνταῦθα. ὅτι εἰς ἐκάστην ἀκολουθίαν κατὰ κανόνα ἔπεται καὶ ὁ βίος τοῦ ἁγίου).

*1741 *Γρηγορίου, Μοσχοπολίτου*, Ἀκολουθία τῶν ἁγίων ἑπταριθμῶν. Μοσχόπολις 6^{ον} σ. 12.

*1741. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Νικοδήμου τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν τῇ πόλει Βελεγράδων κατὰ τὸ 1709 ἔτος, Ἰουλίου 1. Μοσχόπολις, 6^{ον}, σ. 12.

*1742 [*Γρηγορίου, Μητροπολίτου Δυρραχίου*]. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν, νεωστὶ καινῷ τύπῳ ἐκδεδομένη, συλλεχθεῖσα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ τε Δημητρίου Χωματιανοῦ καὶ τοῦ Καβάσιλα ἀρχιεπισκόπων τοῦ αὐτοῦ Θρόνου χρηματισάντων. Δαπάνη μὲν τῆς σεβασμίας Μονῆς τοῦ ὁσίου. . .

¹⁾ Τὰ ἀστερίσκον (*) φέροντα συγγράμματα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ πρὸ τετραετίας (1924) μετενεχθεῖσα ἐνταῦθα (Γ) ἐν Λαύρᾳ ἐξ Ἀθηνῶν.

- Ναούμ τοῦ θαυματουργοῦ, διορθώσει δὲ τοῦ λογιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις Κυρίου Γρηγορίου . . . Μοσχόπολις 6^{ον} σ. 50.
(Περὶ τοῦ βιογράφου τοῦ Ἰσακιοστόλου τούτου Κλήμεντος καὶ ἄλλων σχετικῶν ἱδ. Σοφοκλῆ Οἰκονόμου «Περὶ τῆς ἁγίας Ὑλγας» σ. 24 σημ.).
- *1746 *Ἀγιοναομίτου, Κωνσταντίνου*, ἱερομονάχου, Συνταγματίον ὀρθόδοξον περιέχον ἐν ταυτῷ Ἐρωταποκρίσεις λίαν ἐπωφελεῖς κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς, συντεθὲν μὲν πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπλῶν Χριστιανῶν καὶ ἐν Οὐγκαρῖα εὐρισκομένων πραγματευτῶν καὶ τύπων ἐκδοθέν, ἵνα προέρχεται αὐτοῖς δωρεάν. Διορθωθὲν παρὰ τοῦ κ. Μιχαὴλ Ὑπιοσιώτου. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ δσίου . . . Ναοῦμ τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ ἐν τῷ Λεβανίσκῳ Διαβόλεως κειμένου 16^{ον} σ. 104 (δύο φύλλα ἐκτὸς ἀριθ.).
- 1751—1319 *Farlati et Colleti*, *Illyricum sacrum*. Τόμ. I—VIII, Venetiis.
- 1752 *Rinaldi*, *Annales Ecclesiastici*. Τόμ. IX—X, Lucae.
1756. *Πάπα, Ἀναστασίου* τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, Βιβλίον ἄριστον καλούμενον Φωσφόρος, συντεθὲν ἀπλῆ φράσει παρὰ τοῦ λογιωτάτου κυρίου . . . καὶ ἀφιερωθὲν τῷ ἀξιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν ἱατροῖς κυρίῳ Μιχαλάκῃ τῷ Πρεδίκαρχῃ τῷ ἐκ Μονεμβασίας. . . Βιέννη, 16^{ον} σ. 204. (Προτάσσονται ἐπιγράμματα καὶ πρόλογος. Βιβλιοθ. Βρεττ. Μουσείου).
- 1757 *Κόρκου Νικολάου*. Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Νικολάου τοῦ ἐκ κόμης Μετσόβου καὶ ἐν Τρίκκῃ μαρτυρήσαντος τῇ ιζ' τοῦ Μαΐου μηνός, συντεθεῖσα μὲν παρὰ τοῦ λογιωτάτου κυρίου . . . , νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα συνδρομῇ καὶ ἀναλώμασι τοῦ κυρίου Πολυζῶη Λαμπανιτζίωτῃ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐνετίησι, παρ' Ἀντωνίῳ τῷ Τζάτῃ 8^{ον}.
- 1764 *Γλυκέος, Νικολάου* (ἐκδότου). Ἀκολουθία τοῦ θείου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ νέου ἀσκητοῦ καὶ θαυματουργοῦ τοῦ ἀσκήσαντος ἐν τῷ ὄρει τῆς περιφήμου πόλεως Ναούσης τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐνετίησιν παρὰ — 8^{ον} σ. 22.
- 1768 *Leibnitzii*. *Opera philologica*. Genevae.
(Τόμ. V. σ. 494 ἐ., Τόμ. VI μέρ. Β' σ. 219 ἐ. διῶχυρίζεται, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι Κελτικῆς καταγωγῆς, ἢ δὲ γλῶσσα αὐτῶν εἶναι ἢ τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν συγγενεύουσα τῇ Γερμανικῇ).
- 1770 *Καβαλλιῶτου, Θεοδώρου Ἀναστ.*, Λεξικὸν Ἑλληνικόν, ἀπλοῦν, Βλαχικόν καὶ Ἀλβανικόν, Μοσχόπολις 8^{ον}.
(Συντάχθη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἱερέως Δανιὴλ, ἐτυπώθη δὲ συγχρόνως καὶ

ἐν Βενετία, περιέχει περὶ τὰς 2000 Ἀλβ. λέξεις. Ἡ ἔκδοσις αὕτη εἶναι δυσεῦρετος, διὸ ὁ G. Meyer ἠναγκάσθη νὰ ἐκδώσῃ τὸ βιβλ. τὸ Λεξικὸν ἐν Βιέννῃ τῷ 1895, προσθεὶς καὶ τὰς Γερμανικὰς λέξεις. *18. Legrand. Bibl. Alban. ἀρ. 435 καὶ 588).

1771 *Bellin*, Description géographique du golfe de la Venise et de la Morée. Paris, 4ον (Βιβλ. Βουλῆς).

1774. *Θεοδοσίου, Δημητρίου*. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Δονατίου ἐπισκόπου Εὐρώας τοῦ θαυματουργοῦ, ψαλλομένη τῇ 30 Ἀπριλ. μηνός. Νῦν τύποις ἐκδοθεῖσα καὶ . . . διορθωθεῖσα, Ἐνετίησιν παρὰ . . . 8ον σ. 23.

1779 *Ἀνωνύμου*, Le grand Castrioto d'Albanie. Histoire . . . , Paris. 12ον.

1782 *Windesch*, Von den Klementinen in Syrmien (Ungrisches Magazin Τόμ. Β' σ. 77 ἔ. Περὶ τῶν ἐν Αὐστρίᾳ Ἀλβανῶν).

1784 *Παρίου, Ἀθανασίου*, Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας (ἐν Ἀχρίδι) ψαλλομένη Νοεμβ. κβ', συντεθεῖσα παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου . . . Δημητρίου τοῦ Χωματιανοῦ. Ἐνετίησι παρὰ Δημ. Θεοδοσίου. 12ον σ. 60.

(Ὁ Βρεττός Νεοελλ. Φιλολ. Α' σ. 109 σημειοῖ «Εἰς τὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγ. Κλήμεντος ἀναγινώσκεται ὁ βίος συντεθεὶς ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφυλάκτου ἀρχιεπ. Βουλγαρίας, μεταφρασθεὶς δὲ εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν διάλεκτον παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις Ἀθανασίου τοῦ Παρίου . . . Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ἐν Συναξαρ. Τόμ. Γ' σ. 294 ἐκδ. α' σημ. 1, ἀναφέρει βίον τοῦ Κλήμεντος πρὸ τοῦ Παρίου εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀλλ' ἀτελεῖ, ὃν συνεπλήρωσε καὶ ἐκλόστισεν ὁ Πάριος).

1798 *Κοσμᾶ ἱερέως Μπαλάνου Βασιλοπούλου*, τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ ἐπιστημονικωτάτου μεγάλου Οἰκονόμου καὶ διδασκάλου Ἰωαννίνων, ἔκθεσις συνοπτικὴ Ἀριθμητικῆς, Ἀλγέβρης καὶ Χρονολογίας. Πρὸς χάριν τῶν γνησίων αὐτοῦ φοιτητῶν καὶ λοιπῶν φιλομαθῶν. Ζωσιμάδων ἀναλώμασι νῦν τύποις ἐκδέδεται, Βιέννη, παρὰ Μάρκω Πούλιου. 8ον σ. 331.

(Ἐν τῇ προτασσομένη ἐπιστολῇ γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν διδασκάλων τῆς Μαρουσαίας Σχολῆς τῶν Ἰωαννίνων).

* 1800 *Μάνθου, Ἰωαννίτου*. Συμφορὰν τε ἄλλωσιν Μωρέως καὶ ἄλλας ὑποθέσεις ἐνέχουσα στιχολογία σύνθεμα . . . παρὰ Πάνω Θεοδοσίου.

(Οὕτως ἔχει ὁ τίτλος παρὰ Βρεττῶ ἐνθ' ἄνωτ. 304 ἐν δὲ τῇ παρ' ἐμοὶ ἐκδόσει τοῦ 1775 16ον σ. 120 ἐκδ. Φοίνικος τῆς Βενετίας :

Συμφορὰ καὶ αἰχμαλωσία Μωρέως στιχολογηθεῖσα παρὰ . . .

μέ[τ]α προσθήκης ἄλλων ἀξιολόγων ὑποθέσεων καὶ ἀφιερωθεῖσα τῷ ἐντιμωτάτῳ καὶ εὐγενεῖ κ. Ἰωάννῃ Δημητρίου).

1802 *Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Ἀχρίδος, Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου*, Περὶ συστάσεως τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζωοδόχου Πηγῆς . . . καὶ ὁ βίος τοῦ ἐν ἁγίοις Κλή-

- μεντος ἀρχιεπισκόπου Βουλγάρων, συγγραφεὶς παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπ. τῆς Α΄ Ἰουστινιανῆς κυρίου . . . Νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα ἐπιστάσις Ἀμβροσίου Ἱερομονάχου τοῦ Παμπέρειος. Βιέννη, ἐν τῇ Ἑλλ. Τυπογρ. Γ. Βεντοτῆ, 12ον.
- 1805 *Bellaire, I. P.*, Précis des opérations générales de la division française du Levant. Paris 8ον.
- 1806 Συστατικά γράμματα τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν μαθημάτων κτλ. Βιέννα τῆς Ἀουστρίας. (Ἰδ. Πανδώραν, Τόμ. Ζ΄ 1856, σ. 84).
- 1807 *Δούκα, Τριανταφύλλου*, Καστοριανοῦ. Ἱστορία τῶν Σέρβων διὰ στίγων ἀπλῶν, Πέστα, 16.
- 1808 *Malte—Brun*, Annales des Voyages.
(Τομ. Γ΄ ὑποστηρίζει τὴν αὐτοτέλειαν καὶ ἀρχαιότητα τοῦ Ἀλβ. ἔθνους καὶ τῆς γλώσσης).
- 1809 Σπάνια ἔργα εὐποιίας τοῦ Ζώη Καπλάνη γεννηθέντος εἰς Γραυκίαν τῷ 1736 καὶ ἀποθανόντος εἰς Μόσχαν τῷ 1806 Δεκ. 20, Μόσχα 4ον σ. 109, (μετὰ Ῥωσ. μεταφράσεως). Βιβλ. Ἐθνικῆ.
- 1810—1829 *Malte—Brun*, Précis de géographie universelle. Europe : description de la Turquie, livre cent dixhuitième (Περὶ Ἀλβανῶν). Paris (εἰς 8 τόμους, ἡ β΄ ἐκδ. τῷ 1831—7).
- 1811 *Παρίου, Ἀθαν.*, Ἡ θεία καὶ ἱερὰ ἀκολουθία τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου (ἐπισκόπου Ἰλλυρικοῦ), ψαλλομένη κατὰ τὴν ἐ΄ Δεκ., ἐρανισθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ ἱεροσοφολογιωτάτου κ. . . . νῦν δὲ τὸ β΄ τύποις ἐκδοθεῖσα. . . . Ἐν τῷ τοῦ Πατρ. Κωνσταντινουπόλεως Τυπογρ. 8ον.
- *1813 *Δούκα, Νεοφύτου*, Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Ζαγορίου περὶ καταστάσεως σχολείου ἑλληνικοῦ.
(Τομ. Θ΄ τῶν «Ἀττικῶν Ῥητόρων» Προλεγ. σ. 1—22 προηγείται ἢ πρὸς τοὺς Ἄνω Σουδενίτας σ. 1—10, ἐν σελ. 7 πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Βιέννη 8ον)
- 1813 *Μποϊατζῆ, Μιχαήλ Γ.*, Γραμματικὴ Ῥωμανικὴ ἤτοι Μακεδονοβλαχικὴ σχεδιασθεῖσα καὶ πρῶτον εἰς φῶς ἀχθεῖσα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐνταῦθα τῆς ἀπλοελληνικῆς Σχολῆς. Romanische oder Macedonowlachische Sprachlehre etc. Βιέννη, 16ον.
- 1813 *Douglas, Fr. S. N.*, An essay on certain points of resemblance between ancient and modern Greeks. London (σ. 187 ἐ. Περὶ Ἀλβανῶν) 8ον (Βιβλ. Βουλῆς).
- 1813 *R. E., George Scanderbey glücklicher Vorgänger des Ali Pascha von Jannina*, Leipzig.
(Μετετυπώθη αὐτόθι τῷ 1821 καὶ ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ Ἑπει-

ροῦτου Ἰω. Μπαῖλα (καὶ οὐχί, ὡς κακῶς φέρεται, ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου ἐν Μόσχᾳ τῷ 1812. Ἰδ. Legrand ἐνθ' ἀν. ἀρ. 131).

1814 *Χριστοδουλίδου, Σαμφείρου*, Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου Κοσμᾶ. Βενετία.

1816 [*Μπαλάνου, Κοσμᾶ*]. Ἀντιπελάργησις ἢ Συλλογὴ τῶν σωζομένων ἐκ τῶν ἀρχαιότερων Ἑλλήνων, τῶν ἐκτεπονηκότων διαφόρως πρὸς τὸ Δῆλιον πρόβλημα εἰς εὐρεσιν δύο μέσων ἀναλόγων γραμμῶν ἐν συνεχεῖ γεωμετρικῇ ἀναλογίᾳ, καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων, ὑπὸ Μπαλάνου Βασιλοπούλου εὐφυῶς γεωμετρηθέντων εἰς τὴν τούτων εὐρεσιν διὰ μόνου τοῦ κανόνος καὶ διαβήτου γεωμετρικῆς. Βιέννη εἰς φύλλον.

(Συγτάκτης τοῦ ἔργου τούτου, ἐν ᾧ ἐκτίθενται οἱ πνευμ. ἀγῶνες τῆς Σχολῆς τῶν Ἰωαννίνων, εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλοπούλου Κοσμᾶς, ὅστις ἔγραψε ταῦτα κατὰ τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρου ἀποκρούσαντος τὴν διδομένην ὑπ' ἐκείνου λύσιν τοῦ προβλήματος, Ἰδ. Βρεττὸν Νεοελλ. Φιλ. Β' σ. 185).

1816 *Φιλιππίδου, Δημ. Δημητριάδου*, Γεωγραφικὸν τῆς Ῥουμανίας εἰς ἀκριβεστέραν κατάληψιν τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Τομ. Α' μέρος. II. σ. 223, 17, 22, (ἔπεται ἱστορία τοῦ Σιάχ Νადιρ Περὶ Μοσχοπόλεως σ. 29—30. Βιβλ. Ἐθνικῆ).

1816 *Holland, Henry*, Reisen durch die Jonischen Inseln, Albanien etc. aus dem Englischen, Jena, σ. 129.

1818 *Ἀσωπίου, Κων.*, Ἐπιτάφιος εἰς Ἀλέξανδρον Βασιλείου γεν. Πρόξενον τῆς Πύλης ἐν Τεργέστη.

(Ὁ ἐξ Ἀργυροκάστρου οὗτος εἶναι ὁ φίλος καὶ συναρωγὸς τοῦ Κοραῆ. Ἰδ. Θεοφραντὸν «Ἄδαμ. Κοραῆς» Τόμ. Α' σ. 380 ἔ.).

*1819 *Τατρίδου, Γ.* Ἀναγνώστου, Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Ἰωάννου (τοῦ ἐκ Κονίτισης).

Νέον Λειμωνάριον, 8ον μέγα, Βενετία σ. 261—263.

1819 *Gerardini, Carlo*, Storia di Lubi e di Parga contente scritta in greco volgare tradotta dal C. G. con tavole. Milano 8ον.

1820 *Sommières, Violla de*, Voyage historique et politique en Montenegro. Τόμ. I—II, Paris.

1820 *Ράγκου, Χρηστάκη*, τοῦ ἕξ Ἀγράφων, Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑπειρωτῶν καὶ ἰσχυρότατος καταμαχητῆς τῶν Ῥωμαίων, μεταγλωττισθεὶς ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ εἰς τὴν ὀμιλουμένην Ἑλλ. γλῶσσαν, Βιέννη, 16ον Τόμ. Α'—Β' σ. 195, 196 μετὰ χαλκογραφίας τοῦ Πύρρου (Ἰδ. Λόγιον Ἑρμῆν Ἔτ. 1821 σ. 182).

1820 *Turner W.*, Journal of a tour in the Levant. London, 8ον (Περὶ Ἀλβανίας τόμ. σ. 132 ἔ. Βιβλ. Βουλῆς).

- 1822 *Lecce, Frank, Maria da*, Osservazioni grammaticali nella lingua Albanese etc. (Ἰδ. Legrand ἀρ. 87).
Γερμανικὴ μετάφρασις ἐν τῷ Vergleichungstafeln der Europä-ischen Stamm—Sprachen und Süd westasiatischen κτλ. von Johann Severin Vater, Halle.
- 1892 *Ἀνωνύμου*, Mémoire sur la puissance d'Ali—Pacha, visir de Janina, et notice sur sa fin tragique, Paris.
- 1823 [*Davenport*], *P.*, The Life of Ali Pacha of Janina late vizier of Epirus, surnamed Asian (γρ. arslan) or the Lion. Including a compendious history of modern Greece, 2 edit. with considerable alterations and additions. Illustrated with a map and plates. Lond. 8ον (Βιβλ. Βουλῆς).
- 1825 *Waddington, George*, A visite to Greece in 1823 and 1824. 2^d edit. London 8ον (Περὶ Ἀλῆ Πασᾶ σ. 232 ἔ. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1825 *Heisner, C.*, Die alten Pelasger und ihre Mysterien, Leipzig, 8ον.
- 1825 *Ῥωμανοῦ, Ἰω.*, Περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἑπείρου, Κέρκυρα.
- 1825 *Dufrénoy, Me*, Beautés de l'histoire de la Grèce moderne. Paris.
(Περὶ Ἑπείρου καὶ Ἀλῆ Πασᾶ. Τόμ. II σ. 37—141, 8ον. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1825 *Müller, O.*, Über die Wohnsitze, die Abstammung und die ältere Geschichte des macedonischen Volkes, Berlin.
Δι' ἄποψιν εἶναι ὅτι οἱ Μακεδόνες ἦσαν Ἰλλυριοί).
- 1826 *Anonyme*, Tagenbuch einer Reise durch Griechenland und Albanien, 8ον.
- 1827 *Πετρίδου Π.*, Ἰωάννου Βηλαρά Πουήματα καὶ πεζὰ τινά, Κέρκυρα.
- 1827 Narrative of an excursion from Corfu to Smyrna, London, 8ον.
(Περὶ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ Ἑπείρου σ. 29 ἔ. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1828 *Walsh, R.*, Voyage en Turquie et a Con/ple, traduit de l'Anglais par H. Vilmain et E. Rives. Paris.
(Περὶ Ἀλῆ Πασᾶ σ. 30 ἔ. Εἰκόνες: ὁ Ἀλῆ Πασᾶς μετὰ τοῦ φετοῦ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ὁ οἰκογενειακὸς αὐτοῦ τάφος).
- 1829 *Kopitar*, Περὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἀλβανῶν.
(Wiener Jahrbücher der Litteratur, XLi s. 88. Ἰδ. Κούμαν «Ἱστορία τῶν ἀνθρώπων πράξεων» τόμ. IB' σ. 520).
- 1829 *Ciriacy, F. de*, Théâtre de la guerre en Grèce, Paris, 8ον.
(Περὶ Ἀλβανῶν σ. 1—62. Βιβλ. Βουλῆς).
- *1829 Δρομοδείκτης τῶν ἀκολούθων ὀκτώ μερῶν μετ' ἀξιολόγων ὑποσημειώσεων τοῦ καθενὸς μέρους, Πελοποννήσου, Βοιωτίας, Ἀττικῆς.

- Θεσσαλίας, Ἑπείρου, Μπόσνας, Μακεδονίας καὶ Θράκης, Βενετία.
12ον σ. 48.
(Ἰδ. Burchner).
- 1830, 1836 *Fallmerayer, J. Ph.*, Geschichte der Halbinsel
Morea. Stuttgart und Tübingen, Τόμ. Α'—Β', 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1831 *Crispi, Giuseppe*, Memoria sulla lingua Albanese, Pa-
lermo, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- *1831 [Πατρικίου Π.], Ἱστορικὸν κατὰ παράδοσιν τοῦ μακαρίτου Κ.
Κοσμᾶ Μπαλάνου διδασκάλου τῶν Ἰωαννίνων.
(Ἀθηνᾶ, Τόμ. Α' σ. 99—103, 8ον, Ναύπλιον).
- *1831 Τοῦ αὐτοῦ, Ὅρισμός, ὅνπερ ἔστειλεν ὁ Σινὰν Πασᾶς ὁ τοῦ Σουλ-
τάνου Μουράτ Βεζύρης εἰς τὰ Ἰωάννινα ἐπὶ τοῦ ἔτους 1430.
(Ἀτ. σ. 118—119).
- *1831 Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορία τῶν ἀπὸ Βεντίστης Βλαχοτούρκων. Ἐκ τοῦ χει-
ρογράφου τοῦ Κουβαρά. (αὐτ. σ. 116—118).
- *1831 Τοῦ αὐτοῦ, Κομνηνοῦ μοναχοῦ καὶ Πρόκλου μοναχοῦ Ἱστορικὸν
περὶ διαφόρων Δεσποτῶν τῆς Ἑπείρου καὶ τοῦ τυράννου Θωμᾶ τοῦ
Δεσπότη καὶ Κομνηνοῦ τοῦ Πρελοῦμπου.
(Ἀθηνᾶ, Τόμ. Α' Ναύπλιον, 8ον σ. 52—55, 67—71, 84—92. Ἡ ἐκδοσις αὐτῆ
ἐπανελήφθη ἔπειτα ἐν «Ἑλληνομνήμοι» ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου μετὰ πολλῶν καὶ ἀξίων
λόγου σημειώσεων σ. 497—561, μόνον δὲ τὸ κείμενον ὑπὸ Ἰ. Λαμπρίδου ἐν «Ζαγο-
ριακοῖς» σ. 281 ἔ.).
- 1833 *Thiersch, Frédéric*, De l'état actuel de la Grèce et des
moyens d'arriver à sa restauration, Leipzig.
- *1834 *Φιλήμονος Ἰωάν.*, Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.
Ναυπλία, 8ον σ. κα' 400.
- 1834 *Milnes, R. M.*, Memorials of a tour in some parts of Greece.
London, 8ον.
(Περὶ Ἑπείρου καὶ Ἀλῆ Πασᾶ σ. 40—69, Βιβλ. Βουλῆς).
- *1834 *Σουρμελῆ, Διονυσίου*, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας ἀγῶνα ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς ἀπο-
καταστάσεως τῶν πραγμάτων κτλ., Αἴγινα, 8ον σ. 349.
(3 φύλλα ἐκτὸς ἀριθ.).
- 1835 *Γαζῆ, Δελβινακιώτου Γ.*, Τρόπαιον Δελβινακίου, ἦτοι Ἱστορία τοῦ
Δελβινακίου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Διὰ στίχων πολιτικῶν. Αἴγινα, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς)¹.
- 1835 *Klüber, J. L.*, Pragmatische Geschichte der nationalen und

¹) Β' ἐκδ. δαπάνη Νικ. Μάγκου Δελβινακιώτου, Ἀθῆναι 1916.

- politischen Wiedergeburt Griechenlands bis zu dem König Otto, Frankfurt am Main.
- 1835 **Ροδίου Π.**, Ἱστορία τῆς νήσου Ὑδρας.
(Ἐφορος Στρατιωτικός, Ναύπλιον σ. 219).
- *1835—1843 **Δούνα, Νεοφύτου**, Ἐπιστολαὶ πρὸς τινὰς εἰς διαφόρους περιστάσεις, Τόμ. I—6, Αἴγινα, Βιέννη καὶ Ἀθήναι.
(Ἐπιστολαὶ ἐν ἔτη 1598).
- 1836 **Crispi, M.**, Memoria sulla lingua Albanese, Palermo.
- 1836 **Δονάρδου, Ἰω.**, Νεωτάτη χωρογραφία τῆς Θεσσαλονίκης, Πέστη.
- 1838 **Urguhart, D.**, The Spirit of the East. London.
(Περὶ Ἀλβανίας, Τόμ. I σ. 119, II σ. 218. Βιβλιοθήκη Βουλῆς).
- 1838 **Campolini L.**, Prose e poesie, 2^a edit. Firneze, Τόμ. I La guerra dei Sullioti contro Ali Bassà di Janina, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1838 καὶ 1871 **Graves, Thomas**, Hydra bay, Spezzia, Dhoko etc.
- *1839 **Ρώτα, Ἰακώδου**, Ἀπάνθισμα ἐπιστολῶν Ἀδαμαντίου Κοραῆ.
(Περὶ καταγωγῆς τῶν Σουλιωτῶν σ. 115—116), Ἀθήναι 8ον.
- 1840 **Midelendorf**, Über das Verhältniss der Hellenen zu den Pelasgern.
- 1840 **Baratta, A.**, Constantinopoli. Torino, 4ον σ. 810.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- *1840—1863. **Zinkeisen, Joh. W.**, Geschichte des Osmanischen Reiches in Europa. Τόμ. I—VII, Hamburg—Gotta 8ον.
(Περὶ Ἀλβανίας καὶ Ἑπείρου κυρίως ἐν I 180 ἔ., 549, 574 ἔ., 758—767. II 179 ἔ. V 559 ἔ. κτλ.).
- *1841 Διαθήκη τοῦ Γεωργίου Ῥαδιώνωφ Ῥιζάρη, Ναύπλιον, 8ον σ. 64.
- 1841 **Βρεττοῦ, Ἄνδρ. Παππαδοπούλου**, Περὶ τῆς προόδου καὶ περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς δημοσίου παιδείας ἐν Ἑλλάδι, Νεάπολις.
(Περὶ τῶν ἐξ Ἀλβανίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σκενδέρβη μεταναστευσάντων εἰς Νεάπολιν Ἀλβανῶν).
- 1841 **Ζαμπελίου, Ἰωάν.**, Γεώργιος ὁ Καστριώτης. Τραγωδία. Ἀθήναι 8ον.
- 1841 **Vassevitsch, Pr.**, Notice abrégée sur les tribus de la haute Albanie.
(Bulletin de la Société de Geographie. Τομ. XV).
- *1842 Ἐκθεσις τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν μνημόσυνον τῶν ἀειμνήστων Ζωσιμάδων καὶ ὁ ἐπιτάφιος λόγος... Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων ἐκφωνηθεὶς. Ἀθήναι, 8ον σ. 60.
- 1842 **Brandis, Chr. A.**, Mittheilungen über Griechenland, Leipzig.
(III μέρ. σ. 1—12 Albanesen und Hellenen, 8ον Βιβλιοθ. Βουλῆς).
- 1842 **Tafel, L. Fr.**, De via Romanorum Egnatia, qua Illyricum,

Macedonia ed Thracia jungentur. Dissertatio geographica. Tübingen.

- 1842 **Σουρμελή, Σπ.**, Κατάστασις συνοπτικὴ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς πτώσεως αὐτῆς ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους μέχρι τέλους τῆς Τουρκοκρατίας. Ἀθήναι, σ. 95 ἐκδ. Β΄.
- (Κεφ. Δ΄ ἐκ σελίδων Β΄: Περὶ τῶν ἀνὰ τὴν Ἀτικὴν Ἀλβανῶν ἐποίκων).
- *1843 **Καλλυγὰ, Γ. Π.**, Περὶ ἐποικίσεως Σλαβικῶν τινῶν φυλῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον.
- (Αἰὼν ἐτ. 5 ἄρ. 489, Ἀθήναι ἀνεδημοσιεύθη καὶ ἐν «Μελέταις» τομ. β΄ 671—676. 8ον, Ἀθήναι. Βιβλιοκρισία εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Κ. Παπαρηγοπούλου).
- *1843 **Μουστοξύδης, Ἀνδρέας**, Ἑλληνομνημῶν ἢ Σύμμικτα Ἑλληνικά. Ἀθήναι 8ον σ. 742.
- 1843 **Tommaso, Nic.**, Canti popolari toscani, corsi, illirici, greci. Τομ. I—II Ἑνστία.
- *1843 **Λευκία, Ἀναστ. Γεωργιάδου**, Ἀνατροπὴ τῶν δοξασάντων, γραψάντων καὶ τύποις κοινωνησάντων, ὅτι οὐδεὶς τῶν νῦν τὴν Ἑλλάδα οἰκοῦντων ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐστὶν ὅφ' οὗ καὶ εἰς τὴν Λατινίδα φωνὴν μεθερμηνεύεται. Ἀθήναι 8ον, σ. 112.
- (Περὶ Ἀλβανῶν καὶ Κουτσοβλάχων πολλά).
- *1843 **Μουστοξύδης Ἀνδρ.**, Βίος τῆς ὁσίας Θεοδώρας (βασιλίσσης ἐν Ἄρτη) ὑπὸ Ἰωβ (μοναχοῦ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος) 8ον Ἀθήναι.
- (Ἑλληνομν. σ. 41—59).
- 1844 **Hammer—Purgstall**, Histoire de l'empire Ottoman.
- (Ἐκ τῆς ἐν Πέστη β΄ Γερμανικῆς ἐκδόσεως 1835—1836 Τόμ. 10 μεταφρ. Ἑλληνικὴ ὑπὸ Κροκιδᾶ, Ἀθήναι 1870—74 μόνον 6 τόμ.).
- 1844 **Robert, Cyprien**, Les Slaves de Turquie, Paris.
- (Τόμ. II σ. 119 ἔ. Περὶ Ἀλβανῶν, Βιβλ. Βουλῆς).
- 1844 **Müller, Karl Offried**, Die Dorer. Τόμ. I—III, Breslau 8ον.
- 1848 **Βρετοῦ, Ἀνδρ. Παπαδοπούλου**, Ἱστορικὴ ἔκθεσις τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν δύο Σικελιῶν Ἀλβανικῶν ἀποικιῶν συνταχθεῖσαι.
- (Ἱστορία Γεωργίου Καστριώτου κτλ. σ. 165—240).
- 1850 **Medakovich, Mil.**, Ἱστορία τοῦ Μαυροβουνίου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ ἔτους 1830 (Σερβιστὶ), Semlin.
- 1850 **Latham, R. G.**, The natural history of the varieties of man, London, 8ον.
- (Περὶ Ἀλβανῶν σ. 532 ἔ. Βιβλ. Βουλῆς).
- *1851 **Βυζαντίου, Σκαρλάτου**, Περὶ τῶν Κιοπρουλήδων.
- (Ἡ Κωνσταντινούπολις ἢ περιγραφὴ τοπογραφικὴ, ἀρχαιολογικὴ καὶ ἱστορικὴ. Τόμ. Α' σ. 274—279. 8ον μέγ. Ἀθήναι, Ἴδε καὶ Hammer, Histoire de l'empire Ottoman XII σ. 319—322).

1852; *Ami-Boué*, La Turquie de l'Europe.

(Τόμ. IV σ. 120—130. Περί Ἀλβανῶν. I. σ. 76 ἔ. περί τῆς Μανῆς τοῦ ὁσίου Ναοῦμ καὶ Ἀχρίδος). Ἰ'aris, 8ον. Βιβλιοθ. Ἐθνική.

*1852 *Καλλιγᾶ, Γ. Π.*, Περί τῶν ἐν Ἐτρουρία Τυρρηνῶν Πελασγῶν ὑπὸ Λεψίου.

(Θέμις τόμ. Ε' σ. 101ἔ, καὶ ἐν «Μαλέταις» τόμ. Β' 1899 σ. 164—180. 8ον Ἀθῆναι, ὑπὸ τοῦ Λεψίου ἐν Λειψία 1842).

1853 *L' Istria*, Ἐφημερίς τῆς παρὰ τὸ Παρένιο Ἰστρίας σ. 225 ἔ.

(Περί τῶν αὐτόθι Ἀλβανῶν).

1853 *Andric, Alex.*, Geschichte des Fürstentum Montenegro von der ältesten Zeit bis zum Jahre 1852. Βιέννη.

1854 *Stier, G.*, Die Albanesen in Italien und ihre Litteratur.

(Allgemeine Monatschrift. November σ. 860—872. Braunschweig).

1854 *Marmier, X.*, Lettres sur l'Adriatique et le Monténégro. Paris.

1854 *Bessell, Guil.*, De rebus geticis. Gottingae, 6ον σ. VI, 85.

1854 *Νικολαΐδου λοχαγοῦ*. Περιγραφή καὶ γεωγραφικὸς χάρτης τῆς δούλης Ἑλλάδος. Ἀθῆναι.

1854 *Ραφτάνη Σεργ.*, Ἰωάννου Βηλαρά τὰ ἅπαντα. Ζάκυνθος.

(Β' ἔκδοσις 1861).

1854 *Latham*, Descriptive Ethnology. London.

(Περί Ἀλβανῶν. Τόμ. II σ. 21ἔ. 8ον Βιβλ. Βουλῆς).

1855 *Romanin, S.*, Storia documentata di Venezia. Τόμ. I—IV.

1856 *Vreto, Marino P.*, Les Valaques ou Vlaques du Pindi et les Albanais.

(Mélanges Néohelléniques σ. 21—26. Paris) Ἀθῆναι.

1856 *Biondelli*, Studi linguistici. Milano.

(Ἀκριβὴς καταγραφή τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανῶν. σ. 56ἔ.)

1856 *Szulc, Cas.*, De origine et sedibus veterum Illyriorum.

(Βιβλ. Ἐθνική. Ἱστορ. *4819m).

*1856 *Σκαθαροῦ, Στεφ. Κων.*, (ἐκδότου). Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου τοῦ νέου ἐκ κόμης Τζούρχλη Ἐπαρχίας Γρεβενῶν τῶν Ἰωαννίνων κατὰ τὸ ἔτος 1838.

(Νέον Μαρτυρολόγιον κτλ. ἔκδ. Β' Ἀθῆναι 6ον σ. 281—286 καὶ Μέγας Συναξαριστῆς Δουκάκη, Μαρτίου Παράστ. εἰς τὴν 12' Ἰαν. σ. 494—501. Περί τῆς πατρίδος τοῦ μάρτυρος ἰδ. Ἀραβαντ. Χρονογρ. Β' σ. 229—30. Περί παρεκκλησίου καὶ τοῦ τάφου ἐν τῇ Μητροπόλει Ἰωαννίνων, ἰδ. Ν. Ἑλληνομν. Λάμπρου. Τόμ. ΙΑ' σ. 53).

1856 *Vretos, Papadopoulos*, La Bulgarie ancienne et moderne.

(Ἐθν. Βιβλ. Ἱστ. 8649^m).

1856 *Milakovich, D.*, Ἱστορία τοῦ Μαυροβουνίου. Ζάρα (Σερβιστ).

1856—1857. Περί Γεωργίου Σίνα.

(Πανδώρα, Τόμ. Γ' σ. 172—176. 456. Τόμ. Ζ' 241, 4ον Ἀθῆναι).

- *1857 Διαθήκη Μιχαήλ Τσοίτσα, Ἀθήναι 8ον σ. 31.
- 1857 *Crispi, M.*, Ἄσματα Ἀλβανικὰ τῆς Σικελίας.
(Vigos. «Συλλογὴ Σικελικῶν ἔθνικῶν ἄσμάτων» Κατάνια).
- 1857 *Mathieu, Henri*, La Turquie et les différents peuples.
Paris 8ον.
(σ. 20 ἔ. υποστηρίζει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας κατήγοντο ἐκ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Καυκάσου. Βιβλ. Βουλῆς).
- *1858 *Βηλαρά, Ἰω.*, Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις περὶ τὸ 1803 ἀεροστατικὴ σφαῖρα, ποίημα ἀνέκδοτον.
(Ὁ ἐρικιστὴς, σύγγραμμα Περιοδ. Τόμ. Α' σ. 540—544, 8ον Κέρκυρα.
- *1858 *Δαζαρά, Π.*, Βίος Πύρρου, βασιλέως τῆς Ἑπείρου (κατὰ Πλούταρχον).
(Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 381—388. 441—449. 532—540).
- 1858 *Giseke*, Thrakisch—Pelasgische Stämme.
(Βιβλ. Ἑθνικὴ Ἱστ. 1799^m).
- 1858 *Δεστούνη, Γαβρ.*, Ἱστορικὸν Κομνηνοῦ μοναχοῦ καὶ Πρόκλου μοναχοῦ περὶ διαφόρων Δεσποτῶν τῆς Ἑπείρου. Πετρούπολις.
(Μετὰ Ῥωσ. μεταφρ. καὶ σχολίων. Ἐκ τοῦ «Ἑλληνομνήμονος» Ἰδ. ἀνωτ. 1831).
- *1858 *Ἀθανασιάδου, Σπυρ.*, Βίος Νεοφύτου Δούκα.
(Ἐφημερὶς τῶν Φιλομαθῶν Ἔτ. Γ' σ. 589—596. 4ον Ἀθήναι καὶ εἰς ἰδιαιτέρον φυλλάδιον, τῷ 1866).
- *1858 [*Βρετιοῦ Παπαδοπούλου Α. Ι.*], Ἱστορία Γεωργίου τοῦ Καστριώτου τοῦ μετονομασθέντος Σκενδέρβη πρίγκιπος τῆς Ἀλβανίας, ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ Ἰω. Π. Ἀνεξαρτήτου. Τόμ. Α—Β', Ἀθήναι, 8ον, σ. 99, δ', 98.
(Ἡ ἐκδοσις αὕτη εἶναι ἀκριβὴς ἀνατύπωσις τῆς ἐν ἔτει 1848 ἐκδόσεως τοῦ Γκαρπολά παραλειφθέντων τῶν τε προλεγομένων καὶ τῶν ἐν τέλει σημειώσεων, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐν τέλει προσθήκης περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ἀποικιῶν. Ἰδ. Legrand ἀρ. 211 καὶ ὅσα λέγει ἐκεῖ περὶ τῆς μεταφράσεως).
- *1858 *Πάλλη, Ἀλεξ.*, Μελέται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας χωρογραφίας καὶ ἱστορίας τῆς Ἑπείρου. Ἀθήναι, 8ον σ. 59 (πρὸς βλ. Βύρχνερ).
(Ἐκ τῆς Πανδώρας Τόμ. Θ' σ. 153—163, 176—185).
- *1859 *Βαλαωρίτου, Ἀριστοτ.*, Ἡ κυρὰ Φροσύνη, Ποίημα εἰς τέσσαρα ἄσματα διηρημένον. . . καὶ τὸ Σήμαντρον. Κέρκυρα, 8ον, σ. κβ', 212.
(Εἰς ἕκαστον ἄσμα ἔπονται σπουδαῖαι περὶ τῶν Ἑπειρωτ. πραγμάτων σημειώσεις, ὧν ἦν βαθὺς μελετητὴς ὁ ποιητὴς, ἐν τέλει δὲ (σ. 183—190): «Ἐπιστολαὶ Ἀλῆ Πασᾶ Τεμπελενλῆ Βεζήρου Ἰωαννίνων». Ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου Λευκάδος).
- 1859 *Κουπιτώρη, Π.*, Ὑδρας ἀρχαιολογικά.
(Ἐφημ. τῶν Φιλομ. Ζ' σ. 1071—76· 1138. 4ον, Ἀθήναι. Ἴδε καὶ τόμ. Δ' (Περιοδ. Β') σ. 305—309. 8ον, τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς Ὑδρας μέχρι τῶν Τρωϊκῶν. Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τούτων τοῦ Κουπιτώρη συνήφθη ἄγών δημοσιογραφικός, εἰς ὃν παρετάχθησαν ὁ Διομήδης Κυριακός, ὁ Ἀθαν. Πετρίδης καὶ ἄλλοι καὶ

ὑπὸ τούτων διαφωτισθησαν ἀρχοῦντως ἢ τε προέλευσις τῶν κατοίκων Ὑδρας καὶ Σπετσῶν καὶ ἄλλα συναφῆ ζητήματα).

1859—1861. *Φιλήμονος Ἰω.*, Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἀθῆναι 8ον.

(Τομ. β' σ. 404—420. Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τῆς καταστροφῆς τοῦ Τεπελεγλή).

1859 *Γηλφερδίνγγ*, Περὶ Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης καὶ Παλαιᾶς Σερβίας. Πετρούπολις.

(Ῥωσιστί).

1859 Περὶ Μοσχοπόλεως.

(Πανδώρα. Τομ. Θ' σ. 44έ. 4ον Ἀθῆναι)

1860 *Κριεζή, Ἀντ. Δ.*, Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς νήσου Ὑδρας πρὸ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Πάτραι, 8ον σ. 237.

*1860 *Ἀβελ, Ὄθωνος*, Ἡ μέχρι Φιλίππου ἀρχαία ἱστορία τῆς Μακεδονίας, μεταφρασθεῖσα δὲ ὑπὸ Μαργ. Δήμιτσα. Λευψία, 8ον σ. XX, 316.

(Αἱ Πελασγικαὶ φυλαὶ σ. 29—48. Οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ Ἠπειρώται σ. 97—106).

1860 Περὶ Ἠπείρου.

(Πανδώρα. Τόν. Θ' σ. 498έ. Τομ. Γ' σ. 518έ. 4ον Ἀθῆναι)

1860 Περὶ τῶν πόλεων Ἰουστινιανῶν καὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος.

(Πανδώρα. Τομ. Γ' σ. 1έ. 81έ. 4ον Ἀθῆναι).

*1860, 1867, 1866. Εἰς τῶν συνδρομητῶν. Περὶ Κοριτσᾶς.

(Πανδ. Τόμ. Γ' σ. 69έ. 447έ. (μετὰ λεξιλογίου). Τόμ. ΙΖ' σ. 498έ. Τόμ. ΙΗ' σ. 175έ. 318έ. Τόμ. ΙΘ' σ. 186έ. Ἀθῆναι, 4ον).

*1861 *Ἀραβαντινοῦ, Σπ.*, Παροιμιαστῆριον τῆς Ἠπείρου, Ἰωάννινα, 8ον σ. 183.

1861 *Ascoli G. I.*, Studi critici. Milano.

(Τόμ. Α'. Ἑτυμολογία Ἀλβανικῶν λέξεων).

1861 *Kiepert, E.*, Über Herkunft und geographische verbreitung der Pelasger.

(Monatsber. der K. Akad. der Wissenschaften zu Berlin, Juli 25)

1861 Σημειώσεις τινὲς περὶ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Κοριτσᾶς.

(Πανδώρα Τόμ. ΙΑ' σ. 557 μετὰ λεξιλογίου).

*1861 *Ἰστριάδος, Δώρας*, Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Γυναικῶν, σύγγραμμα τῆς Κομίσσης Δ. Γ., μεταφρασθὲν μὲν ὑπὸ τῆς κ. Αἰμιλίας Σκουζέ, ἐκδοθὲν δὲ ὑπὸ Χρ. Δούκα (οὗ τινος καὶ τὰ προλεγόμενα). Ἀθῆναι 8ον Τόμ. Α'—Β' σ. κγ', 374, 436.

(Αἱ Ἀλβαναὶ Τόμ. Α' σ. 208—228. Οἱ Χάονες (αἱ Χαόνιδες) σ. 229—252. Οἱ Ἰάπυγες (Διάπυδες) 253—265).

1861 *Ἀναργύρου, Α. Χ.*, Τὰ Σπετσιοτικὰ, ἤτοι Συλλογὴ ἱστορικῶν ἐγ-

- γράφων καὶ ὑπομνημάτων ἀφορούντων τὰ κατὰ τὴν Ἑλλ. Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τόμ. Α'. Ἀθήναι, 8ον.
 (Βιβλιοκρισία, ἐν Φιλίστορι. Τόμ. Β' σ. 360. Ἀθήναι 1862).
- 1862 *Delague, Henri, Le Monténégro, Paris.*
 (Συνάπτεται: Carte du Monténégro et des pays adjacents μετὰ καὶ στατιστικῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀλβανίας κτλ.).
- 1862 *Νικοδήμου, Ὑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Ψαρῶν.* Ἀθήναι, 8ον.
- 1863 *Βασιάδου, Ηροκλ., Ἰνδοπελασγικὰ μελετήματα.*
 (Ὁ ἐν Κηφίῳ Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλ. Τόμ. Α' σ. 67—107. 4ον).
- 1863 *Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος.*
 (Πανδώρα. Τόμ. ΙΓ' σ. 250 ἐ. Ἀθήναι 4ον).
- 1863 *Lombroso, Cesare, Rivista contemporanea.*
 (Δεκέμβριος. Πολλὰ περὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων παρ' Ἀλβανοῖς).
- 1863—1864 *Κουτσονίκια, Δάμπρου, Ἑλληνικὴ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τομ. Α' σ. ιδ' 198. Τομ. Β' σ. κε' 391, ς' 8ον Ἀθήναι.*
 (Ὁ Α' τόμος ὁλόκληρος περιλαμβάνει περὶ Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας πρβλ. Βόρ-χνερ).
- 1864—1865 *Περβάνογλου, Ἰωάννου, Ἱστορία τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος συγγραφείσα μὲν ὑπὸ Γ. Γ. Γερβίνου, μεταφρασθεῖσα δὲ ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου. Ἀθήναι 8ον, τόμ. Α'—Β' σ. η' 534, 596.*
 (Εἶνε ὁ Β' καὶ ς' τόμος τῆς ἑξατόμου Geschichte des Abfalls der Griechen vom türkischen Reich τοῦ Γερβίνου).
- 1864 *Μιαούλη, Ἀνδρ., Ὑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Ὑδρας ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατωκίθη μέχρι τοῦ ἔτους 1821 ὑπὸ Ἀντωνίου Μιαούλη μετατυπωθὲν ὑπὸ . . . Ἀθήναι 8ον σ. 45.*
 (Τοῦτο συνεγράφη τῷ 1829 καὶ ἐδημοσιεύθη τότε προτροπῇ τοῦ Θεμισίου, ἤδη δὲ ἐπανελήφθη ὑπὸ τοῦ ἐκδότου οὐδὲν σπουδαῖον προστιθεμένου).
- 1864 *Stangford, Viscountess, The Eastern shores of the Adriatic in 1863 London.*
- *1865 *Γούδα Ἀναστ. Ν., Ἡ μέλισσα τῶν Ἀθηναίων, σύγγραμμα περιδικόν.*
 (Περιοδ. Β' τόμ. 2, 8ον σ. 135: Δημοτικὸν σύστημα ἐν Ζαγορίῳ τῆς Ἑπείρου).
- *1865 *Κυριακοῦ, Α. Διομήδους, Περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς νήσου Σπετσῶν, Πετσῶν ἢ Πέτσας.*
 (Πανδώρα Τόμ. ΙΕ' σ. 525—527, 4ον, Ἀθήναι. Ἰδ. καὶ Σπετσιωτικὰ Ἀναργύρου σ. ρκθ'—ρλδ').
- *1865—1866. *Ἀναργύρου, Α. Χ. Α., Ἡ νήσος Ἀλιοῦσα, τό γε νῦν Σπέτσαι ἢ Πέτσαι καλουμένη.*
 (Πανδώρα τόμ. ΙΕ σ. 565—569 Γ' σ. 1—4. 25—28 4ον Ἀθήναι. Εἰς μάτην οὐ γλωσσολ. ἀγῶνες καὶ ἡ προσπάθεια τῆς ἐκ τῆς Πιτυούσης παραγωγῆς ἢ συγκριτικῆ Γεωγραφία καὶ ἡ ἱστορία τῆς προελεύσεως τῶν κατοίκων τῶν Σπετσῶν ὀδηγεῖ ἡμᾶς

κατ' εὐθείαν εἰς Σπέτσιαν τῆς Ἀλβανίας, ἀφ' ἧς καὶ πάντα τὰ τοπωνυμικά ἔφερον ἐν Ἑλλάδι οἱ νέοι κάτοικοι).

1866 *Πετρίδου, Ἄθαν.*, Ἐπιστάσιαι κριτικαὶ εἰς τὰ περὶ Δωδώνης ἀφορῶσαι, Πάτραι, 8ον.

1866 [*Istria, Dora*], *Les Albanais des deux cotes de l'Adriatique.*

(*Revue des deux mondes*, 15 Μαΐου. Μεταφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν τῇ «Ἀλβανικῇ Μελέσῃ» τοῦ Ε. Μίτκου, Ἀλεξάνδρεια 1878. Εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ὑπὸ τοῦ Καμάρδα καὶ ἐξεδόθη ἐν Λιβόρνῳ τῷ 1867).

*1866 *Χασιώτου Γ. Χρ.*, Συλλογὴ τῶν παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις παραμυθίων. (Χρυσάλλις Ἔτ. Δ' σ. 440—443).

1866 *Λυκούργου, Ἀλεξ. καὶ Κοκκίνου, Ἐμμ.*, Λόγοι ἐπιτάφιοι εἰς τὸν ἀοίδιμον Μιχ. Ποτλῆν (Ἀχριδηνόν) ἐκφωνηθέντες Ἀθήνησι τῇ α' Δεκ. 183 ἐν τῷ ἱερῷ Ναῶ τῆς Ζωοδ. Πηγῆς, τελουμένου τοῦ μνημοσύνου. Ἀθῆναι 8ον.

*1866 *Curtius, G.*, *Grundzüge der griechischen Etymologie* Leipzig, β' ἔκδ. 8ον σ. XX, 731.

(Οὗτος ὁ διαπρεπὴς γλωσσολόγος θεωρεῖ τὴν Ἀλβανικὴν συγγενεστοτάτην τῇ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῇ ἐτυμολογίᾳ τῶν Ἑλλ. λέξεων παρατίθησι καὶ τῆς Ἀλβανικῆς τὰς ὁμορροίτους. Ἴδ. σ. 408, 153, 177 κτλ.).

1866 *Ἰστριάδος, Δώρας*, Ἡ Ἀλβανικὴ ἐθνότης.

(Κλειῶ ἀρ. 257—258 Λειψία. Μετάφρασις ἐκ τῆς *Revue des deux mondes* Ἰδ. Legrand ἀρ. 273).

1866 *Μπίτζη, Ἀναστ. Κ.*, Βίος τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐκ Τεπελενίου τῆς Ἡπείρου Ἀσλὰν ἢ Λέοντος τῆς Ἡπείρου ὑπὸ Π. Α. Δαβενκόρτ, μεταφρασθεὶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἡδὴ καταργηθείσης ἐν Ἀργοστολίῳ Ἀγγλικῆς Σχολῆς καὶ ἐκδοθεὶς ὑπὸ Κων. Γ. Φιλιππίδου καὶ Θεοδ. Γ. Πεφάνη. Τόμ. Α' Κεφαλληνία. Τυπογρ. «Ἡ Κεφαλληνία». (Ἐξεδόθη μέρος μόνον τοῦ ὅλου Ἰδ. ἄνωτ. 1823).

*1866 *Σάθα, Κων.*, Περιγραφὴ τῆς ἐπιθαλασσοῦ Ἑλλάδος κατὰ τὸν Μυσαίωνα (ΙΕ' αἰών).

(Χρυσάλλις Τόμ. Δ' σ. 331—335. Ἀνατύπωσις τῶν περὶ Ἑλλάδος κεφαλαίων τοῦ σπανιωτάτου «Πορτολάνου» ἐκδοθέντος τῷ 1559 ὑπὸ τοῦ ἐκ Πάργας Δημ. Τάγια «Τὸ Δουράτζο κεφάλαιον οβ» Περιγραφὴ τῆς τε Ἀλβανικῆς καὶ ἐφεξῆς Ἡπειρωτικῆς παράλιας μέχρι Πρεβέζης).

*1866 *Ἀθανασιάδου, Σπυρ.*, Βίος Νεοφύτου Δούκα.

(Τὸ βιβλίον ἔχει πολυμερῆ τίτλον, αἵτε διάφορα περιέχον' ἐξεδόθη ἐν Πάτραις εἰς 8ον ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Δούκα, ὃν βιογραφεῖ (σ. 26—50) ἐπὶ ταύτης καὶ τῆς παρὰ Γούδα βιογραφίης ἐφιλοτέχνησεν ὁ Λαμπριδῆς τὰ ἐν «Ζαγοριακοῖς» σ. 202 ε. περὶ τοῦ Δούκα Ἰδ. ἄνωτ. 1858).

*1866 *Καρμίτη, Χαρ.*, Ἀχριδηνοῦ. Μακεδονικά.

(Χρυσάλλ. Δ' σ. 381, 569. Λαμπρὰ περιγραφὴ τῆς Ἀχρίδος).

1866—1867 *Κ. Δ.*, Στατιστικὴ τῆς Ἀλβανίας.

- (Ὀνήσανδρος, Τόμ. Ε' σ. 104—110. Γ' σ. 95—101. 145—157. 193—202. 235—240. 281—292 εἰς τὸ τελευταῖον ἀρθρον περὶ Ἑπείρου· πρβλ. Βόρχνερ).
- 1867 *Roujade, Eug.*, Chrétiens et Turcs (ἔκδ. γ'). Paris.
(Περὶ Ἀλβανῶν σ. 89 ἔ. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1867 *Παπαδοπούλου, Γ. Γ.*, Βιογραφία Δώρας Ἰστριάδος
(Ἑθν. Ἡμερολ. Βρετοῦ σ. 335—374 (μετὰ εἰκόνας) Ἀθῆναι, 8ον.
- 1867 *Les écrivains Albanais de l' Italie méridionale.*
(Indépendance hellénique. Ἀθῆναι).
- 1867 *Kada, Girolamo de*, Dora d'Istria gli scrittori albanese
dell'Italia meridionale. Palermo.
- *1867 Ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ.
(Χρυσάλλ. Δ' σ. 579 ἔ. Περὶ σχολείων Ἰωαννίνων. 4ον Ἀθῆναι).
- *1867 *Παπαρηγοπούλου, Κωνστ.*, Γεώργιος Καραϊσκάκης κατὰ τοὺς
προτέρους βιογράφους, τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἄλλας ἀξιόπι-
στους εἰδήσεις. Ἀθῆναι, 8ον σ. 152.
- *1867 *Παρανίκα, Ματθ.*, Σχεδίασμα περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλλ. ἔθνει κατα-
στάσεως τῶν γραμμάτων ἀπὸ ἀλώσεως τῆς Κ)πόλεως μέχρι τῶν
χρόνων τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος. Κ)πολις 8ον σ. η' 216.
(Περὶ τῶν σχολῶν τῆς Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας σ. 61—81).
- 1867 *Οἰκονομίδου, Ἰω. Α.*, Παρατηρήσεις περὶ τοῦ Πάτερ ἡμῶν (εἰς
τὴν Ἀλβανικὴν) τοῦ κ. Κουπιτώρη.
(Ἐφημ. τῶν Φιλομ. Ἔτ. ΙΕ' ἀρ. 644. Ἀθῆναι, 4ον).
- 1867 *Mendelssohn, Bartholdy K.*, Ali Pascha von Janina. Ein
Beitrag zur Geschichte der Orientalischen Frage.
(historisches Taschenbuch herausg. von Raumer. IV Folge. Ἔτ. 8ον, σ.
87—176, 8ον Βιβλ. Βουλῆς).
- *1867 Ἀραβαντινοῦ, Π., Περὶ Ἀχρίδος.
(Πανδ. Τόμ. ΙΗ' σ. 310—313, 327—330. 4ον Ἀθῆναι).
- 1868 *Istria, Dora d'*, Vasiliki.
(Salon di Lipsia febr).
- 1868 [*Lampryllos, C.*], La séparation des deux éléments ché-
tiens et musulmans comme la solution la plus honnête
et la plus pratique de la question d'Orient. Paris, 8ον
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1868 *Leggean*, Ἡ ἐθνογραφία τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας. Πειρούπολις
(Γαλλιστ).
- *1868 *Πολυκάρπου, [Νέων Πατρῶν]*, Εἰς Ἀλῆ πασιᾶν Ἑπείρου
Τεπελενλῆ λεγόμενον· ποίημα ἡρωϊκόν.
(Ἀττικὸν Ἡμερολ. Ἔτ. Γ' σ. 213, 8ον, Ἀθῆναι).
- *1868 *Κουπιτώρη, Π.*, Περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Ἀλβ. γλώσσης, δια-
τριβή.
(Ἐφημ. Φιλομ. Ἔτ. ΙΖ' σ. 1418, 1449—1454. Ὁ Legrand ἀρ. 377 φρονεῖ, δεῖ
6

τὰ ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ, ὅπερ οὗτος ἀναγράφει, εἶναι ἀπλῆ ἀνατύπωσις ἐντεῦθεν ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα).

1868 *Πετρίδου, Ἄθαν.*, Περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ Σουλίου.

(Ἀναφέρεται τῷ Περιγραφῆ διὰ τὴν ἐτυμολογίαν. Πανδ. Τόμ. ΙΗ' σ. 265—271, 4ον, Ἀθήναι).

* 1868 *Τοῦ αὐτοῦ*, Σκέψεις τινές ἐπὶ τῶν παρὰ τοῦ κ. Κουπιτώρη γραφομένων περὶ τοῦ Ἀλβ. ἔθνους καὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ.

(Ἐφημ. τῶν Φιλομ. Ἔτ. ΙΓ' σ. 1483—1485. 1506—1510. 1542—1543, 4ον, Ἀθήναι).

1868 *Wiet, M.*, Itinéraire en Albanie.

(Bulletin de la Société de Géographie, Ἰούλιος).

1868 Βιβλιοκρισία εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σουλίου τοῦ Περιαιβοῦ.

(Πανδ. Τόμ. ΙΗ' σ. 471 4ον, Ἀθήναι).

* 1868 *Δάμπρου, Σπ.*, Ἑπειρώτου, Γεώργιος Ζαλοκώστας. Ἀθήναι, 12ον σ. 5' 116 (μετ' αὐτογράφου ποιήματος ἐν τέλει).

* 1868 *Σάθα, Κων.*, Νεοελληνικὴ Φιλολογία. Βιογραφίαι τῶν ἐν τοῖς γράμμασι διαλαμπάντων Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς Βυζ. αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς ἑλλ. ἔθνευσεως (1453—1821) Ἀθήναι, 8ον σ. γ' 761.

* 1868 *Νέμιτσωφ, Γεωργ.*, Ἱστορικὴ ἀνάμνησις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος καὶ τοῦ Πατριαρχείου Τυρνόβου. Κ/πολις, 8ον.

1868 *Kanitz, F.*, Serbien, historisch—ethnographische Reise-studien. Seipzeg.

* 1868 *Δήμιτσα, Μαργ.*, Διορθωτέα τινὰ τῶν περὶ Ἀχρίδος δημοσιευθέντων ἐν Πανδώρα.

(Πανδ. τόμ. ΙΘ' σ. 201—207. 261—270, 4ον, Ἀθήναι).

1868 *Ἀλεξούδη, Ἄνθ.*, Σύντομον Ἱστορικὸν περὶ Ἀχρίδος, Κέρκυρα.

1869 Περὶ Ἀλβανῶν.

(Κλειώ, Λειψία, 4ον).

* 1869 [*Βρετοῦ, I. A.*], Ἀλῆ Πασᾶς ὁ Τεπελενλῆς.

(Λεξικὸν Ἱστορ. καὶ Γεωγραφίας ὑπὸ Σ. Βουτυρά κτλ. Τόμ. Δ' σ. 343—347, 8ον Κ/πολις).

* 1869 *Τοῦ αὐτοῦ*, Ἀλβανία καὶ Ἀλβανοὶ (αὐτ. σ. 252—259).

1869 *Dorsa, Vincenzo*, Il vangelo di S. Matteo, tradotto dal testo greco nel dialetto calabroalbanese di Frascineto dal Sig... London.

(Ἐξεδόθη δαπάνῃ τοῦ κριτικῆτος Βοναπάρτου).

* 1869 Τὰ κατὰ τὰς ἀρχιεπισκοπὰς Ἀχριδῶν καὶ Πεκίου, Κ/πολις, 8ον μέγ. σ. 78.

* 1869 *Κουπιτώρη, Π.*, Ἐλεγχος τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Ἰω. Α. Οικονομίδου.

(Ἐφημ. τῶν Φιλομαθῶν Τόμ. ΙΖ' σ. 1769—1775, 4ον Ἀθήναι).

- 1869 *Chiara, P.*, L'Albania. Palermo, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1869 *Rüffer, Ed.*, Die Balkanhalbinsel und ihre Völker. Bautzen, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς)
- *1869 *Σάθα, Κων.*, Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς. Ἱστορικὸν δοκίμιον περὶ τῆς πρὸς ἀπατίναξιν τοῦ Ὀθωμ. ζυγοῦ ἐπαναστάσεως τοῦ Ἑλλ. ἔθνους, 1453—1821, Ἀθήναι, 8ον, σ. β', 666.
(Ἰδ. σ. 129—155. Ἐπανάστασις ἐν Ἑπείρῳ διὰ τὸ παιδομάζωμα τῷ 1565 καὶ ἰσχυρατεία τῶν Χειμαριωτῶν. σ. 178 ἔ. ἑτέρα ἐπανάστασις τῶν Χειμαρ. τῷ 1585 σ. 491. Προκήρυξις τοῦ Ὀρλώφ πρὸς τοὺς Χειμαριώτας. σ. 570 ἔ. Ὁ Ναπολέων διαγίρει τὸν Ἀλῆ Πασᾶν κατὰ τῆς Πόλης).
- 1869 *Istria, Dora d'*, Vasiliki.
(Courrier d'Athènes. 10 Φεβρ. 2 Μαρτ. 3).
- *1869 *Π. Θ.*, Μονογραφία περὶ Βλάχων ἢ Κουτσοβλάχων.
(Πανδ. τόμ. ΙΘ' σ. 441—445, τόμ. Κ' σ. 11—15, 41—45. Πίνακες στατιστικῆς τοῦ πληθυσμοῦ σ. 94—96, 110—112. Παροράματα σ. 264. 4ον, Ἀθήναι).
- *1869 *Ζώη, Κωνσταντίνου*, Καπλάναι.
(Μέντωρ. Ἔτ. Α' σ. 473—478. 8ον Σμύρνη).
- *1869 *Ζωσιμάδαι*.
(Αὐτ. σ. 304—307, 339—343).
- 1869 *Δρίνωφ, Μ.*, Ἱστορικαὶ μελέται ἐπὶ τῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας. ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1869. (βουλγαριστ).
(Ὁ συγγραφεὺς, καθηγητὴς τὸ α' ἐν Φιλιππουπόλει, εἶτα ἐν τῷ Βουλγαρ. Γυμνασίῳ Θ'νίκης, εἶναι ἐνήμερος τοῦ θέματος καὶ λίαν γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων συγγραφῶν γράφει πολλὰ περὶ Ἀχρῖδος).
- 1869 *Jordanes (ἢ Jornandes)*, De Getarum sive Gotharum origine et rebus gestis.
- *1869 *Θεσπρωτοῦ, Π.*, (=Π. Ἀραβαντινοῦ). Περὶ Κοριτοῦσ.
(Πανδ. τόμ. ΙΘ' σ. 195—198, 250—253. 4ον Ἀθήναι).
- 1869 *Tozer, H. M.*, Researches in the highlands of Turkey, including visits to the Mirdite Albanians. Τόμ. I-II, London, (προβλ. Βύρχνερ).
- 1870 *Montalto, Francesco Rossida*, Il vangelo di S. Matteo tradotto dalla volgata nel dialetto albanese ghego scutario. London.
(Ἐξεδόθη δαπάνῃ τοῦ πρίγκηπος Βοναπάρτου).
- 1870 *Kanitz, F.*, Die Ethnologie der Balkanländer. Berlin.
- *1870 *Δαμπρίδου, Ἰω.*, Ἱστορία Πρελούμπου καὶ ἄλλων διαφόρων Δεσποτῶν τῶν Ἰωαννίνων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν παρὰ τῶν Σέρβων ἕως τῆς παραδόσεως εἰς τοὺς Τούρκους.
(Ζαγοριακὰ κτλ. σ. 281—303. Παρέλαβε ταῦτα ὁ Δαμπρίδης ἐκ τῆς «Βυζαντιδός»

[τοῦ Κρουσίου] ὑπὸ τοῦ Bekker ἐκδοθείσης [Βόνη, 1849 σ. 209 ἔ. ὑπὸ τὸν τίτλον :
Historia Politica et Patriarchica O/roloos. *Epirotica*]

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, Σύνοψις ἱστορίας τῶν Ὀθωμανῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν
ἕως τῆς βασιλείας τοῦ Μουράτ, ἐν ἣ καὶ ἡ τῶν Ἰωαννίνων πα-
ράδοσις, καὶ ἑτέρων ἱστοριῶν.

(Ζαγοριακά σ. 303--307).

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, «Χρονικὸν» τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῶν
Ἰωαννίνων, Ἄρτης καὶ ἄλλων μερῶν.

(Ζαγοριακά σ. 311—317).

1870 **Sprata, Guiseppa**, Studi etnologici. Palermo.

(Περὶ τοῦ χρόνου τῆς εἰς Ἰταλίαν μεταναστεύσεως τῶν Ἀλβανῶν).

*1870 **Κουπιτώρη, Π.**, Ἐλεγχος τῶν Ἀθαν. Πετρίδου σκέψεων.

(Ἐφημ. τῶν Φιλολ. Ἔτ. ΙΗ' σ. 2045—2048, 2050—2052. 4ον, Ἀθήναι).

*1870 **Ἀφθονίδου, Γερμανοῦ**, ἀρχιμ., Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου
ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν τῶν εἰς δώδεκα βιβλία. Τὰ μετὰ
μετὰ τὴν ἄλωσιν. Κ/πολις 8 μέγ. σ. λα' 838.

(Παράρτ. μερ. ΙΑ' σ. 776. Ἀρβανίται οἱ ἐκ τῆ Ὀθωμ. βασιλείας).

*1870 **Δαμπρίδου, Ἰω.**, (Ἀνεπίγραφος διήγησις περὶ πόλεων τινων τῆς
Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας καὶ ἰδίως τῆς Δρυϊνουπόλεως ἀπὸ τῶν
ἀρχαιοτάτων χρόνων, λίαν περιεργος).

(Ζαγοριακά σ. 318—329).

*1870 **Γούδα, Ἀναστ. Ν.**, Σαμουήλ ἡ «τελευταία κρίσις».

(Βίοι παράλληλοι κτλ. Τόμ. Β' Παιδεία. σ. 205—231, 8ον, Ἀθήναι).

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, Λάμπρος Φωτιάδης.

(Αὐτ. σ. 233—253).

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, Ἀθανάσιος Ψαλλίδας.

(Αὐτ. σ. 285—303).

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, Γεώργιος Γεννάδιος.

(Αὐτ. σ. 309—338).

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, Ἀπόστολος Ἀρσάκης.

(Αὐτ. 383—423).

*1870 **Τοῦ αὐτοῦ**, Βίοι παράλληλοι κτλ. Τόμ. Γ'. Πλοῦτος ἢ ἐμπόριον.
8ον Ἀθήναι σ. πζ'. 368.

(Ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν τόμον τοῦτον περιλαμβάνουσι οἱ Ζωσιμάδαι, Ριζά-
ρσι, Ζάπται μετὰ τῶν ἄλλων συμκατριωτῶν).

*1871 **Γούδα, Ἀναστ. Ν.**, Γεώργιος Σίνας.

(Βίοι παράλληλοι κτλ. Τόμ. Δ' σ. 1—51, 8ον, Ἀθήναι).

*1871 **Τοῦ αὐτοῦ**, Γεώργιος Χατζῆ Κώστας.

(Αὐτ. σ. 93—120).

*1871 **Τοῦ αὐτοῦ**, Μιχαὴλ Τσοτίτσας καὶ ἀδελφοί.

(Αὐτ. σ. 147—186).

1871 **Μέντορος**, Τόμ. Γ'. 4ον Σμύρνη.

(Δώρα Ἱστορίας σ. 6—10 μετ' εἰκόνας).

- * 1871 [Βρετοῦ, I. A], Ζωσιμάδαι.
(Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας ὑπὸ Σ. Βουτυρᾶ κ.λ.π. Κ/πολις τομ. Β' σ. 1217—1222. 8ον).
- * 1871 Οικονόμου, Κων., τοῦ ἐξ Οικονόμων, Τὰ σωζόμενα φιλολογικὰ συγγράμματα. Ἀθῆναι 8ον Τόμ. Α'.
- (Μετὰφρασις τοῦ Γιαφτά, ἡτοι τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἐπιγεγραμμένης εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, σ. 878—879).
- 1871 Γουλιβίνσκη, Ἐ., Ἐπίτομος ἱστορία τῶν Ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ Ρουμανίας. (ῥωσιστὶ) Μόσχα.
(Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν σ. 128—141).
- * 1871 [Βρετοῦ, I. A], Ἰλλυρία.
(Λεξικὸν Ἱστορ. καὶ Γεωγρ. ὑπὸ Σ. Βουτυρᾶ κ.λ.π. Τόμ. Β' σ. 1481—1482, 8ον, Κ/πολις λαμπρὸν ἄρθρον εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἀνωτ. «Ἀλβανία»).
- 1871 Rösler, Romänische Studien. Leipzig. 8ον.
(Κλασσικὸν ἔργον περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ρωμούνων, σ. 136 ἔ. Περὶ τῆς ἐδρας τῶν Βλάχων ἐν Ἑλλάδι, Μακεδονίᾳ, Ἠπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ. Βιβλ. Ἐθνικῆ).
- * 1871 Πετρίδη, Ἀθαν., Ἀπάντησις πρὸς τὸν ἔλεγχον τοῦ κ. Κουπιτώρη.
(Ἐφημ. τῶν Φιλομ. Ἔτ. 10' σ. 2324—2327. 2330—2335. 4ον, Ἀθῆναι).
- * 1871 [Βρετοῦ, I. A.], Ἰωάννινα.
(Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας ὑπὸ Σ. Βουτυρᾶ κ.λ.π. Τόμ. Β' σ. 1708—1721. 8ον Κ/πολις).
- 1871 Δήμιτσα, Μαργ., Περὶ Δερριόπου. (Ἐπιγραφικᾶ).
(Πανδ. τόμ. ΚΒ' σ. 265—278, 4ον Ἀθῆναι Πρβλ. Βόρχνερ).
- * 1871 Dethier, Περὶ τῆς κόλσεως καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Δερριόπων, κατὰ μετὰφρασιν Τιμολ. Κ. Καραθεοδωρῆ.
(Ἑλλ. Φιλολ. Σέλλ. Τομ. Δ' σ. 89—104 καὶ 221 4ον Κ/πολις Πρβλ. Βόρχνερ).
- * 1872 Γούδα, Ἀναστ. Ν., Νικόλαος Σκουφᾶς.
(Βίοι παράλληλοι τόμ. Ε' σ. 1—19 8ον Ἀθῆναι).
- * 1872 Τοῦ αὐτοῦ, Ἀθανάσιος Τσακάλωφ.
(Αὐτ. σ. 21—42).
- 1872 Fiquier, H., Les races humaines. Paris.
(Θεωρεῖ τοὺς Ἀλβανοὺς συγγενεῖς τοῖς Ἑλλησιν. σ. 155 ἔ.).
- * 1872 Σάθα, Κων., Δημητρίου Προκοπίου (Μοσχοπολίτου), Ἐπιτετημένη ἀπαρίθμησις τῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα λογίων Γραικῶν καὶ περὶ τινῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἀνθούτων (τῷ 1721).
(Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σ. 480—503. Βενετία, 8ον, ἀνατόπ. ἐκ τοῦ Bibliotheca Graeca τοῦ Φαβρικίου).
- * 1872 Παπαρηγοπούλου, Μιχ., Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως ἐν ἔτει 1453 μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας Μενδελωῶνος Βαρθόλδου καὶ μεταγλωττισθεῖσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς. Μέρ. Α' μέχρι τῆς ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου. Ἀθῆναι 8ον σ. ι' 706.

- (Τὸ β' βιβλίον σ. 93—220 ἀφορᾷ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τὴν Ἑπείρον).
- 1872 *Hellward*, Die Ethnologie der Balkanländer. München.
- 1872 *Synvet, A.*, Traité de géographie générale de l'empire Ottoman. C/ple, 8ον.
(Περὶ Ἀλβανίας σ. 88 ε.)
- 1873 *Γ. Μ. Κ.*, Γεώργιος Ἀβέρωφ ὁ ἐκ Μετσόβου.
(Νεολόγος ἀρ. 1333. Κ' πολις).
- 1873 *Μέντορος*, Τόμ. Δ'. Σμύρνη 4ον.
(Γεώργιος Ἀβέρωφ σ. 327—329. 344—346.).
- 1873 [*Βουτυρά, Σ.*], Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος.
(Νεολόγος ἀρ. 1171 Κ' πολις).
- 1873 *Μέντορος*, Τόμ. Δ'. Σμύρνη, 4ον.
(Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος [μετὰ εἰκόνας] σ. 227—230).
- 1873 *Μέντορος*, Τόμ. Ε'. Σμύρνη, 4ον.
(Γεώργιος Γεννάδιος σ. 267—271 μετὰ εἰκόνας).
- * 1873 *Ζωγιοῦ, Γ.*, Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος (μετὰ εἰκόνας).
(Ἑσπερίων Ἡμερολ. Ἔκ. Β'. σ. 428—437. Ἀθήναι, 16ον).
- * 1873 *Ζαλοκώστα, Εὐγενίου Γ.*, Γεωργίου Ζαλοκώστα τὰ ἅπαντα. ἔκδ. β'. Ἀθήναι, 8ον σ. 432.
(Προτάσσεται «ἐπικίθεις λόγος εἰς—ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ Γ. Παράσχου» σ. 9—15 καὶ «βιογραφία—ὑπὸ Σ. Δ. Χατζίσκου» σ. 17—31).
- 1873 L'Europe orientale, son état present, sa reorganisation, avec deux tableaux ethnographiques et politiques, et une carte. Tchèques, Polonais, Madyars, Slovènes—Croates, Serbes, Roumains, Bulgares, Albanais, Hellènes. Paris, 8ον
(Βιβλ. Βουλῆς).
- * 1874 *Βασιάδης, Ἡροκλῆ κλπ.*, Ἐκθεσις τῆς φιλολ. ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ περὶ συλλογῆς ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος.
(Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλ. Τόμ. Ζ' σ. 220—233, 4ον, Κ' πολις).
- * 1874 *Γούδα Ἀναστ. Ν.*, Ἰωάννης Κωλέττης.
(Βίοι παράλληλοι κτλ. Τόμ. Πολιτικοὶ ἄνδρες σ. 243—288. 8ον, Ἀθήναι).
- * 1874 *Τοῦ αὐτοῦ*, Ἀλέξιος Νοῦτσος [ἢ Γιαννοῦτσος].
(Ἄδτ. σ. 379—404).
- 1874 *Leyrand, Émile*, Recueil de chansons populaires grecques Paris.
(Περὶ Ἀλῆ Πασᾶ σ. 118 ε. 8ον Βιβλ. Βουλῆς).
- 1874 *Σωφρονίου, Μητροπολίτου Ἰωαννίνων*, Λόγος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἐν τῇ Ἱερατικῇ σχολῇ Ἰωαννίνων.
(Νεολόγος ἀρ. 1669—1670. Κ' πολις).
- 1874 [*Βουτυρά, Σ.*], Ἀπόστολος Ἀρσάκης.
(Νεολόγος ἀρ. 1691. Κ' πολις).

- 1874 Ἀνωνύμου, Ἑπείρος.
(Νεολόγ. ἀρ. 1680, 1702, 1733, 1771. Κ/πολις).
- 1874 Ἀνωνύμου, Ἡ Κόνιτσα.
(Νεολόγ. ἀρ. 1774. Κ/πολις).
- * 1874 Δημίτσα, Μαργ. Γ., Μακεδονικά. Ἀρχαία γεωγραφία τῆς Μακεδονίας. Μέρ. Β'. Τοπογραφία. Ἀθήναι, 8ον σ. υἷ', 912.
(Κεφ. ΚΒ. «Ἑλληνικὴ ἢ Μακεδονικὴ Ἰλλυρία» σ. 588—818. Περί Ἀλβανίας μέχρι καὶ τοῦ Δυρραχίου).
- 1875 «Ἀλῆ Πασσᾶς Τεπελενλῆς».
(Ἐφημερίς ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐκδοθεῖσα εἰς ἀριθμούς τινας. Ἀθήναι Βιβλ. Βουλῆς).
- 1875—1894 Reclus, Elisée, Nouvelle géographie universelle. La terre et les hommes. Paris. Τόμ. I—IX.
(Τόμ. I σ. 192 θεωρεῖ τοὺς Ἀλβανοὺς ὡς τοὺς γνησιωτέρους ἀπογόνους τῶν Πελασγῶν).
- 1875 [Kamarda, D.], Tre canzoni popolari albanesi, del Ἑπέρο concernenti l'insurrezione greca (1821—1827). Livorno.
- 1875 Heuzey, L., Σύγγραμμα ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει συντεθέν, δηλοῦν περὶ τῆς Σκήτης, ὅτι τέ ἐστι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Δοπιάνου καὶ Σταγῶν καὶ πῶς σήμερον λέγεται τοῦ Μετεώρου.
(Annuaire de l'Association κτλ. σ. 231—251 μετὰ γαλλ. μεταφράσ. Paris, 8ον).
- 1875 Pitturé, Fiabe novelle e racconti popolari siciliani, Palermo.
(Τόμ. IV σ. 285—298. Σικελικὰ Ἀλβανικὰ παραμύθια).
- 1875—1879 Kanitz, F., Donau—Bulgarien und der Balkan. Τόμ. I—III. Leipzig.
- 1875—1894 Reclus, Elisée, Nouvelle géographie universelle. La terre et les hommes. Τομ. I—IX, Paris.
(Περί Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας ἐν τόμ. I, κεφ. 4, σ. 192 ἔ. πρβλ. Βόρχενε).
- * 1876 Γούδα, Ἀναστ. Ν., Μποτσαράται.
(Βίοι παράλληλοι κτλ. Τόμ. Η' σ. 45—80. 8ον. Ἀθήναι).
- * 1876 Τοῦ αὐτοῦ, Τζαβελάται.
(Αὐτ. σ. 203—236).
- 1876 Παπαρηγοπούλου, Κων., Βίος τοῦ Σκενδέρβη.
(Ἔστια. Ἔτ. Β' ἀρ. 1. 6ον, Ἀθήναι. Ὁ μέγας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἱστορικὸς ἀκολουθῶν τῷ Ηορτὶ ἐξήνεγκεν ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνισμοῦ» γνώμην ὑπὲρ τῆς Σλαβικῆς καταγωγῆς τοῦ ἥρωος τῶν Ἀλβανῶν κατ' αὐτοῦ ἐξηγέρθη πρῶτος ὁ πολὺς Δήμιτσας, εἶτα καὶ ἄλλοι πολλοί· καὶ οὕτω ἐγράφησαν πολλὰ περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Καστριώτου καὶ τῶν Ἀλβανῶν. Ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς δευτερολογεῖ).
- 1876 Δημίτσα, Μαργ., Γενεαλογικὸν ζήτημα (περὶ τοῦ Σκενδέρβη).
(Νεολόγ. 15 Φεβρ. Ἀθήναι).
- 1876 Πετρίδη, Ἀθαν., Ὁ Σκενδέρβης.
(Δαδὸς 28 Φεβρ. Ἀθήναι).

- 1876 Παπαρρηγοπούλου, Κ., Περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Σκενδέρβη. Ἀ-
πάντησις πρὸς τὸν Πετρίδην.
(Ἐφημερίς 14 Φεβρ. Ἀθήναι. Ὁ Πετρίδης ἔγραφε πολλάκις).
- 1776 Πετρίδη, Ἀθαν., Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλον
περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Γεωργίου Καστριώτου.
(Ὁρα 9 Φεβρ. Ἀθήναι)
- 1876 Grosse, La peninsule Grecoslave.
- 1876 Jireček, Geschichte der Bulgaren.
- 1876 De la Grevière J., La station du Levant. Paris, Τόμ.
I—II, 8ον.
(Περὶ Ἀλῆ Πασᾶ Τόμ. I σ. 68 καὶ 178. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1876 Evans, A. J., Through Bosnia and Herzegovina on foot.
London.
- * 1877 Ἀνωνύμου, Δωδώνη.
(Παργασσὸς Α' σ. 577—580, 8ον, Ἀθήναι).
- 1877 Denton, The Rev. W. Montenegro; its people and their
history. London.
- * 1877 Ν. Ι. Κ., Ἱστορία τῶν Βουλγάρων ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν
ἐν Εὐρώπῃ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν κατακτῆσεως. Ἀθήναι,
8ον σ. 15' 244.
(Ἐγκατάστασις ἐν Ἀχρίδι καὶ εἰσβολὴ εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ τὴν Ἰλλυ-
ρίαν σ. 109 ἔ.).
- 1877 Gillieron, A., Grèce et Turquie. Paris, 8ον.
(Περὶ Ἀλβανῶν σ. 20. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1877 Finlay, G., History of Greece. New edition, Oxford, 8ον.
(Τόμ. III σ. 361 περὶ Ἀλβανίας. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1877 Gennadius, Jo., The Ethnological Mafort Europeans
Turkey. London.
- 1877 Hertzberg, Die Entstellung der neu-Griech. Nationalität.
(Mithellungen des Vereins f. Erdkunde zu Halle σ. 68 ἔ.).
- 1877 Baker, James, Turkey in Europe. London, 8ον σ. 363.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1877—1878 Kiepert, H., Lehrbuch der alten geographie. Τεῦχ.
I—II σ. 224, 320, Berlin.
(Διεξοδικὴ βιβλιοκρισία ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἀφορώντων τὴν Μακεδονίαν, Ἡπειρον καὶ
Ἀλβανίαν ὑπὸ Μαργ. Δήμιτσα ἐν Νεολόγῳ Κ/πόλεως. Ἔτ. 1880, ἀρ. 3280—3281.
3284—3286, 3289—3291, 3295. Ἡ λαμπρὰ αὕτη πραγματεία ἀποτελεῖ τόμον ὀλόκληρον
καὶ καλὸν ἦτο ν' ἀνατυπούτο).
- 1877—1879 Gorcevic, Sp., Der turco—montenegrinischer Krieg.
1876—1878. Βιέννη.
- 1878 Ζηνοπούλου, Γ., Ἡ Ἑλλάς ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου καὶ ἡ Ἑλλάς
μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Συνεδρίου. Δύο ἐπιστολαὶ τῷ κλεινῷ τῆς

Γαλλίας πολίτη Γαμβέττα. Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ μετάφρασις Δ. Κονταρίνη. Ἀθῆναι 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).

* 1878 Ἀπογραφικά. Περί τῶν πληθυσμῶν Ἑπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας.

(Παρν. Ἑρ. Β' σ. 224—229 Ἐπί τῇ ἐνάρξει τῶν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος συζητήσεων ἐν τῷ Βερολ. Συνεδρίῳ ἤρχισε ζωηρὸς δημοσιογραφικὸς ἀγὼν ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαιῶν ἰδίως ἐν Ἑπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, ἐνθα προσέκρουον ταῦτα ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τοὺς Ἀλβανούς, οἵτινες τότε ἐξηγέρθησαν διεκδικοῦντες καὶ τὰ Ἰωάννινα καὶ συνήλθον εἰς Πρέβεζαν, ἐνθεν διεμαρτύροντο πρὸς τὰς Δυνάμεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τοὺς Βουλγάρους, οἵτινες στηριζόμενοι εἰς τὴν συνθήκην τοῦ Ἀγ. Στεφάνου ἔφθανον διεκδικοῦντες τὴν Μακεδονίαν ὁλόκληρον. Τὰ γραφέντα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην διαφωτίζουν εἰς ἐπαρκῶς τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτῆρα τῶν ἐπιδίκων μερῶν).

1878 *Κοντονίκα, Φώτη*, Αἱ κατὰ τῆς Ἑπειρωτικῆς ἐπαναστάσεως ἀντενέργειαι. Ἀθῆναι, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).

1878 Διπλωματικὰ ἔγγραφα περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος κατατεθέντα ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ. Ἀθῆναι.

1878 *Hellward, Fr., von-Beck L., C.* Die heutige Turkei Leipzig, 8ον.
(Τόμ. I σ. 335 ἔ. Περί Ἀλβανῶν. Βιβλ. Βουλῆς).

1878 Ἡ Δωδώνη καὶ τὰ ἔρεπια αὐτῆς.
(Νεολόγ. ἀρ. 2895—2897. Κ/πολις' δὲν εἶναι τοῦ Καραπάνου).

1878 *Consul's, Daughter and wife A., (Lady Blunt).* The people of Turkey. Τόμ. I—II. London.

1878 *Haardt,* Die Occupation Bosnien und der Herzegovina. Βιέννη.

1878 *Evans, A. J.,* Illyrians Letters. London.

1878 Μ. Ἑπειρωτικά.
(Νεολόγ. ἀρ. 2787. Κ/πολις).

1878 Ἐξ Ἑπείρου (δεινοπαθήματα).
(Αὐτ. ἀρ. 2771).

1878 Ἀνωνύμου, Ἡ κοιτὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ἑπείρος καὶ Ἀλβανία!!!
(Νεολόγ. ἀρ. 2780—2785. Κ/πολις. Περβλ. Legrand ἀρ. 366. Ἡ πραγματεία εἶναι ἱστορικὴ κατὰ τῆς Ἀλβανικῆς ἐθνότητος).

1878 Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἱερατικὴ Σχολή.
(Νεολόγ. ἀρ. 2787. Κ/πολις).

1878 Ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου.
(Αὐτ. ἀρ. 2831—2832).

- 1878 Ἡ ἐν τῷ Συνεδρίῳ λύσις τοῦ Ἑλλ. ζητήματος. Πρωτόκολλον ΓΓ' 23/5 Ἰουλίου.
(Αὐτ. ἀρ. 2841).
- 1878 Ὁ τῶν Ἀλβανῶν ὄργανισμός (κίνημα στρατιωτικόν).
(Αὐτ. ἀρ. 2841).
- 1878 Ὁ Εὐρωπαϊκὸς Τύπος περὶ τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ ζητήματος.
(Αὐτ. ἀρ. 2878 τῶν σπουδαιότερων ἑφημερίδων τὰ ἄρθρα).
- 1878 Παπαρηγοπούλου, Κων., Ὁ ἔθνογραφικὸς χάρτης τοῦ κ. Κήπερι.
(Αὐτ. ἀρ. 2893).
- 1878 *Egger*, Αἱ ἱστορικαὶ ἀπαιτήσεις τῆς Ἑλλάδος.
(Ἐκ τῆς γαλλ. *Ἐφημερίδος τῶν συζητήσεων*. Αὐτ. ἀρ. 2936).
- 1878 Ἡ Μιρδιτία.
(Αὐτ. ἀρ. 2947).
- 1878 Ὁ Ἀλβανικὸς Σύνδεσμος (τῆς Πρεσρένης).
(Αὐτ. ἀρ. 2886, 2911, 2914, 2951).
- 1878 Ἐπιστολὴ περὶ τοῦ ἐν Ἡπείρῳ Ἑλληνισμοῦ.
(Ἐκ τῶν Τεργεστ. ἑφημερίδων αὐτ. ἀρ. 2963).
- 1878 Κήπερι, Ἐπιστολὴ περὶ τοῦ ἐν Ἡπείρῳ Ἑλληνισμοῦ.
(Ἐκ τῶν Τεργεστ. ἑφημερίδων. Νεολόγ. ἀρ. 2963. Κ/πολις).
- 1878 Ω. Ἐξ Ἡπείρου.
(Ἐκπαιδευτικά. Αὐτ. ἀρ. 2967).
- 1878 Ζάππα, Κων., Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῆς ἐμφυχώσεως τῆς Ἐθνικῆς βιομηχανίας Ἐπιτροπὴν.
(Δωρεὰ πρὸς Ἴδρυσιν Διαγωνίσματος αὐτ. ἀρ. 2969).
- 1878 Οἱ Ἀλβανοί.
(Αὐτ. ἀρ. 2970).
- * 1878 Βαλαωρίτη, Ἀριστ., Βιογραφία τῆς Βασιλικῆς τῶν Ἰωαννίνων.
(Ἔστιά ἔτ. Γ' σ. 657—658 ἀρ. 146. Ἀθῆναι, 6ον).
- * 1878 *Sinvet*, Ἀλβανία καὶ Ἀλβανοί.
(Ἐλικωνιάδες Μοῦσαι, ἔτ. Α' σ. 149—151. 207—210, 6ον, Κ/πολις. Μετὰ στατιστικῆς ὑπὸ τοῦ Γάλλου συγγραφέως ἐκπονηθείσης, ὅστις ἦτο καθηγητὴς τοῦ αὐτοκρ. Λυκείου τῆς Κ/πόλεως).
- 1878 Ὁρλάνδου, Ἀν. Κ., Περὶ τῆς νήσου Πέτσας ἢ Σπετσῶν. Ἀθῆναι 8ον σ. 96.
- 1878 *Jax, Carl*, Ethnologische Karte der Europäeschen Türkei etc. Wien 8ον.
(Ἰβλ. Βουλῆς).
- 1878 Ἐμμανουήλ, Ἀναστ. Κ., Καταγωγὴ, γλῶσσα καὶ ὄνομα τῶν Βλάχων.
(Ἔστιά ἀρ. 114, Ἀθῆναι, 6ον).
- 1878 Πετρίδη, Ἀθαν. Ι., Περὶ Δωδώνης ἀρχαιοτάτης πόλεως τῆς Ἡπείρου.
(Σωτήρ ἔτ. Β' σ. 39—40. 53—57. 4ον, Ἀθῆναι).

- 1878—1904 *Μολοσσού, Ζώτου Β. Δ.*, Ἑπειρωτικαὶ μελέται. Τόμ. Δ' τεύχ. Α' Β' Γ'. Δρομολόγιον τῆς Ἑλλ. Χερσονήσου ἀρχαιολογικόν, ἱστορικόν, γεωγραφικόν, στρατιωτικόν, στατιστικόν καὶ ἐμπορικόν. Ἑλλάς, Ἑπειρὸς, Ἀλβανία ὑπο—ἰππότου, περιγητοῦ κλπ. ἐκ Δροβιανῆς κλπ. Ἀθῆναι 8ον σ. 168, 480.
(Πρβλ. Βύρχνερ).
- 1878—1904 *Ζώτου, Β. Δ. Μολοσσού*, Ἑπειρωτικαὶ μελέται.
(Τομ. Δ' τεύχος α'. Δρομολόγιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου [Ἑλλάς, Ἑπειρὸς Ἀλβανία] ἀρχαιολογικόν, ἱστορικόν, γεωγραφικόν, στρατιωτικόν, στατιστικόν καὶ ἐμπορικόν, ὑπο ἰππότου, περιγητοῦ κλπ. ἐκ Δροβιανῆς τῆς ἐν Ἑπείρῳ Μολοσσίδος Ἀθῆναι 8ον σ. λβ' 168 :
- Τεύχος β'. Ἀθῆναι, 1882, 8ον σ. 160.
Τεύχος γ'. » 1887, » σ. 161—368.
Τεύχος δ'. » 1904, » σ. 369—480.
(Πρβλ. Legrand, Βύρχνερ, Βιζουκίδην).
- 1879 [*Γεωργίου, Ἀντωνίου*], Οἱ Μωαμεθανοὶ Σκιπετᾶραι (= Ἑλληνο-Πελασγοὶ) καὶ οἱ Ἕλληνες. Ἀθῆναι.
(Ἐθν. Βιβλιοθ. Ἱστορ. *4636. πρβλ. Legrand ἀρ. 391).
- * 1879 *Παρανίκα, Ματθ.*, Βιβλιογραφικαὶ τινες σημειώσεις περὶ Διονυσίου Παπαρρούση (ιερομονάχου ἐκ Μονοδενδρίου).
(Ἑλλην. Φιλ. Σόλλ. Τόμ. ΙΒ' σ. 156—158, 4ον, Κ/πολις).
- * 1879 *Πετρῆ, Ν.*, Περὶ τῆς ἐν Ἰλλυρίᾳ Ἀπολλωνίας.
(Ἐφημ. τῶν Φιλομ. Περιοδ. Β' Τόμ. Β'. 310—313. 8ον, Ἀθῆναι).
- 1879 *De Gubernatis*, Περὶ Κουτσοβλάχων.
(Bolletino della Società geografica Italiana. Νοέμβριος).
- * 1879 *Βάμβα, Κ. Χ.*, Ὀλίγα περὶ τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης.
(Παρν. Τόμ. Γ' σ. 286—298, 8ον, Ἀθῆναι)
- 1879 *Γεωργίου, Ἀντ.*, Γεωγραφικά. Πραγματεία περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑπειρον καὶ Θεσσαλίαν νέων τῆς Ἑλλάδος ὄριων. Ἀθῆναι.
(Ἴδε καὶ «Πολιτικὸν κάτοπτρον» τῶν πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι, 1880).
- * 1879 *Πετρίδη, Ἀθαν.*, Τὸ ἐν Ἑπείρῳ στρατόπεδον Πύρρου καὶ ἡ ἐν Ἰλλυρίᾳ Φανωτή.
(Ἄττικὸν Ἡμερολ. Ἔτ. ΙΔ' σ. 244—254, 16ον, Ἀθῆναι).
- 1879 *Σοκολόφ, Μ.*, Ἀρχαία ἱστορία τῆς Βουλγαρίας (Ῥωσιστί).
- 1879 *Κρίνου, Κ.*, Βίος Ἀθανασίου Ψαλλίδα τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.
(Ἑστία. Τόμ. Ζ'. Ἀθῆναι, 6ον).
- 1879—1884 *Sathas, C.*, Μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Documents ineditis relatifs à l'histoire du moyen âge. Τόμ. I—V, 4ον.
(Ἴδ. Προλεγόμενα τοῦ I καὶ IV τόμου, ἐνθα ὑποστηρίζει τὴν ἐκξεζητημένην γνώμην, ὅτι οἱ τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐπιδραμόντες ἦσαν Ἀλβανοὶ καὶ οὐχὶ Σλαῦοι. Προὔκალσε δὲ θύελλαν ἡ τοιαύτη γνώμη καὶ ἔγραψαν κατ' αὐτῆς * πολὺς Meyer, ὁ Παναγιωτόπουλος, ὁ Πετρίδης κ. ἄ. ἰδ. κατωτ. 1884 καὶ 1885).

- 1879—1880 Φωνὴ τῆς Ἀλβανίας.
(Ἐφημερίς ἐκδιδομένη ἐν Ἀθήναις ὑπὲρ τῶν Ἀλβανικῶν δικαιωμάτων. 29 Σεπτ. 1879—16 Αὐγ. 1880 ἀρ. 1—39. Βιβλ. Βουλῆς).
- 1880 **Χαμουδοπούλου, Μ. Α.**, Γεώργιος ὁ Καστριώτης καὶ ἡ ἐν Καστοριά Ἱερατικὴ Σχολή.
(Ἀλήθεια ἐτ. Α' σ. 175—176. Τὸ σιγίλλιον τοῦ Ἀχριδῶν Ζωσιμᾶ περὶ συστάσεως τῆς Σχολῆς· σ. 205—207 δύο γράμματα τοῦ Ἰδρυτοῦ Γ. Καστριώτου περὶ τῶν κατὰ τὴν Σχολὴν [τοῦ Οὐγκροβλαχίας Ἀνθίμου ἐπιβεβαιουῦντος] σ. 220—1 ἕτερον τοῦ αὐτοῦ. 4ον, Κ/πολις).
- 1880 Ὑπόμνημα τῶν Ἀλβανῶν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Ὁθωνα καὶ τὴν Βουλὴν τῆς Ἑλλάδος ζητούντων νὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτῆς.
(Τὸ ἔγγραφο φέρει τὰς ὑπογραφὰς 5 ἐπαρχιῶν (τῶν προκρίτων δηλ.) καὶ χρονολογ. 1847 Αὐγ. 15. Ἐδημοσιεύθη ἐν «Αἰῶνι» τῶν Ἀθηναίων).
- 1880 Τὸ Ἀλβανικὸν ζήτημα (ἡ ἐν Ἀλβανίᾳ ἐπανάστασις).
(Νεολόγ. ἀρ. 3379, 3386. Κ/πολις).
- 1880 Τὰ Ἑπείρου καὶ Θεσσαλίας σύνορα.
(Αὐτ. ἀρ. 3406).
- 1880 Τὰ πρωτόκολλα τῆς ἐν Βερολίνῳ Συνδιασκέψεως 29 Ἰουνίου.
(Αὐτ. ἀρ. 3450).
- 1880 Documenti diplomatici (Libri Verdi). Conferenza di Berlino per la questione turco—ellenica. Legislatura XIV. Sessione 1. N° IV ter.).
- 1880 Documenti diplomatici (Libri Verdi). Affari di Oriente. Parte IV d. Legislatura XIV, Sessione 1. N° IV.
- 1880 Documenti diplomatici (Libri Verdi). Affari di Oriente. Parte VII Legislatura XIV, Sessione 1 N° IV.
- 1880 **Πράντη, Εὐθ. Στ.**, Ἀλβανικὰ παράκονα. Ἀθήναι, 8ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1880 **Diefendach, Lorenz**, Völkerkunde Osteuropas. Darmstadt. 8ον, Τόμ. I Türkisches Reich. Albanese, Illyrien, Thraker, Griechen, Rümänen.
(Τομ. Α' σ. 25 ἐ. περὶ Ἀλβανίας. Βιβλ. Βουλῆς).
- * 1880 **Hequard**, Δουλκίνιον. Ὑπὸ Ἀντ. Μηλιαράκη.
(Μετεφράσθη ἐκ τῆς «Histoire et description de la haute Albanie... 1859. Ἔστι τόμ. Γ' ἀρ. 246. σ. 587—589 Ἀθήναι, 6ον).
- 1880 **Pic**, Über die Abstammung der Rumänen.
(Ἐθν. Βιβλιοθ. Ἱστορ. 8810).
- * 1880 **Εὐμορφοπούλου, Ἀλεξ.**, Νεόφυτος ὁ Μαυρομάτης (πρώην Ἀρτης καὶ Ναυπάκτου).
(Ἐταιρία τῶν Μεσαιων. ἐρευνῶν. Δελτίον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Α' ἔτους. Τεύχ. Α' σ. 65—87 ἰδίως δημοσιεύονται ἐπιστολαὶ ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Λαύρας τοῦ Ἁθω, ἐνθα ἑκέρχεται κώδιξ ὁλόκληρος ἐπιστολῶν αὐτοῦ. Ἰδ. Βήν 1924).

- 1880 *Saint-Hilaire de Queux*, Notice sur Léon Melàs.
(Annuaire de l'Association etc. 14e année σ. 321—324, 8ον. Paris).
- 1880 *Thomaschek, W.*, Die voroslavische Topographie der Bosna, Herzegovina, Cerna-gora und der angrenzenden Gebiete.
(Mitteilungen der geogr. Gesellschaft, in Wien 23 (N. Forge 13) σ. 497—528. 515—567).
(Εἶναι ὁ περίφημος συγγραφεὺς τοῦ περὶ Θρακῶν ἔργου, ὃ δὲν ἔχω πρόχειρον νὰ ἀναγράψω ἐνταῦθα, καὶ ἐν τῷ ἀποφαίνεται ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι Θρακικῆς καταγωγῆς).
- * 1880 *Πασχίδης, Θ. Α.*, Οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ ὡς πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν κτλ. Ἐν κόλῃ τῆς Παλλάδος, 8ον σ. 80.
- 1880 *Κούδης, Π.*, Ἀθανάσιος Ζάππας.
(Μνημόσυνος λόγος. Νεολόγ. ἀρ. 3483. Κ/πολις).
- 1880 Μαυροβουνιώτικα καὶ Ἀλβανικὰ.
(Αὐτ. ἀρ. 3488).
- 1880 *Ζωηροῦ, Ἀ. (Πασᾶ)*, Ἀπὸ Ποιγορίτσας εἰς Θεσσαλονίκην διὰ ξηρᾶς.
(Μετὰ τὴν Βόσνιαν καὶ Ἑρζεγοβίνην καὶ τὸ Μαυροβούνιον ἀρχεῖται θαυμασιὰ γεωγραφικὴ, ἱστορικὴ κτλ. περιγραφή τῆς Ἀλβανίας καὶ δὴ ἀπὸ τῶν ἀρ. τοῦ «Νεολόγου» 343, 3435—3436, 3438—3439 Σκόδρα. 3440 Λισσόζ. 3440—3442 ἀρχαὶ ἱστορία τῆς Ἀλβανίας. 3444 νέα ἱστορία. 3445 γλῶσσα. 3451, 3455 φυλαί. 3456 ἡθῆ καὶ ἔθιμα. 3457, 3461, 3464—3465 Σκενδέρβητς 4189 Τύρα 3494 Δυρράχιον 3501, 3505, 3507 Ἑλβασάν. 3512, 3518, 3523, 3525 Ἀχρίς. 3529 Δασσαρῆτις. Κ/πολις. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἡ ἀνατύπωσις εἰς ἴδιον τόμον τῆς σπουδαίας καὶ σοφῆς ταύτης ἐργασίας τοῦ ὁμογενοῦς Φαναριώτου).
- 1880 *Gerald, Fitz.* Τὸ Ἀλβανικὸν ζήτημα.
(Αἰών, ἀρ. 3267. Ἀθῆναι).
- * 1880 *Μηλιαράκης, Ἀντ.*, Ὑπομνήματα περιγραφικὰ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος. Ἄνδρος, Κέως. Ἀθῆναι 8ον σ. ε' 276.
(Περὶ τῶν ἐποίκων εἰς Ἄνδρον Ἀλβανῶν κεφ. Δ'. σ. 37 ε').
- * 1880 *Ἀριστάρχης, Στ.*, Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαί, Λατινικαὶ καὶ Σερβικαὶ τῆς ἐπαρχίας Βελεγράδων.
(Ἑλλ. Φιλολ. Σὺλλ. Τόμ. ΙΓ' σ. 84—102. Παράρτ. τοῦ ΙΓ' τόμου σ. 49—56. 4ον Κ/πολις).
- * 1880 [*Γλυκᾶ Νικηφόρου*], Ἐράνισμα . . . «Κῶδιξ περιέχων τὰς ἀντιγραφὰς τῶν ἐπιστολῶν, ψηφισμάτων κλ., ὧν ἐπιστέλλει καὶ δέχεται τὸ ἐν Βυζαντίῳ μέγα καὶ κοινὸν τοῦ Γένους Μουσεῖον ἐπὶ τῆς σχολαρχίας τοῦ κ. Δωροθέου Πρωτοῦ 1804» (Περιέχονται καὶ ἄλλα μέχρι τοῦ 1823).
(Ἐπιστολαὶ δωρητήριοι τῶν Ζωσιμάδων, Καπλανῶν καὶ ἄ. Ἑλλ. Φιλολ. Σὺλλ. τόμ. ΙΓ' σ. 203—253. 4ον Κ/πολις).
- 1880—1881 Περὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου τῆς Προσερῆνης.
(Αἰών Ἀθηνῶν ἀρ. 3524-3563 Ἀπρίλιος—Ἰούνιος. Ἐκ τῆς Allgemeine Zeitung.

Ἐκτίθεται ὅλη ἡ ζωηρά ἀπὸ τοῦ 1876 κίνησις τῶν Ἀλβανῶν πρὸς ἀντίδροσιν κατὰ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τῆς χώρας).

- * 1881 *Πετρίδου, Ἀθαν.*, Πολιτικὴ Ῥουμάνων παρὰ Βλάχοις.
(Ἀττικὸν Ἡμερολ. ἔτ. 17 σ. 288—298, 16ον, Ἀθῆναι).
- * 1881 *Πουσίου, Θ.*, Συλλογὴ λέξεων, παραμυθίων, ᾠσμάτων κλπ. τοῦ ἐν Ζαγορίᾳ τῆς Ἠπείρου Ἑλλην. λαοῦ.
(Ἑλλ. Φιλ. Σέλλ. Τόμ. ΙΔ' σ. 205—277, 4ον, Κωνσταντινούπολις).
- 1881 *Κολοκοτρώνη, Θ., Γενναίου*, Ἡθὴ καὶ ἔθιμα ἀρβανιτοβλάχων.
(Ἑστία ἀρ. 279 καὶ 288, Ἀθῆναι, 6ον).
- 1881 *Mémoire des Epirotes et des Thessaliens établis à Athènes en leur propre nom et au nom de leurs compatriotes les chrétiens de l'Épire et de la Thessalie.* Athènes, 4ον.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1881 *Meryer, G.*, Βιβλιογραφία τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης μερικῆ.
(Allgemeine Zeitung ἀρ. 148. Μάιος 22. Augsburg· κρίνει ὅπως οὐ καὶ τὴν ἀξίαν τῶν συγγραφεῶν).
- 1881 *Chassiotis, G.*, L'instruction publique chez les Grecs depuis la prise de Constantinople par les Turcs jusqu'à nos jours, Paris.
- 1881 *Parisi*, Ἡθὴ καὶ ἔθιμα Ἀλβανῶν.
(Rivista europea Τόμ. XXIII σ. 423 ἔ. XXIV σ. 544 ἔ.)
- 1881 *Lenormant, Fr.*, Grèce la grande, Paris Τόμ. I III 1881—1883.
(Περὶ τῆς Μεγ. Ἑλλάδος τῆς Ν. Ἰταλίας. Τὸ περὶ ἐξελληνισμοῦ αὐτῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα κεφάλαιον μετεφράσθη εἰς τὸν Νεολόγον Κωνσταντινουπόλεως 1885, ἀρ. 4915—4918, 4920).
- 1881 *Μίλας, Νικοδήμου*, ἀρχιμανδρίτου, Οἱ τῶν Σλαύων ἀπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδοξίας. Ζαδάρα σ. 28, 373, 14.
(Σερβιστί. Ἀνάλυσις ἰδ. ἐν Ἑκκλ. Ἀληθ. Τόμ. Β' σ. 765—766).
- 1881 *A. Γ.* Ἀλβανία καὶ Ἀλβανοί.
(Κλειῶ ἀρ. 1064—1069, Λειψία).
- 1881 *Thomaschek, W.*, Zur Kunde der Hämus—Halbinsel.
(Sitzungsber. Wien. Acad. τόμ. 99 σ. 437—507).
- 1881 *Documenti diplomatici* (Libri Verdi) Questione turco—ellenica — 1^a Serie. Legislatura XIV. Sessione 1. N° IV quinq.
- * 1881 *Διαμαντοπούλου, Β.*, Νεοφύτου, [Μητροπολίτου Δέρκων ἔργα τινὰ... δαπάνη τοῦ ἐξοχωτάτου Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου. Κ/πολις 8ον σ. με' 334.
(Προτάσσεται ἡ εἰκὼν μετὰ βιογραφίας τοῦ διαπρεποῦς ἀρχιερέως, ὅστις καθήγατο ἐκ Δρομάδων τοῦ Ἀργυροκάστρου).

- * 1882 Βασιλικὴ Τζαβέλλα.
(Ἔστια Τομ II' ἀρ. 327. σ. 222—223. 6ον, Ἀθήναι).
- 1882 Παπαμιχαλοπούλου **Κ.**, Εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον. Σημειώσεις ταξιδίου.
(Παρν. τόμ. Γ' σ. 305—328, 8ον Ἀθήναι).
- 1882 Μηλοῦτου, Ἰακώβου, Ὀδοιπορικὸν τοῦ 1588.
(Κάτω Ἰταλία, Κύπρος, Ἀλεξάνδρεια, Ἱεροσόλυμα, Ῥόδος, Κρήτη, Σάμος, Κίπρις, Ἀρχιπέλαγος, Μορέα, Κέρκυρα, Ναύπακτος, Ἀλβανία κλπ.).
(Παρν. Τομ Γ' σ. 632—642. 8ον, Ἀθήναι).
- * 1882 Πολυκάρπου, Ἱερομονάχου, Τὰ Μετέωρα. Ἱστορία. 8ον Ἀθῆναι σ. 55).
- * 1882 Γεδεῶν, Μαν., Ὁ Πατριάρχης Ἰωάσαφ Β' ὁ μεγαλοπρεπῆς (1555—65).
(Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς, ἔτος Β' σ. 243—265, 8ον, Κωνσταντινούπολις. Κατήγετο ἀπὸ τὸ Κράφι τοῦ Μαλακασίου).
- 1882 Σπηλιόπουλοι, **Γ.** καὶ **Α.**, Οἱ πόλεμοι τῶν Σουλιωτῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Κέρκυρα 8ον.
(Εἶναι μετάφρασις τοῦ ἔργου τοῦ Luigi Ciampolini. 18. Βύνηρ 1827).
- 1882 Ἐνέργειαι τοῦ Βατικανοῦ ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ Χερσονήσῳ.
(«Ἐκκλ. Ἀλήθ.» Τόμ. Β' σ. 12—14, 4ον Κωνσταντινούπολις).
- 1882 Διπλωματικὰ ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὸ μεθοριακὸν ζήτημα. Ἀθήναι.
- 1882 *Chiudina P.* Storia del Montenero da' tempi antichi fino à nostri. Spalato.
- * 1883 Πολίτη, **Ν.**, Βιβλιοκρισία εἰς τὰ Albanesische Märchen τοῦ G. Meyer.
(Δελτ. Ἰστ. καὶ Ἔθνολ. Ἐταιρ. Τόμ. Α' σ. 167—168).
- 1883 Πολίτη, **Ν.**, Βιβλιοκρισία εἰς τὰ Albanesische Studien τοῦ G. Meyer. Wien 1883.
(Δελτ. τῆς Ἱστορ. καὶ Ἔθν. Ἐταιρ. Τόμ. Α' σ. 728—731 8ον Ἀθήναι).
- 1883 Meyer, **Γ.**, Βιβλιοκρισία τῆς «Γραμματικῆς τῆς ἄλβανικῆς γλώσσης ὑπὸ Κ. Χριστοφορίδου. Κίπρις 1882» καὶ τοῦ ἄλβανικοῦ ἀλφαβηταρίου ὑπὸ Κουλουριώτου, Ἀθήναι 1882.
(Litterat. Centralblatt ἀρ. 9.).
- 1883 Documenti diplomatici (Libri Verdi), Questione turco - ellenica (1882) 1 Serie. Legislatura XV. sessione 1 N° 11 ter.
- 1883 *Pigorini-Berti*, Nuova Antologia. Agost. 15.
(Δημῶδη ἔργα καὶ ἔθιμα τῶν Ἀλβανῶν).
- * 1883 Γεδεῶν, Μαν., Κλήμησ ὁ Ἰωαννίνων.
(Ἐκκλ. Ἀλήθ. ἔτος Δ' σ. 164—166, 4ον Κίπρις).
- 1883 Erber, La colonia albanese di Borgo. Erizzo. Ragusa.
- 1883 Meyer, **Γ.**, Die Stelbeng des albanesischen in Kreise der indogermanischen Sprachen.

- (Bezenbergers Beiträgen zur Kunde der Indogerm. Sprachen. VIII. 186 ε.).
- * 1883 **Κ.** Μεσαιωνικὸς βίος.
(Ἔστι τόμ. ΙΕ' σ. 177—186. 321—328. 337—340. 8ον, Ἀθήναι· πολλά περὶ Ἑπειρωτῶν, Ἀλβανῶν καὶ Πελοποννησίων μισθοφορούντων εἰς τὴν Δύσιν).
- * 1883 **Μάγερ, Γ.** Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ φιλολογία τῶν Ἀλβανῶν.
(Κλειώ, ἀρ. 1127—1128. Λειψία 4ον κατὰ μετάφρ. ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, ἴδε Legrand ἀρ. 445).
- 1883 **Istria, Dora d'**, Gli albanesi in Rumenia. Storia dei principi Ghika nei secoli XVII—XVIII e XIX su documenti inediti degli archivi di Venezia, Vienna, Parigi, Berlino, Constantinopoli ecc. traduzione del francese di B. Cechetti, Firenze 8ον σ. XXI 457.
- 1883 Der Aufstand in der Hercegovina und Süd-Bosnien 1881—82, Βιέννη.
- 1883 **Δήμιτσα, Μαργ.**, Ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου καὶ κριτικὴ ἐθνολογικὴ διατριβὴ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀλβανῶν καὶ Σλαύων. Ἀθήναι 8ον (Βιβλ. Βουλῆς).
- 1884 **Roukis, A.**, Ethnographische und statistische Mitteilungen über Albanien.
(A. Pettermann's Mitteilungen, Ὀκτώβριος).
- * 1884 **Γουναροπούλου, Κ. Α.**, Τὰ κατὰ τὸν Ἄθω καὶ Τένεδον ἐν ἔτει 1807. Στιχούργημα Ἰω. Δ. Σουρῆ ἐκδιδόμενον ὑπὸ ...
(Δελτ. Ἴστ. καὶ Ἐθν. Ἐταιρ. τόμ. Δ' σ. 461—480. 8ον, Ἀθήναι· εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην πρωτοστατοῦσιν οἱ Ἀρβανίτες (=Σουλιῶται).
- 1884 **Garlato, A.**, Gustavo Meyer. L' Albania e l' Italia.
(L' Ateneo Veneto τόμ. II σ. 298—312).
- 1884 **Meyer, Gust.**, Zur älteren Geschichte der Albanesen.
(Zeitschrift für Allgemeine Geschichte, Kultur · Litteratur und Kunstgeschichte φyll. 9).
- 1884 **Meyer, Gust.**, Βιβλιοκρισία εἰς τὸ «Ἀλβανικὸν ἀλφαβητάριον».
(ἴδ. Legrand ἀρ. 428 ἔνθα ἔλλειπει τὸ : «Κουλουριώτου». Berliner phil. Wochenschrift φύλλ. 31. 32).
- 1884 **Krumbacher, K.**, Βιβλιοκρισία εἰς τὸ αὐτὸ ἀλφαβητάριον
(Blätter f. d. bayr. Gymnasialschulwesen τόμ. XX φyll. 4. 5).
- 1884 **Bonaparte, L. L.**, Albanian in terra d' Otranto.
(Transactions of the Philological Society. London).
- 1884 **Baumann, Osc.**, Über Tuzi nach Scutari.
(Globus φύλλ. 7).
- 1884 **Thomaschek, W.**, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ ζητήματος.
(Bezenbergers Beiträge τόμ. IX, σ. 95 ε.).
- * 1884 **Δοσίου, Νικολάου**, Εὐρυπίδου Ἑκάβη μετὰ ψυχαγωγίας ἐξ ἰδιογράφου Λάμπρου Φωτιάδου. Γαλάζιον ἐκ τοῦ νέου τυπογρ. «Δακία». 8ον σ. λς' 147.

(Προτάσσεται ἡ εἰκὼν τοῦ Φωτιάδου καὶ ἐκτίθενται τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ).

1884 *Μαυρομάτη, Ἐπαμ., Α'*. Τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἀλβανίας ἔξεταζομένης ἰδίως ὑπὸ γεωγραφικῆν, στατιστικῆν καὶ πολιτικῆν ἔποψιν.

(Ἀκρόπολις ἀρ. 661—666, 669—672, ἐξεδόθη καὶ εἰς ἴδιον φυλλάδιον, ὄον, Ἀθῆναι. Ὁ συγγραφεὺς διατελέσας πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Σκόδρα γινώσκει καλῶς τὰ πράγματα).

1884 *Schuster, Mich.*, Der bestimmte Artikel im Rumänischen und im Albanesischen. Hermannstadt 4ον σ. 23.

1884 *Brosteanu, P.*, Die Rumänen in Makedonien, Thrazien Thessalien, Epirus und Griechenland.

(Aus allen Welttheilen φύλλ. 7).

1884 *Κρητικοῦ, Σ.*, Σχέσις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους πρὸς τὰς Δακορῶμανικὰς ἰδίᾳ φυλάς καὶ ἐπίδρασις τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπ' αὐτάς. Ἱστορικὴ μελέτη.

(Ἐσπερος φύλλ. 77, 78 4ον Δειψία).

1884 *D' Avril, A.*, Les Grecs et le Congrès de Berlin.

(Revue du monde latin Σεπτεμβρ. Paris).

1884 *Miklosich, F.*, Die türkischen Elemente in den süd- und osteuropäischen Sprachen (Griechisch, Albanisch, Rumänisch Bulgarisch, Servisch, Kleinrussisch, Grossrussisch, Polnisch). τεῦχος I. Wien, 4ον σ. 102, (τὸ II τεῦχος ἐξεδόθη τῷ 1885).

(Ἐκ τῆς Denkschriften der K. K. Akademie der Wissenschaften).

1884 *Παναγιωτοπούλου, Σπ. Γ.*, Τίνες ἦλθον κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι.

(Ἐβδομάς τόμ. Α' σ. 97 ἔ. καὶ Δελτίον ἀρ. 18 σ. 106, 118, 121, 130, 139, 146, 155, 164, 170, 186, 204, 210, 221, 228, 235, 243· ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἐγκρατὴς τοῦ θέματος· ἀναφέρει καὶ πολλὰ περὶ Ἀλβανῶν).

1884 *Suchardt, H.*, Βιβλιοκρισία εἰς τὸ «Albanesische Studien» τοῦ G. Meyer.

(Literaturblatt f. germ. und rom. Philologie Τόμ. V φύλλ. 5).

1884 *Benlów, L.*, Βιβλιοκρισία εἰς τὸ αὐτό.

(Revue critique, φύλλ. 31. Liter. Centralblatt φ. 23 τοῦ II τεύχ. φ. 51. Ἀμφοτέρων τῶν τευχῶν κρίσιν ἐξήνεγκαν ὁ V. Henry ἐν Revue critique φ. 4. 1885).

1884—1886 *Evans, J. A.*, Antiquarium Researches in Illyricum. Westminster Τόμ. I-IV.

1884—1902 *Meyer, Ed.*, Geschichte des Alterthums. Leipzig, 8ον

(Τόμ. II σ. 67 ἔ. καὶ 65 ἔ. Περὶ τῆς ἐθνότητος τῶν Ἑπαιρωτῶν).

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Γ' 1—2 (1928)

* 1885 *Σάθα, Κων.*, Ἑλληνες στρατιῶται ἐν τῇ Δύσει καὶ ἡ ἀναγέννησις τῆς Ἑλληνικῆς Τακτικῆς. Ἀθῆναι 6ον σ. 73.

(Ἀνατύπ. ἐκ τῆς «Ἐστίας» Τομ. ΓΕ' καὶ ΓΖ' 1884—1885, πλεῖστα περὶ μετακαλουμένων καὶ μισθοφοροῦντων εἰς Ἑυρώπην Ἑπειρωτῶν καὶ Ἀλβανῶν στρατιωτῶν. Περιοπύδαστος πραγματεία).

1885 *Dehn, P.*, Land und Leute in der europäischen Türkei, nach dem Aufzeichnungen Wilhelm Pressel's mitgetheilt. (Das Ausland φύλλ. 10. 11).

* 1885 *Murray, J.*, Handbook for Travellers in Greece including the Jonian Islands, Continental Greece, the Peloponnese, the Islands of the Aegean, Crete, Albania, Thessaly, and detailed description of Athens in two Parts. Fifth edition. London.

(Βιβλιοκρισία ἐν The Quarterly Review 1885 Τόμ. 159 σ. 278—322).

1885 *Meyer, Gust.*, Della lingua e della letteratura Albanese (Nuova Antologia 15 Ἀπριλ.).

1885 *Meyer, Gust.*, Lingua e Letteratura Albanese. (L'Ateneo Veneto Ἰαν. Φεβρ.).

1885 *Gaillard, V. H. P.*, Albania and the Albanians. (The fortnightly Review. Ἀπρίλιος).

1885 *Meyer, G.*, Constantin Sathas und die Slavenfrage in Griechenland.

(Essays und Studien zur Sprachgeschichte und Volkskunde. I. Strassburg σ 117—143. Περιοδικὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Meyer ἐκδιδόμενον).

1885 *Τοῦ αὐτοῦ*, Über Sprache und Literatur der Albanesen. (Αὐτ. σ. 49 ἐ).

1885 *Καρμίση, Χ.*, Περὶ ἀποξηράνσεως τῆς ἐν τῇ πεδιάδι Κοριτσᾶς λίμνης Σόβιανης. (Νεολόγ. ἀρ. 4781, 4817 Κ/πολις).

1885 Τὸ Ζάππειον Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ ἐγκαίνια. (Αὐτ. ἀρ. 4849).

1885 *Sainte, Marie E., Pricot de*, Καταγωγή καὶ κάθοδος τῶν νοτίων Σλαύων (Γαλλιστί). (Ἐκτεταμένη περίληψις ἐν Νεολόγῳ Κ/πόλεως ἀρ. 4713—4719. 4724—4729).

1885 *Πετρίδης, Ἀθαν.*, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τίνες ἦλθον κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι. (Ἀπόλλων ἀρ. 21, 22, Ἀθῆναι 6ον. Ἴδε ἀνωτ. 1884).

1885 *Δασσαρητι (= Ὁρολογᾶ)*, Ἡλία, Ἡ Μακεδονία καὶ Ἀλβανία ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ. Ἀθῆναι.

- 1885—1888 *Jaffé*, Regesta Pontificum Romanorum. Lipsiae.
- 1886 *Καλλιφρονος, Β. Δ.*, Τὸ Ἀρσάκειον (ἢ 50ετηρίς). Ἀπόστολος Ἀρσάκης (βιογραφία καὶ φιλόσοφον ἔργα).
(Ἀνατολ. Ἀστὴρ ἔτ. ΚΖ' περίοδ. Β' σ. 37—39, 4ον Κ/πολις).
- 1886 *Meyer, G.*, Der Einfluss des Lateinischen auf die Albanesischen Formenlehre.
(Miscellanea Caix—Canello. Firenze σ. 103 ἑ.).
- *1886 *Τσιγαρά, Ν.*, Ἑπειρωτικά.
(Ἑπικὸν Ἡμερολόγιον ἔτ. Κ' σ. 323—344. 16ον Ἀθῆναι).
- 1886 *Miklosich, Fr.*, Die Blütrache bei den Slaven. Wien.
(Γίνεται λόγος καὶ περὶ τοῦ παρ' Ἀλβανοῖς ἔθιμου τούτου).
- *1886 *Ε. Δ. Μ.*, Τὰ ἡρωϊκὰ θαύματα τῶν Σουλιωτῶν καὶ Σουλιώτιδων, ἔκδ. β'. Λονδῖνον, 8ον σ. ΙΕ', 379.
(Πβλ. Βύργνεσ).
- 1886 Οἱ Σπαθιώται.
(Ἑβδομάς, τόμ. Γ'. σ. 157—158, 4ον. Ἀθῆναι).
- 1886 *Ἀνθίμου, [μητροπολίτου], Βελεγράδων*, Ἐπιγραφαὶ τῆς ἐν Ἑπείρῳ Ἀπολλωνίας.
(Ἀρχαιολ. Παράρτ. τοῦ ΙΖ' τόμου τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. σ. 182—187. 4ον, Κ/πολις).
- 1886 *Minchin*, The growth of freedom in the Balkan. London.
- 1886 *Lavaleye, E. de*, La Péninsule des Balkans. Τόμ. Ι—ΙΙ. Bruxelles. (Τῷ 1887 ἐξεδόθη καὶ Ἀγγλιστὶ ἐν Λονδίνῳ).
- 1886 *Canni, M. A.*, Lettere al giornale «L' Adriatico» sulla questione Balcanica con una appendice sull' Epiro e sull' Albania (β' ἔκδ.) Venezia.
(Βιβλ. Βουλῆς).
- 1887 *Γεωργιάδου, Μελετίου*, Λογοδοσία τῆς ἐν τῇ νήσῳ τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων Ἱερατικῆς Σχολῆς τῆς «Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος» κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1886—1887 γενομένη ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς.
(Ἀνατολ. Ἀστὴρ ἔτ. ΚΖ' περίοδ. Β' σ. 341—343. 349—351. 4ον, Κ/πολις).
- 1887 *Μαρτινέλη, Γ.*, Σειρὰ τῶν ποιητικῶν. Ἀθῆναι, 8ον.
(Τεῦχ. 1 σ. 15 : Ἑθνικαὶ εἰκόνες).
- 1887 *Ἀνακατωμένου, Ἀδάμ. Κ. Μακεδῶνος*, Τὰ νέα ὄρια τῆς Ἑλλάδος, ἦτοι τοπογραφικαὶ καὶ ἐθνολογικαὶ σημειώσεις περὶ τῆς Θεσσαλίας. Ἀθῆναι, 8ον σ. 124.

1887 *Bryce, James*, Life of Justinian by Theophilus.

(The English historical Review. Τόμ. Β' σ. 657—686. Ὁ Θεόφιλος οὗτος ἢ Βογόμιλος εἶναι τὸ νεόπλασμα τοῦ Σλαβισμού, ἵνα παραστήσῃ τὸν Ἰουστινιανὸν Σλαῦον, ἐνῶ ἱστορικῶς μεμαρτυρημένον εἶναι ὅτι κατήγετο ἐκ τῆς Ἀχρίδος, ἧς τότε ὑπήγετο εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν πολλῶ πρότερον ἢ ἐμφανισθῶσιν οἱ Σλαῦοι ἐκεῖ).

* 1887 *Δήμιτσα, Μαρτ.*, Χάρτης τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Δυτ. Μικρᾶς Ἀσίας καὶ μέρους τῆς Ἰταλίας. Βιέννη. Κλίμ. 1:2000000.

1887 *Γούση, Γ.*, Ἱστορικά Σουλίου.

(Παρ. τόμ. ΙΑ' σ. 30 ἔ. 8ον Ἀθήναι).

1887 *Schiro, G.*, Saggi di letteratura popolare di Piano dei Greci.

(Archivio per lo studio delle tradizioni popolari, ὑπὸ Pittirè. Greci λέγονται ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ οἱ Ἀλβανοί, καὶ ἐκεῖνοι πατρίδα, ἐξ ἧς ὠρμήθησαν. ὀνομάζουσι τὸν Μοριά· γνωστὸν τὸ ῥῆμα, ὅπερ στρεφόμενοι πρὸς ἀνατολὰς ψάλλουσι τὴν πρώτην τοῦ ἔτους: Ο ε μπούκουρα Μορέα τσε κούρ τε λασε με νουκ τε κασε (=ὦ ὦραία Ἑλλάς, ἀφ' οὗτου σὲ ἀφησα δὲν σὲ ἐπανεῖδον).

1887 *Jarnic, Urban*, Ὑποδείγματα τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης.

(Τσεχικά φιλολογικά φύλλα. Πράγα).

1887 *Silvagni*, Δημῶδη ῥήματα καὶ παραδόσεις τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανῶν. (Ἰταλιστί).

Νουνα Antologia, 1 Μαρτίου).

1887 *Π. Χ.*, Αἱ Σλαβικαὶ ἐποικίσεις.

(Ἐβδομάς τόμ. Δ' ἀρ. 59, 4ον, Ἀθήναι).

1887 *P. W.*, Grammaire Albanaise. London.

1887 *Tojani, Franc*, L'istoria albanesi. Salerno.

1887 *Καμπούρογλου, Δημ. Γρ.*, Αἱ (Σλαβικαὶ) ἐπιδρομαί.

(Ἐβδομάς τομ. Δ' ἀρ. 40. Ἀθήναι, 4ον).

1887 *Τοῦ αὐτοῦ*, Ἡ κάθοδος τῶν Ῥουμελιωτῶν (=τῶν Ἀλβανῶν).

(Αὐτ. ἀρ. 38. 48).

1887 *Κανελλίδου, Πέτρου*, Μάνη καὶ Μανιάται.

(Αὐτ. ἀρ. 37—38. Πολλὰ περὶ Ἀλβανικῶν οἰκογενειῶν μετακνησασῶν εἰς Μάνην).

1887—1888 *Γεδεῶν, Μαν.*, Αἱ περὶ προικοδοσίας ἐπαρχιακαὶ καὶ πατριαρχικαὶ διατάξεις (ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Ἰωαννίνων).

(Ἐκκλησ. Ἀλήθ. ἔτ. Η' σ. 215—219. 224—228. 233—236. 4ον Κ/πολις).

* 1888 *Καλλινίκου τοῦ Ἀκαρνάνος, Πατριάρχου Κ/πόλεως*, Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ καὶ Συνοδικὴ πρὸς τὸν Οὐγγροβλαχίας, ἀκυροῦσα τὴν διαθήκην τοῦ ποτε Πωγωνιανῆς Μαλαχίου ὡς παράνομον. 1693.

* Ἀπρίλιος.

Μαν. Γεδεῶν: Κανονικαὶ Διατάξεις κτλ. Τόμ. Α' σ. 94—99, 8ον Κ/πολις.

- 1888 *Weigand, Gust*, Sprache der Olympro-Walachen. Leipzig.
- 1888 *Bruzzano, L.*, Παραμύθια Ἀλβανικά.
(La Calabria. Rivista di letteratura popolare. φύλλ. Α΄.)
- 1888 *Meyer, G.*, Die Lateinische Elemente im Albanischen.
(Gröbers Grundriss der romanischen Philologie. Strassburg. σ 804 ε.).
- *1888 *Καρμίση, Χ.*, Γεωγραφία τῆς Κορυτσᾶς καὶ τῆς περιοικίδος... Θεσσαλονίκη 8ον σ. 97.
- 1888—1889 *Ἀλεξούδη, Ἀνθίμου*, Χρονολογικὸς κατάλογος τῶν παλαιότερων ἀρχιεπισκόπων τῆς Α΄ Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν.
(Ἐκκλ. Ἀλήθ. ἔτ. Θ΄ σ. 158—160, 4ον Κ/πολις).
- 1888—1889 *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμολογία Πίστεως τοῦ Ἀχριδῶν Ἀβραμίου.
1634.
(Αὐτ. σ. 117—118).
- *1889 *Ἀντωνιάδου, Ἰ. Ἀντ.*, «Σκενδέρβητος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑπειρωτῶν» δράμα εἰς πέντε μέρη βραβευθὲν εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ αἰοιδίου Γ. Λασσάνη. Ἀθήναι, 12ον σ. 115.
- *1889 *Χρηστοβασίλη, Δικαστικά* ἀνέκδοτα τοῦ Τεπελενλή Ἀλή-Πασᾶ.
(Ἰατρικὸν Ἡμερολ. τῶν Κυριῶν σ. 202—212, 16ον Ἀθήναι).
- *1889 *Δουκάκη, Κων. (ἐκδότης)*, Βίος τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Ζαχαρίου τοῦ ἐξ Ἄρτης.
(Μέγας Συναξαριστής, Ἰανουαρ. σ. 465—470, 8ον, Ἀθήναι).
- *1889 *Miller, William*, Le Rubriche dei Misti del senato. Libri XV—XLIV.
(Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρ. Τόμ. Ζ΄ σ. 69—119. Ἀθήναι. 8ον).
- *1889 [*Βουτυρᾶ, Σ*], Γεώργιος Σταύρου.
(Δελτικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, Τόμ. Ζ΄ σ. 908—911, 8ον Κ/πολις).
- *1889 *Ἰερεμίου, Πατριάρχου Κ/πόλεως τοῦ ἀπὸ Καισαρείας*, Ἐπιστολὴ συνοδικὴ ἀποκριτικὴ πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἄρτης, ὅπου τοὺς ἐκεῖ Φραντζέζους, ἂν δὲν ἀφήσουν τὰς αἱρέσεις των, νὰ μὴ τοὺς δέχωνται εἰς ἐξομολόγησιν οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς, μήτε νὰ τοὺς ἐνταφιάζουν μετὰ θάνατον. 1724.
(Μαν. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, Τόμ. Β΄ σ. 426—428, 8ον Κ/πολις).
- 1889 *Buradâ, Cercetârê despre scoalele romanesc din Turcia* Bucaresci.
- *1889 *Μηλιαράκη, Ἀντ.*, Νεοελληνικὴ Γεωγραφικὴ Φιλολογία, ἦτοι κα-

τάλογος τῶν ἀπὸ τοῦ 1800—1889 γεωγραφηθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἀθήναι, 8ον σ. 8' 128.

(Κεφ. Δ'. Ἠπειρος, Ἀλβανία σ. 44—49).

1889 **Βενιζέλου, Θ.**, Περὶ τῶν ἐπιδραμόντων τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν Μεσαίωνα Σλαύων καὶ τῆς περὶ αὐτῶν ἡμαρτημένης γνώμης τοῦ ἱστορικοῦ Φαλλμεράιερ.

(Ἐλάταιν ἔτ. ΙΑ' σ. 1—10, 8ον Ἀθήναι).

1889. **Neher**, Illyricum.

(Kirchenlexicon von Wetzer und Weltes, Frib. in Breisgau Τόμ. VI).

*1889—1890 [**Δάμπρου, Σπυρ.**], Ἀλῆ Πασᾶς.

(Λεξικὸν Ἐγκυκλοπ. ἐπιμελεῖς Ν. Πολίτου, Τομ. Α' σ. 600—605, 8ον Ἀθήναι). *